

იმერეთის ისტორია

687 – 1744

ადწერილი

ბატონიშვილის ვახუშტის მიერ

გამოცემა

ზ. ჭიჭინაძისა

თბილისი

სტამბა არ. ქუთათელაძისა, ნიკ. ქ. № 91.

1902

იმერეთის ისტორია

687 – 1744

ა ლ წ ე რ ი ლ ი

ბატონიშვილის ვახუშტის მიერ

გამოცემა

ზ. ჭიჭინაძისა

თბილისი

სტამბა არ. ქუთათელაძისა, ნიკ. ქ. № 21.

1902

Дозволено цензурою, Тифлисъ 12-го Августа 1902 г.

წინა-სიტყვაობის-მაგიერ

„ქართლის ცხოვრების“ პირველი ტომი საქართველოს ერის დაარსებიდამ მისწვდება მხოლოდ 1469 წლამდე. შემდეგ ამის „ქართლის ცხოვრების“ ან არ დაუწერიათ და ან დაკარგულა, შემდეგ დრომდე არ მოუღწევია. უნდა მოგახსენოთ, რომ „ქართლის ცხოვრება“ ჩვენში სხვა და სხვა მეფების დროს სხვა და სხვა მათს თანაშედროვე პირებს უწერიათ. 1469 წლიდამ ჩვენ „ქართლის ცხოვრების“ გაგრძელება არა გვაქვს, სჩანს მხოლოდ ერთი პატარა ქრონიკა, რომელიც ვახტანგის „ქართლის ცხოვრების“ წინეთ არის ნაწერი და რომელ ქრონიკაც 1833 წ. აკადემიკმა მარი ბროსემ, პარიჟში, ცალკე ლიტოგრაფიით დასტამბა, თან ფრანგულს ენაზედ შენიშვნებიც გაუკეთა. სხვა წყაროები 1469 წ. შემდეგის დროის „ქართლის ცხოვრებისა“ ჩვენ ცალკე არა გვაქვს რა.

ამ ნაკლს ძველის „ქართლის ცხოვრებისას“ დიდი ყურადღება მიაქციეს XVIII საუკუნის დამდეგს. მის შევსება ვახტანგ მეექვსემ და მისმა შვილმა ვახუშტიმ მოიწადინეს. ამისთვის მათ შეკრიბეს დიდი ძალი მასალები და ვახუშტიმ დასწერა სრული საქართველოს ისტორია, ე. ი. დაარსებიდამ ვიდრე თვის დრომდე. ასე რომ ვახუშტის ნაწერი რამდენათაც თავის ნაწერის განსაკუთრებით ისტორიას წარმოადგენს, იგი იმდენადვე ავსებს ძველის „ქართლის ცხოვრების“ ნაკლს 1469 წლიდამ. ასე, რომ ვახუშტის ისტორია ერთსა და იმავე დროს, კერძო ისტორიაც არის და „ქართლის ცხოვრების“ გაგრძელებაც.

ეხლა ჩვენ ვბეჭდავთ ვახუშტის ისტორიის ნაწილს, რომელიც ცხადლივ შეავსებს „ქართლის ცხოვრების“ 1469 წ. გაგრძელებას. ამ ისტორიის გამოცემით ასევე შეივსება თვით ვახუშტის ისტორიის

გაგრძელებაც, რომლის პირველი ტომი 1885 წ. ქ. თფილისს, დ. ბაქრაძის რედაქციით გამოიცა, მეორე ტომი კი დღემდე დარჩა, რადგანაც დ. ბაქრაძე გარდაიცვალა და აგრეთვე მისი გამომცემელი გ. ქართველიშვილიც. ამიტომ ჩვენ აქ ვარჩიეთ და ვახუმტის ისტორიის მეორე წიგნიდამ იმერეთის ისტორია დავბეჭდეთ. შემდგომ ამის მიჰყვება სამცხე-საათაბაგოს ისტორია, კახეთისა, ქართლისა და სხვათა და მით უკანასკნელ შეივსება როგორც ჩვენგან გამომცემელი „ქართლის ცხოვრების“ გაგრძელება, ისევე ვახუმტის ისტორიის გამოცემაც. ასე და ამ გვარად, ჩვენი გამოცემა იქმნება წყარო როგორც უძველესის მატთანის „ქართლის ცხოვრებისა“ ისევე ვახუმტის ისტორიისა. რადგანაც გარემოებამ ნება არ მოგვცა, რომ ეს შატთანე ერთად დავბეჭდოდა, ამიტომ ვარჩიეთ და ასე ნაწილ ნაწილ ვბეჭდავთ. უკანასკნელ კი 600 ც. ვრცელის ტომის ტამოიცი-მა, სადაც შეკრებილ იქმნება ყველა ნაწერები ვახუმტისა. ვახუმტის მეორე ტომის შემდეგ ჩვენ დავბეჭდავთ ცალკ-ცალკე: 1, პაპუნა ორბელიანს, 2, ფარსადან გორგიჯანიძეს, 3, პარისის ქრონიკას, 4) იმერეთის ისტორია, ნ. დადიანისა, და სხანი. ამ ისტორიების გამოცემით ჩვენ მარტო ის გვაქვს სახეში, რომ მსურველთ გაუადვილოთ მათი მოპოვება, თორემ დღეს, აკადემიის გამომცემული ვახუმტის ისტორიის შოვნა სულ არსად არის, თუ არის, ისიც ისე ძვირად დღირს 15 მ. რომ მის შეძენა ყველას ვერ შეეძლება. ჩვენ გამოცემულს კი 15 მანეთის მაგიერ 2 მ. ექმნება.

ზ. ჭ.

იმერეთის ისტორია

ხოლო ძე თარგამოსისა ეგრო, რა მოვიდა წილ-ხდომილსა თვისთა ძმათა შორის თვისსა ქვეყანასა, ამან ეგროს ჰპოვა ადგილი ზღვისა კიდის აღმოსავლეთით მთასა შინა. ამან აქა აღაშენა ქალაქი ა უწოდა სახელითა თვისითა ეგრი და ამ ეგროსი-გან განითესნენ ქვეყანასა ამასა შინა ძენი და ძენი ძეთა ეგროსისანი და აღავსეს ქვეყანა ეგროსისა და იყვნენ ესენი მორჩილებასა შინა მცხეთელ მამასა-ხლისისა, ჟამად და ჟამად განდგომილნი, ვითარცა აღვსწერეთ: ხოლო მოსლვასა არდამ სპარსთა ერისთავისასა და დაპყრობასა საქართველოსასა, ამისა შემდგომად განდგნენ რა საქართველოსანი სპარსთა-გან, მაშინ ეგროს მდინარის დასავლეთისათა მოიძწეს ბერძენნი, განდგნენ საქართველოსა-გან და მოსწყვიტნეს სპარსნი და მიერთვნენ ბერძენთა, რამეთუ ძალითა ბერძენთათა დაშთნენ და იყვნენ იგინი მორჩილებასა შინა ბერძენთასა: ხოლო ეგროს მდინარის აღმოსავლეთი კვალად იყვნენ მცხეთელ მამასახლისის მორჩილებასა შინა: ხოლო შემდგომად მოკლა რა პირველ-მან მეფე-მან ფარნაოზ აზონ ერისთავი და დაიპყრა ყოველი. საქათველო, არცა-ღა ამას მოერთვნენ ეგროსის მდინარის დასავლეთისანი. არამედ ერჩდენ ბერძენთავე და ეგროს მდინარის აღმოსავლეთისანი დაშთეს ფარნაოზის მორჩილებასა შინა: მან ფარნაოზ განჰყო ეგროსი თვისს მორჩილებასა შინა მყოფი ორ-საერისთოდ და დასვა ქუჯი ერისთავად ეგროსს, რომელი აღაშენა ეგროს და უწოდა ბედია, ვინად-გან ჰპოვა ბედი და მისცა ქუჯის რიონის დასავლეთი და ჩრდილოეთი ზღვადმდე და ეგროსის მდინარემდე სრულიად სვანეთით. და მეორე, დასვა შორაპანს და მისცა საერისთოდ ნეშტი ეგროსისა, რომელ არს რიონის აღმოსავლეთი და სამხრეთი ზღვამდე და ლიხის მთამდე და იყვნენ ესე ერისთავნი მორჩილებასა შინა და მოხარკეობასა შინა მეფეთა ქართველთასა, არამედ სიმცირესა შინა ვახტანგ გორგასლისა მიუღეს ეგროსისა და ზღვის პირნი ციხე-გოჯამდე ბერძენთა, გარნა მერმე ვახტანგვე მიუ-

ლო მკლავითა თვისითა ბერძენთა ჯიქეთი აფხაზეთითურთ, საზღვარი თვისი ოვსეთიდამ შემოსრულ-მან.

ამავე ვახტანგ მისცა ლეონდ კეისარსა ¹⁾ ეგრისის მდინარის იქითი საზღვარი ბერძენთა და მერმე ამზითვა კეისარ-მან ცოლსა ვახტანგისასა ეგრისის მდინარის იქითი ეპოყრათ ხოსროვანთა: ხოლო შემდგომად სტეფანოს ბაგრატიონის ჟამსა მიულო ერეკლეთს კეისარ-მან კვალად ეგრისის მდინარის იქითი და დასავსე ბერძენთა ერისთავი თვისი ანაკოფიას და უწოდეს აფხაზთა ერისთავად და იყვნენ აქა ერისთავნი ცვლილებითა; ხოლო მოსლვასა მურვან ყრუსასა იყო ანაკოფიას ერისთავი ლეონ. ამან ლეონ ისტუმრა მირ-მეფე და არჩილ, პატივ-სცა და მსახურებდა მეფებრ და შემდგომად ყრუსა უკუნ-ქცევისა ამ ლეონს მისცა კეისარმ-მან მკვიდრად ერისთობა და არჩილ მისცა ასული მირ მეფისა და გვირგვინი კეისრული, აღმთქმელისა მორჩილებისა და მონებისასა: არამედ შემდგომად ამ ლეონის სიკჳდილისა დაჯდა ძმის-წული ამ ლეონის ერისთავად ანაკოფიასა ლევანვე სახელით: ესე ლევან იყო ასულის წული ხაზართა მეფისა და ვინად-გან მოუძღურულნი იყვნენ ბერძენნი აგარიანთა-გან, ამან ხაზართა შეწევნითა გაიმკვიდრა საერისთო თვისი და მორჩილებდენ სრულიად ეგრისი მათთა მეფისა მოყვრობისა-თვის და პატივსა უყოფდნენ: და შემდგომად სიკჳდილისა იოანესა და ჯუანშერისა განდგა ესე მეორე ლევან და დაიპყრა ძალითავე ხაზართა და მორჩილებითა ეგრისელთათა სრულიადი ეგრისი ლიხის მთის იქითითვე ზღვადმდე და ხაზართამდე, და იწოდა მეფედ აფხაზთა, და მოილო საერისთოსა თვისისა სახელი ეგრისსა ზედა, ეს ლევან, ქრ. ვ. და ამათ-გან მეფენი მეფობდნენ აფხაზეთს ია ბაგრატიონისმდე ესრეთ.

ა, მეფე ლევან ბ, კ წელი ჰმეფა.

ხოლო დაჯდა რა ესე ლეონ მეფედ და დაიპყრა ყოველი ეგრისი, არღა-რა უწოდა ეგრისი არამედ აფხაზეთი და განჰყო ესე ეგრისი

¹⁾ არამედ ბარონია სწერს. ფკთ წელსა შინა, კვალად ბერძენთავე ეგრისის წყალ იქითი, ფარსმან მეფის ჟამსა შინა აღაშენა ბიჭვინტა.

სი და აწ აფხაზეთი რვა საერისთოდ, ა, დასვა აფხაზთა და მისცა აფხაზეთი, ჯიქეთი, ვიდრე ზღვამდე და ხაზართა მდინარედმდე, ბ, დასვა და მისცა ეგრის იქითი ანაკოფია ალანითურთ. გ) დასვა ბედიას და მისცა ეგრისის აღმოსავლეთი ცხენის-წყლამდე, დ, ვინად-გან ამას ლეონს მოერთვნენ ოძრახოს წილნი, ჭოროხის სა-მხრეთისანი და განუდგნენ ოძრახოს ერისთავსა და უწოდა გურია და დასვა მუნ ერისთავი თვისი, ე) დასვა რაჭა ლეჩხუმისა, ვ, დასვა სვანეთისა. ზ, შორაპანისავე, რიონისა და ხანის აღმოსავლეთი-სა ლიხამდე სრულიად არგვეთისა. ჟ, დასვა ქუთათის ვაკისა, ოკრი-ბისა და ხანის წყლის დასავლეთისა გურიაამდე და რიონის დასავალით ცხენის წყლამდე: ამანვე აღაშენა ქუთაისი ქალაქი და ციხე და ჰყო საყდარი აფხაზთა მეფისა, ვითარცა ანაკოფია ჰყო ტახტად მეორედ ესე ქუთაისია: ამისგანვე საგონებელ არს განთავისუფლება აფხაზთა კათალიკოზისა, ნებითავე ბერძენთათა. ამან ლევან მოიწყო აფხაზე-თი და განაგო ყოვლითავე და შემდგომად კეთილ-მეფობისა მოკვდა ქს, ყვ, ქრ. კვ, და დაუტევა ძენი, თეოდოსო, გიორგი და დიმიტრი.

ბ, მეფე თეოდოსე, ლთ წელი ჰმეფა.

გამეფდა შემდგომად ლეონისა ძე მისი თეოდოსე: ამან დაიწყო ¹⁾ უმეტეს აფხაზეთი, ესე თეოდოსე იყო სიმე აშოტ კურატ-ჰალატისა. ამანვე უშველა კახთა მთავარსა გრიგოლის ზედა აშოტ კურატჰალატ-სა. ესევე ეწყო ბაგრატ მეფეს ცოლის ძმასა თვისსა და ბულა თურქს კვერცხობს სპითა თვისითა: შემდგომად ლტოლვილ-მან გარდმოვლო დვალეთი და მოვიდა აფხაზეთს. შემდგომად კეთილ-მეფობისა მოკვდა ქს, ყმე, ქრ. ძე,

გ, მეფე გიორგი, იე წელი ჰმეფა.

შემდგომად თეოდოსე მეფისა დაჯდა ძმა ამისი გიორგი მეფედ. ამან გიორგიმ დაიპყრა ქართლი და დასვა ჩიხას ერისთავად ტინენ

¹⁾ მოიწყო. მოიმტკიცა, დ. ჩ.

ძე დიმიტრისა ძმისა თვისისა და შემდგომად კეთილმეფობისა მოკვდა გიორგი მეფე ქს. **ყოზ**: ქრ. **ყზ**.

დ) მეფე იოანე, იდ წელი ჰმეფა.

ხოლო გიორგი მეფისა შემდგომად მეფე იქმნა ძე მისი იოანე. არამედ დედოფალ-მან დედა-მან იოანე შეფის-მან განიზრახა უმეტეს დამტკიცება მეფობა ძისა თვისის და ვინად-გან მომკვდარ იყოცა ძმა თეოდოსე და გიორგი მეფისა დიმიტრი. ამის-თვის შეიპყრა ძე დიმიტრისა ერისთავი ჩიხისა, ტინენ მოჰკლა იგი და უმრწემესი ძე დიმიტრისავე ბაგრატ მცირეი ჰასაკითა ექსორია ჰყო და მოგზაური ბაგრატ შთაგდეს ზღვასა შინა: არამედ ღმერთმან განარინა იგი და მიიწია კონსტანტინეპილეს. ხოლო მეფე-მან იოანე მოგვარა ძესა თვისსა ადარნასეს ცოლი. ასული გურამ აშოტ კურატპალატისა ძისა და აქორწინა და შემდგომად მოკვდა იოანე მეფე ქს. **ყოთ**, ქრ. **ჟთ**.

ე, მეფე ადარნასე ზ წელი ჰმეფა.

და იქმნა ადარნასე ძე მეფისა იოანესი. ხოლო ამის მეფობისა შემდგომად ზ წლისა მოვიდა ბაგრატ ძე დიმიტრის ექსორია ყოფილი კოსტანტიპოლიდამ სპითა კეისრისათა და დაიპყრა აფხაზეთი. ამან ბაგრატ შეიპყრა ადარნასე და მოჰკლა იგი წელსა ქს. **ყჟზ**, ქრ. **რზ**.

ვ, მეფე ბაგრატ ა, ით წელი ჰმეფა.

დაჯდა ესე ბაგრატ მეფედ. ამან მოიყვანა ცოლი ადარნასე მეფისა ასული გურამ მამფალისა და შეირთო თვით ცოლად: ამანვე ბაგრატ გაიმოიყვანა ნარსე ცოლის ძმა თვისი და მისცა შეწევნა სპითა მეფე ადარნასესა ზედა. შემდგომად მეფობისა მოკვდა ბაგრატ, ქს. **შვ**, რქ. **რკვ**.

ზ, მეფე კოსტანტინე, იე წელი ჰმეფა.

დაჯდა მეფედ აფხაზთა ძე ბაგრატ მეფისა კოსტანტინე. ხოლო ესე კოსტანტინე და სომეხთა მეფე სუმბატ ბრძოდნენ ქართლსა ზედა. არამედ შემდგომად ჰყვეს ზავი და დაიპყრა ქართლი კოსტანტინემ და შემდგომად მოსლვისა აზულ-კასიმისა კვირიკემ კახთა ქორიკოზმან ამ მეფის კოსტანტინეს. ამან მისრულ-მან შემუსრნა ციხენი ჭერეთისანი, მერმე დაზავდნენ კვირიკე კახთა, მეფე კოსტანტინე და ჭერთა მეფე უკმოქცეულ-მან კოსტანტინე მეფემან მოსჭედა ოქროთი ხატი ალავერდის მთავარ-მოწამის წმიდის გიორგისა და შეამკო ფრიად და მოვიდა აფხაზეთს. არამედ შემდგომად მეფობისა მმართველი მოკვდა კოსტანტინე მეფე ქს. შკა, ქრ. რმა.

ც, მეფე გიორგი ა, ლთ წელი ჰმეფა.

გამეფდა ძე კოსტანტინე მეფისა გიორგი. ამას წინა-აღუდგა ძმა თვისი ბაგრატ და იმლებოდნენ წელ-ნახევარსა და არა იყო მშვიდობა მათ შორის: შემდგომად მოკვდა ბაგრატ და დაიპყრა სრულიად აფხაზეთი. არამედ ესე გიორგი იყო ღმთის-მოშიში და მოყვარული, ჰაეროვანი, მხნე, ახოვანი, მოწყალე, უხვი, ეკლესიათა მაშენებელი და ქმრივ-ობოლთა შემწყნარე: ამან მისცა ასული თვისი გურანდუხტ გურგენს ბაგრატ მეფის რეგვენის ძესა. ამანვე გიორგი მეფემან შემდგომად მეფისა ადარნასე კურატ-პალატისა სიკვდილისა დაიპყრა ქართლი და დასვა ძე თვისი კოსტანტინე: არამედ მტერ რა ექმნა მამასა თვისსა ესე კოსტანტინე გამოიყვანა უფლის-ციხიდან გიორგი მეფემან და ჰყო საჭურისად. ესევე გიორგი მეფე შთავიდა კახეთს, შეიპყრა კვირიკე კახთა ქორიკოზი და დაიპყრა კახეთი თვით და შემდგომად, ვითარცა აღვსწერეთ ზემოთ. არამედ შემდგომად კეთილ-მეფობისა მოკვდა ქს. შენ, ქრ. როე.

თ, მეფე ლეონ გ, ბ წელი ჰმეფა.

მეფე იქმნა ლევან აფხაზეთს ძე გიორგი მეფისა. ხოლო ესე ლევან მმახლობით დაეზავა კვირიკეს ქორიკოზსა, და მისცა ასული

თვისი ცოლად დავითს, ძესა კვირიკე ქორიკოისასა: არამედ შემდგომად თვისისა ასულისა სიკჳდილისა კვალად ემტერა კვირიკე ქორიკოზს ლევან მეფე, და ლაშქრობასა შინა დასწეულდა ბაზაღეთს, უკმოიქცა და მოვიდა ქუთათის და მოკჳდა მუნ მეფე ლევან ქს. **შნზ**, ქრ. **როზ**:

ი, მეფე დიმიტრი, კბ წელი ჰმეფა.

შემდგომად ლეონ მეფისა დაჯდა აფხაზთა მეფედ ძმა ლეონისა დიმიტრი: ესე დიმიტრი მეფე იყო მხნე, ახოვანი, შემმართებელი და უღთო. ამის-თჳს ქვე გამხედველ ექმნენ ამას აფხაზნი და მოიყვანეს კონსტანტიპოლიდამ ძმა დიმიტრი მეფისა თეოდოსი. არამედ ვერ შეიძლეს შემუსრვა დიმიტრი მეფისა. არამედ შემდგომად დიმიტრი მეფე-მან დაიზავა ძმა თვისი თეოდოსე, კვირიკე ქორიკოზის გამო და შუამდგომელობითა სვეტის-ცხოვლისა და მუნ მჯდომის კათალიკოზისათა: გარნა უარ ჰყო აღთქმა დიმიტრიმ და დასწვა თვალნი ძმასა თვისსა თეოდოსეს და შემდგომად რაოდენისამე ჟამთა მეფობისა მოკჳდა დიმიტრი მეფე, ქს. **შოთ**, ქრ. **რჟთ**.

ია, მეფე თეოდოსე, ვ წელი ჰმეფა.

შემდგომად დიმიტრი მეფისა უღონო ქმნილთა აფხაზთა უმკვიდრობისას-თჳს მეფეთა მათთა, ვინადგან არლა-რა ვინ იყო, გამოიყვანეს თეოდოსე უთვალო და დასვეს მეფედ აფხაზთა. არამედ შემდგომად წლისა მეფობისა, ვინად-გან განირმვნა ყოველნი წესნი აფხაზთანი მეფობისა მისსა, ამის მიერ ითხოვეს დავით მეფის კურატ-პალატისა-გან მეფედ აფხაზთა ბაგრატ ძე გურგენისა, ასულის წული გიორგი აფხაზთა მეფისა: მან მოსცა და მოიყვანეს აფხაზეთს და აკურთხეს ქუთათისს მეფედ ქს. **შნე**, ქრ. **სე**, და ამ ბაგრატის შემდგომად იქმნა აფხაზეთს მეფობა ბაგრატონთა: ხოლო მეფობდნენ აფხაზთა მეფენი იგინი აფხაზეთს წელთა **რჟთ**: და ამ ბაგრატის პირველისა მეფობიდან ვიდრე ლაშას მის დავით მეფისა

და რუსუდანის ძის ნარინ დავით მეფისამდე იყო ერთ-მეფობისა ქვე-
შე სრულიად აფხაზეთი, მეფობასა ბაგრატიონთასა და ამ ორთა დავი-
თის განყოფისამდე სამეფოთა გარდახდენ წელნი **სოდ**:

ა, ნარინ დავით, ა, ლვ წელი ჰმეფა.

ხოლო დაჯდა ნარინ დავით მეფედ იმერთა ქს. **ჩსნთ**, ქრ. **უოთ**,
ამიერთ იწოდა დავით და მას ქვემოთნი მეფედ იმერთა და არღა-რა
აფხაზთა: ხოლო ნარინ-დავით მეფობდა, ვითარცა აღვსწერეთ; და ამ
დავითს გამეფებიდამ, ვიდრე ბრწყინვალე მეფის გიორგის იმერეთის
დაპყრობამდე გარდახდენ წელნი **ობ**, ესრეთ, რამეთუ გამეფდა ნა-
რინ დავით ქს. **ჩსნთ**, ქრ. **უოთ** და მოკჳდა დავით მეფე ქს. **ჩსუგ**,
ქრ. **ფიგ**; და შემდგომად ნარინ დავით მეფისა დაჯდა მეფედ მე
დავითისა უხუცესი კოსტანტინე.

ბ, მეფე კოსტანტინე ა, ლბ ჰმეფა.

ამ კოსტანტინეს წინა-აღუდგა ძმა თვისი მიქელ და არა უტე-
ვებდა მეფობდა და პყრობად იმერეთისა და მიქელ დაიპყრა რაჭა,
ლეჩხუმი და არგვეთი და აქუნდათ დღეთა მათთა მარადის ბრძოლა,
შლილობა და შფოთი და ხდომა ურთიერთთა და იყო ოხრება ქვეყნი-
სა: ამის-თვის შეიჭირვებდენ დიდებულნი ამის სამეფოსანი და ვერა
რითა ჰყვნეს ზავნი მათ შორის იხილა დადიან-მან გიორგიმ ესე
ვითარება მათ შორის. მაშინ მიიტაცა საერისთო და დაიპყრა თვით
სრულიად ოდიში ანაკოფიამდე. ეგრეთვე შარვაშიძემ აფხაზეთი და
გურიელ-მან გურია და სვანთა ერისთავ-მან სვანეთი და განიკვიდრეს
თვისად და არღა-რა ეგდენსა მორჩილებასა შინა იყუნენ მეფეთასა:
ამისა შემდგომად მოკჳდა დადიანი გიორგიჲ ქს. **ჩტკვ**, ქრ. **ია** და
დასჯდა მის წილ მე მისი მამია და ამან უმეტესად დაიპყრა ოდიში.
შემდგომად ამ შფოთებასა შინა მოკჳდა მეფე კოსტანტინეცა ქს.
ჩტკვ. ქრ. **იე**.

გ, მეფე მიქელ, გ წელი ჰმეფა.

და შემდგომად მისა გამეფდა ძმა მისი მიქელ. ამან იღვაწა კვა-
ლად შეერთებად და დამორჩილებად პირველისაებრ მათ მთავართა და
ერისთავთა. არამედ წართმევითა და ცვალებათა ვერღა-რა შეუძლო.
გარნა დაიმორჩილნა კვალადა ხარკის მოცემითა და მოლაშქრედ თვი-
სად, და სხვასა ვერღარა რაისა ეწია, რამეთუ მოკჳდა წელსა ქს.

ჩტკთ, ქრ. **იზ**:

და ამას მეფესა მიქელს დაშთა ძე მხოლოდ ბაგრატ, რომელსა
არა ძალ-ედვა მეფობა სიმცირითა და არცა-ლა მოერთვნენ მთავარნი
წინა-თქმულნი. არამედ იყო ქუთათისს და მიიტაცებდიან მთავარნი
ქვეყანათა და განირევნებოდიან ყოველნი წესნი იმერთანი: ხოლო გან-
ძლიერდა რა ბრწყინვალე გიორგი მეფე, ამან გიორგიმ განიხილა
ესე ვითარნი იმერთა საქმენი, ეზრახა იმერთა მეფობისა თვისისა-თვს:
მაშინ იმერნი, შეიწრებულ იყუნენ ხდომითა და ოხრებითა და არცა
გიორგი იყო შორეული მემკვიდრე იმერეთისა. ამის-თჳს მისცეს პი-
რი მტკიცე, ჩამოვიდა და დაიპყრა იმერეთი მეფე-მან გიორგიმ
სრულიად ქს. **ჩტლ**, ქრ. **იფ**: და იყო მის ქვეშე და შემდგომად
მისთა იყო ერთ-სამეფოდ ქართლისა-თანა, ვიდრე **ოწ** გიორგი მე-
ფისა, **ზ** მეფის ბაგრატისამდე, წელი **რლ** გარნა თუ განდგებოდიან
და იწოდებოდნენ მეფედ, არამედ ირიცხვის ესრეთ, ვინად-გან არა
იყო სიმტკიცე.

დ, ბაგრატ ერისთავი.

ხოლო ამ გიორგი მეფისას-გან იქმნა ერისთავად ძე მიქელ მე-
ფისა ბაგრატ და იყო მორჩილებასა შინა გიორგი მეფისასა შორა-
პანს. შემდგომად მოკჳდა დადიანი მამია ქს. **ჩტმე**, ქრ. **ლგ**, დასვა
მის წილ ბრწყინვალე მეფე-მან გიორგიმ ძე მამია დადიანისა გიორ-
გი დადიანად: ხოლო ამისა შემდგომად მოიყვანა ცოლად ასული
ყვარყვარე ათაბაგისა ბაგრატ მიქელ მეფის ძე-მან ქს. **ჩტნწ**, ქრ.
მვ, და იქორწინა მის-თანა ნებითა დავით მეფისათა და ამან ბაგრატ შვა

მის-გან ძენი სამნი, ალექსანდრე, გიორგი და კოსტანტინე: არამედ შედგომად მოკჳდა ბაგრატ ერისთობასა შინა ქს. **ჩტობ**, ქრ. **დ**: ხოლო შემდგომად ბაგრატისა დაადგინა ერისთობასა ზედა დიდ-მან მეფე-მან ბაგრატ ძე ბაგრატ ერისთავისა ალექსანდრე, და ესე ალექსანდრე ერისთობდა მორჩილებასა შინა დიდისა ბაგრატ მეფისასა: შემდგომად მოკჳდა დადიანი გიორგი ქს. **ჩტპდ**, ქრ. **ობ**, და მიუბოძა დიდ-მან მეფე-მან ბაგრატ ძესა გიორგი დადიანისასა ვამიყს დადიანობა. არამედ შემდგომად მოსვლისა ლანგთემურისასა და შეპყრობისა დიდისა ბაგრატ მეფისა, წარვიდა რა გიორგი ძე დიდის ბაგრატის მეფისა ქართლს, რათა განაგოს მუნებურნი საქმენი. ვინად-გან იმერეთი აქჳნდა მშვიდობით სიმტკიცესა შინა.

ე, მეფე ალექსანდრე, ე წელი ჰმეფა.

მაშინ იცა ჟამი ალექსანდრე ძე-მან ბაგრატისა-მან, ვინად-გან მიელო ძალი გიორგის ძესა დიდისა ბაგრატ მეფისასა, განდგა და დაიპყრა იმერეთი ქს. **ჩტპზ**, ქრ. **ოე**, იწოდა მეფედ და ეკურთხა გელათს (რამეთუ ქუთათისი ჯერეთ ეპყრათ გიორგისავეთა), რათა უმეტესად მოიმტკიცოს იმერნი და ბრძოდა ციხეთა იმერეთისათა, რომელნი ეპყრნეს მეფესა ბაგრატს და ძესა მისსა გიორგის: მერმე ეზრახა ალექსანდრე დადიან-გურიელსა, შარვაშიძეს და სვანთა. არამედ არა ინებეს, რამეთუ შიში აქჳნდათ ჯერეთ ბაგრატ მეფისა და ეგნენ ერთ-გულეებასა მისსა ზედა. გარნა აღიხჳნა რომელნიმე ციხენი იმერეთისანი ალექსანდრე-მ, თვინიერ ქუთათისისა და მცირედისა შემდგომად მოკჳდა მეფე ალექსანდრე ქს. **ჩტპთ**, ქრ. **ოზ**, და დაუტევა ცოლისა თვისისა ანნა დედოფლისასა-თანა ძე ერთი დიმიტრი.

ვ, მეფე გიორგი ა, გ, წელი ჰმეფა.

და შემდგომად ალექსანდრე მეფისა დაჯდა ძმა მისი გიორგი მეფე იმერთა. ამან გიორგი უმეტესად დაიპყრა იმერეთი და აღიხჳნა ციხენი ბაგრატ მეფისა და გიორგისანი და უმეტესად მცდელობ-

და დამორჩილებასა და შეერთებასა მათ მთავართათა: ამანვე გიორგი-მ დასვა კათალიკოზად არსენი ქს. **ჩტუ**, ქრ. **ოც**: არამედ რა არღა-რა ინებეს მთავართა მათ მორჩილება გიორგი მეფისა. ამის-თვს განიზ-რახა ამან გიორგის ბრძოლა ვამიყ დადიანისა, რამეთუ უკეთუ სძლოს და დაიმორჩილოს იგი, სხვანიცა ყოველნი დაიპყრა: შემოიკრიბნა სპანი იმერთანი, წარვიდა და შთავიდა ოდიშს: დღესა ერთსა ეწყო ვამიყ დადიანი და ძლიერისა ბრძოლისა შემდგომად იძლია სპანი იმერთა და მოჰკლეს მეგრელთა მეფე გიორგიქს. **ჩტუბ**, ქრ. **პ**, ხოლო ლტოლვილნი იმერნი მოვიდენ თვის თვისად: მაშინ განზრა-ხვითა ვამიყ დადიანისათა ჩამოვიდა გიორგი ძე დიდისა ბაგრატ მე-ფისა და დაიპყრა კვალად იმერეთი: ხოლო კოსტანტინე ძე ბაგრატისა და ძმა ალექსანდრე და გიორგი მეფისა და დიმიტრი ძე ალექსან-დრე მეფისა ივლტოდნენ ბასიანს და იყოფებოდნენ წელსა ოთხსა მუნ მწირად.

ზ, მეფე კოსტანტინე ბ, ე წელი ჰმეფა.

შემდგომად წელსა ქს. **ჩტუვ**, ქრ. **პდ**. მოსწყდნენ რა იმერნი ბრძოლასა შინა ლანგ-თემურისასა მეფის გიორგისა-თანა და ამასვე ქორონიკოსა მოკჳდაცა ვამიყ დადიანი და დაჯდა ძე მისი მამია და-დიანად: მაშინ შთამოიყვანეს იმერთ ლოსტანტინე ძე ბაგრატისა და ჰყვეს მეფედ იმერთა: ამან კოსტანტინემ დაიპყრა კვალად იმერეთი და აღიხჳნა ციხენი, რამეთუ იყო გიორგი მეფე უცალოდ თემურ-ლანგისა-გან და კოსტანტინე ამით მცდელობდა გამკვიდრებას იმე-რეთისასა და შეერთებასა თვისად დადიან-გურიელისასა და სვანთასა.

ც, დიმიტრი ერისთავი.

არამედ მოკლეს მეფე კოსტანტინე ჩალაღანს ანუ ჩალიანსა ში-ნა ქს. **ჩტუა** ქრ. **პთ** და ამან არა დაუტევა ძე. არამედ დაშთა დიმი-ტრი ძმის-წული კოსტანტინესი და ძე ალექსანდრე მეფისა და მცდე-ლობდა მეფობასა. გარნა იყო ყრმა და ვერა ღონიერ და არღა-რა

ვინ დაემორჩილებოდნენ მეფობისა-თვის: მაშინ ჟამთა ამათ მოცალე იქმნა გიორგი მეფე თემურ-ლანგისა-გან და იხილა იმერეთი ესრეთ, ჩამოვიდა სპითა თვისითა იმერეთს, მიერთო დადიანი მამია და ყოველნი იმერნი. შეიპყრეს დიმიტრი და მისცეს მეფესა გიორგის: ხოლო მან არა რად ავნო. არამედ წარავლინა ქართლს და დაასადგურა სომხითს სარჩოთი და იმყოფებოდა მუნ და იმერეთი სრულიად დაიპყრა მეფე-მან გიორგი-მ: შემდგომად გიორგისა ეპყრა მეფესა კოსტანტინეს ნებასა შინა თვისსა: შემდგომად კოსტანტინესა ალექსანდრეს მეფესა: ხოლო ამ ალექსანდრე მეფესა ძესა გიორგი მეფისასა სიჭაბუკესავე თვისსა ესმა ქება და შვენირება სიკეკლუცე დიმიტრის დის თამარისა, ეტრფილა და მოიყვანა ცოლად და ქმნა ქორწილი მის-თანა: ხოლო მოკლეს რა აფხაზთა მამია დადიანი ქს.

ჩუიდ, ქრ. **რბ** და დაჯდა ძე მისი ლიპარიტ. მაშინ მეფე-მან ალექსანდრე-მ სიყვარულითა ცოლისა თვისისა და ვინად-გან უწყოდაცა ვერ შემძლებელობა დიმიტრისა, მისცა კვალად ერისთობა იმერეთის დიმიტრის და იყო ერისთავად ესე დიმიტრი მორჩილებასა შინა ალექსანდრე მეფისასა, ვახტანგისა და გიორგი მეფისასა: ხოლო მოკვდა ესე დიმიტრი ერისთობასა შინა, ძე მეფსა ალექსანდრესი ქს.

ჩუნე, ქრ. **რმგ**:

და დასვა მეფე-მან გიორგიამ ძე მისი ბაგრატ ერისთავად, და იყო მორჩილებასა შინა მისსა: არამე ათაბაგ-მან ყვარყვარე-მ გაათაბაგებისა თვისისა გიორგი მეფისა-გან იწყო ქვე-გამხედველობა მეფისა გიორგის ამის-თვს ეზრახა ბაგრატ ფარულად რათა განდგეს და აღუთქვას დადიან-გურიელსა განათავისუფლებადა მწე ეყოს იგი ბაგრატს: სთნდა ბაგრატს განზრახვა ესე და ჰყოფდა ეგრეთ. ამის-თვს მოსცეს დადიან-გურიელ-მან, აფხაზთა და სვანთა პირი მტკიცე მეფედ ყოფისა იმერეთს.

თ, მეფე ბაგრატ, ივ წელი ჰმეფა.

მაშინ პაემანითა ამით განსდგა ბაგრატ და დაიპყრა იმერეთი, და ვინად-გან მეციხოვნენი გიორგი მეფისანი არა ეკრძალოდენ ბაგ-

რატს, რამეთუ ბიძა იყო მეფისა და სათნო, გამოასხნა ყოველნი და დაიპყრა თვით და შეაყენა მეციხოვნე გუშაგნი თვისნი: ამისი მცნობელი მეფე გიორგი, შეკრებული სპითა ჩამოვიდა იმერეთს და რა არღა-რა მოერთო ათაბაგი ყვარყვარე, ეწყო სპითა იმერთათა ბაგრატ ჩიხორს, ქს. **ჩუფხ**, ქრ. **რწ**, და ძლიერისა ბრძოლისა შემდგომად იძლია გიორგი მეფე და ივლტოდა ქართლსავე: ხოლო ბაგრატ გამარჯვებული მოვიდა ქუთათისს, აქა მოერთვნენ დადიან-გურიელ-აფხაზნი და სვანნი და აკურთხეს, სრულიად იმერთა სათნო ჩინებითა მეფედ. ამის-თვს აღუსრულა მთავართ მათ აღთქმული თვისი და განთავისუფლდენ, თვინიერ ლაშქრობისა და ქვე-გამწესებისა მეფისა და იქმნა იმერეთი მიერთით ერთ-მეფედ და ოთხ-სამთავროდ სათავადოდ, რამეთუ მიიღო დადიან-მან ოდიში, გურიელ-მან გურია, შარვაშიძემ აფხაზნი და ჯიქნი და გელოან-მან სვანეთი, და ბაგრატ მეფობდა მათ ზედა ესრეთ: ხოლო მოვიდა ამ ბაგრატისა-თანა ათაბაგი ყვარყვარე, ლტოლვილი გიორგი მეფისა-გან: ამან ბაგრატ პატივით შეიწყნარა. არამედ მოვიდა რა თავრიუ-გილაქი და თემურ და მოაოხრეს გიორგი მეფე. მაშინ უშველა ბაგრატ მეფე-მან ყვარყვარე ათაბაგსა, შთავიდნენ სამცხეს და დაიპყრა ათაბაგ-მან სამცხე და ბაგრატ უკმოიქცა იმერეთსავე: არამედ მარადის აძლევდა ნიჯადსა ათაბაგსა, რათა დაიმორჩილოს ყვარყვარე-მ ერისთავნი გიორგი მეფისანი: შემდგდმად შეიპყრა გიორგი მეფე ყვარყვარე ათაბაგ-მან. მაშინ შეიკრიბა სპანი ბაგრატ მეფე-მან და შთავიდა ქართლს და დაიპყრა სრულიად ქართლი, ქს. **ჩუფხ**, ქრ. **რწდ**, და დაიწყო პყრობად კახეთისა. არამედ განუტევა ბაადურ ათაბაგ-მან მეფე გიორგი, და მოჰყვა თვით სპითა, რათა დაიპყრას ქართლი და ბრძოს ბაგრატ მეფისა გიორგი მეფე-მან: იხილა ეს ბაგრატ მეფე-მან, არა ინება ბრძოლა, წარმოვიდა და მოვიდა ქუთათისს.

ხოლო მოკჳდა დადიანი ლიპარიტ ქს. **ჩუო**, ქრ. **რწწ**, და დაჯდა ნებითა ბაგრატ მეფისათა ძე მისი შამანდავლე და წინარე მოკჳდა მეფე გიორგიცა ქართლისა და მეფე კოსტანტინე არა უტევებდა ბაგრატ მეფესა ლიხის აქეთს მთის ძირობათა. ამის-თვს შეიკრიბა მეფე-მან ბაგრატ სრულიად სპანი იმერთანი და ჩავიდა და დაიპყრა შიდა-ქართლი: ხოლო კოსტანტინე-მ განამაგრა ტფილისი და სომ-

ხითი და ბრძოდენ ურთიერთსა. მაშინ ზავ-ჰყო ბაგრატ მეფე-მან კახ-
ბატონის გიორგის-თანა, რათა მომსმენელ იყოს ბაგრატისა და მი-
იღოს კახეთისა, რომელი უპყრავს კოსტანტინე მეფესა: შემდგომად
მოკმდა დადიანი შამანდავლე, ქს. **ჩუოდ**, ქრ. **რძბ** და დაჯდა ბიძა
მისი ვამიყ დადიანად, სათნოთივე ბაგრატ მეფისათა: ხოლო ამან
ვამიყ დადიან-მან არღა-რა ინება განძლიერება უმეტესად ბაგრატ მე-
ფისა, შემოიკრიბა აფხაზნი და გურიელი და უწყო კირთება, ოხრება
და დაპყრობა იმერეთსა: ესმა ესე ბაგრატ მეფესა ქართლს მყოფსა
და წარვიდა მსწრაფლად სპითა დიდითა, რამეთუ წარიტანნა ქართველ-
ნიცა და მისრულსა ოდიშს ეწყო დადიანი ვამიყ და იქმნა ძლიერი ქს.
ჩუოზ, ქრ. **რძე** და მოსწყდნენ მრავალნი: შემდგომად იძლია და-
დიანი ვამიყ. მაშინ შევიდა ბაგრატ მეფე ოდიშს, აღიხმნა ციხენი
და დაიპყრა ოდიში: ამისი მხილველი დადიანი ვამიყ ევედრა და
აღუთქვა ერთგულად მორჩილება ფიცით, რათა ჰყოს იგივე დადიანად
და, ვინად-გან ბაგრატ მეფესა აქმნდა სხვა განზრახვა ქართლსა ზედა
დაადგინა ვამიყვე დადიანად, ფუცებული ერთგულობასა ზედა. მერმე
წარმოიყვანა დადიანიცა სპითა თვისითა და მოვიდა ქართლს უძლიერე-
სად და ბრძოდა ციხეთა კოსტანტინე მეფისათა, კნინლა დაპყრობად.
არამედ, წელსა ქს. **ჩუოწ**, ქრ. **რძვ**, მოვიდა უზუნ-ასან ყეენი: ამის-
მან მცნობ-მან ბაგრატ მეფე-მან არღა-რა ინება ბრძოლა უზუნ-ასან
ყეენისა, ვინად-გან კოსტანტინე მეფეცა მივიდა მის-თანა და მისცა
ციხე ტფილისი, უკმოიქცა და მოვიდა რაჭას, დასწეულდა მუნ და
მოკუდა ქს. **ჩუოწ**, ქრ. **რძვ** და დაფლეს გელათს.

ი, მეფე ალექსანდრე ბ, ლბ წელი ჰმეფა.

ხოლო შემდგომად ბაგრატ მეფისა დაჯდა მეფედ მე ამისი
ალექსანდრე და ინება კურთხევა. ამის-თვის მოუწოდა დადიან-გუ-
რიელსა, შარვაშიძეს და გელოანს. არამედ დადიან-მან არღა-რა ინება
მოსვლა. ეგრეთვე გურიელ-მან და სხვათა: იხილა ესე კოსტანტინე
მეფე-მან იმერთა შინა ვითარებანი, შეიკრიბნა სპანი და ეზრახა დადიანსა,
ჩამოვიდა იმერეთს ქს. **ჩუოთ**, ქრ. **რძზ** და მიერთნენ ყოველნი

იმერნი, ვინად-გან დადიანსა მიეცა პირი მტკიცე: ამის-თვის ვერღა-რა წინა-აღუდგა ალექსანდრე და წარვიდა სიმაგრეთა შინა. ხოლო კოსტანტინე მეფე-მან დაიპყრა იმერეთი, მოერთო დადიანიცა და მისცეს ციხე ქუთათისისა, რამეთუ არა კეთილი იყო ბაგრატის-გამო დადიანი ალექსანდრესი, ვინად-გან დაამდაბლა ბაგრატ დადიანი: შემდგომად ამისა მოკდა დადიანი ვამიყ ქს. **ჩუპზ**, ქრ. **რო** რა დაჯდა მე შა-მანდავლე დადიანისა ლიპარიტ დადიანად: მერმე კვალად მოკჳდა გურიელი კახაბერცა ქს. **ჩუპგ**; ქრ. **როა** და დაჯდა მე მისი გიორგი გურიელად. ამასვე წელს იძლია კოსტანტინე მეფე ყვარყვარე ათაბაგისა-გან: მაშინ შემოიკრიბა რაჭა, ლეჩხუმი ალექსანდრე მე-მან ბაგრატ მეფისა-მან, მოვიდა და აღილო ქუთათისი ქს. **ჩუპდ**, ქრ. **რობ**, დაჯდა მეფედ, ეკურთხა და დაიპყრა იმერეთი: არამედ დადიან-მან კვალად არა ინება მეფობა მისი და მოიწვია მეფე კოსტანტინე დაპყრობად იმერეთისად: უსმინა დადიანსა მეფე-მან კოსტანტინე-მ და ჩამოვიდა კვალად სპითა იმერეთს ქს. **ჩუპზ**, ქრ. **როე**, აქეთ მოვიდა ლიპარიტ დადიანი ოდიშით. ამათ ვერღა-რა ბრძოლა უყო ალექსანდრე მეფე-მან და წარვიდა კვალად სიმაგრეთა შინა: მაშინ მოერთო დადიანი და სრულიად იმერნი მეფესა კოსტანტინეს. აღილო კვალად ქუთათისი და მოსცნეს სრულიად ციხენი იმერეთისანი და დაადგრა ქუთათისს, რამეთუ არღა-რა ენება წარსლვა, რათა განიმაგროს და განიმტკიცოს იმერეთი და ბრძოს ალექსანდრე და მოსპოს იგი: არამედ ქუთათისს მყოფსა მიერთვა მეფესა კოსტანტინეს მოსლვა სპასპეტის ასანბეგისა ყეენის-გან და მოდგომა ტფილისისა მის-გან სპითა, ქს. **ჩუპწ**, ქრ. **როვ**, ამის-თვის დაუტევა იმერეთი, წარვიდა ქართლს და ბრძოდა თათართა: ხოლო ალექსანდრე ეზრახა იმერთა და დადიანსა, ჩამოვიდა და დაიპყრა იმერეთი კვალად, აღილო ქუთათისი და ყოველნი ციხენი იმერეთისანი, ვინად-გან კოსტანტინე მეფე უცალო იყოს. მერმე დაეზავა დადიან-გურიელსა. ამით დაიმშვიდა იმერეთი და დაიპყრა უმტკიცესად და დაიმორჩილნა აფხაზნი და სხვანნიცა. გარნა არა ეგოდნად, ვითარცა ენება: ხოლო უშვა ალექსანდრე მეფესა დედოფალ-მან თამარ მე ბაგრატ ქს. **ჩუყე**, ქრ. **რპგ**: შემდგომად ამისა უშვა მე დავით; ამან ალექსანდრემ იხილა ბრძო-

ლითა და შფოთებითა ვერა რაი ბედნიერობა თვისი და დაამშვიდა იმერეთი. მერმე კოსტანტინე მეფისა-თანა ჰყო ზავი და სიყვარული ერთობისა მერმე შესცვალნა ურჩნი და რომელნიმე მოსპნა და უმკვიდრონი ჰყვნა და დაადგინნა ერთ-გულნი და მისანდონი თვისნი და მოიმტკიცა ამითი იმერეთი. ეგრეთვე დაიმორჩილნა დადიან-გურიელნი და მთავარნი სხვანი, იგინი ლაშქრობათა, ნადირობათა და მეფედ მათთა ხმობითა მსახურებათათა: ხოლო შემდგომად კოსტანტინე მეფისა გარდაცვალებისა, მოიხსენა ალექსანდრე მეფე-მან შური პირველი, შემოიკრიბნა სპანი, გარდაუხდა ქართლს და აღიღო გორგი. ქს. **ჩფთ**, ქრ. **რჟზ** და იწყო პყრობად ქარლისა, რამეთუ არა-ვინ წინა-აღუდგებოდა. ვინად-გან დავით მეფე იყო ლმობიერ და უშფოთველი კაცი, მის-გამო: მაშინ ამავე ქორონიკონს მოუხდენ ჩიხნი იმერეთს და მოარბიეს სრულიად: ესე ესმა ალექსანდრეს ქართლს მყოფს, უკმოიქცა და მოვიდა იმერეთს მოწყვეტად მათდა. არამედ მათ არღარა ესწრა და განემზადებოდა შურის-გებად და ბრძოლად ჩიხთა ზედა, დასნეულდა სალმობითა ძლიერითა და მოკვდა ალექსანდრე ქს. **ჩფი**, ქრ. **რჟწ**, დაუტევნა ძენი ბაგრატ, დავით და ვახტანგ. ამასვე ქორონიკოსა მოკვდა ცოლი მისი დედოფალი თამარ და დამარხეს გელათს.

ია, მეფე ბაგრატ გ, წ წელი ჰმეფა.

დაჯდა ძე ალექსანდრე მეფისა ბაგრატ მეფედ იმერთა და დაიპყრა სრულიად იმერეთი. არამედ დადიან-გურიელს ეპყრათ საზღვარნი თვისნი და იყუნენ მორჩილებასა ბაგრატ მეფისასა, ვითარცა ვსთქვით: წელსა ქრ. **ჩფიბ**, ქრ. ს, მეფობასა ბაგრატისასა მეორესა გამოვიდა სპასპეტი სულტან სელიმისა სპითა უამრავლითა და მოადგა სამცხეს: ამას მიეგება ათაბაგი მზე-ჭაბუკ, მოუძღვა და ჩამოიყვანა ფერსათსა ზედა იმერეთს. ხოლო ბაგრატ მეფე ვერ წინა-აღუდგა და უკურიდა სიმაგრეთა შინა და დახიზნა იმერეთი. გარნა მოსრულთა ოსმლთა დასწვეს ქუთათისი და გელათი. მერმე მოაოხრნეს, მოსწვეს, მოსრნეს და მოსტყვევნეს, სადა ვინ ჰპოვნეს იმერეთსა შინა და უკუნ-

იქცნენ მასვე გზასა ზედა და წარვიდენ: შემდგომად წარსვლისა მათისა ჩამოვიდა ბაგრატ მეფე, განაგო იმერეთი და დააშენა ხიზანი იმერნი: ამასვე ქორონიკონსა მოკჳდა დადიანი ლიპარიტ და დაჯდა მამია დადიანად ნებითა ბაგრატ მეფისათა: კვალად მოკუდა ამასვე ქორონიკონს გურიელი გიორგი და დაჯდა მამია გურიელად, სათნო ყოფითა ბაგრატ მეფისათა: ამასვე წელსა წარვიდა მეფე ბაგრატ დასხმის გვარად სპითა ქართლს, რამეთუ ძმა-მან მის-მან ვახტანგ იკლო რაიმე ბაგრატისა-გან და წარვიდა ქართლს: ამას ვახტანგს წარჰყვნენ მრავალნი წარჩინებულნი და აზნაურნი: მიუხდა ბაგრატ მოხის მყოფს ვახტანგ და იყო ბრძოლა ძლიერი. მერმე იძლია ვახტანგ. არამედ შუამდგომელობითა დავით მეფისათა ზავ-ჰყვეს. წარმოიყვანა ძმა თვისი და მოვიდა იმერეთს ბაგრატ, და იყოფებოდა მშვიდობით: შემდგომად შემოიკრიბნა კათალიკოზ-ეპისკოპოსნი იმერეთისანი ბაგრატ მეფე-მან და ჰყო გელათი საეპისკოპოსოდ და დასვა საყვარელიმე მელქისედეკ, ქს. **ჩფით**, ქრ. **სზ**: ამისა შემდგომად წარვიდა მამია გურიელი ქართლს, რათა ჰყოს დავითს მეფესა და კახ-ბატონს ლევანს შორის ზავი. არამედ ეწყო დავით მეფე და იძლია მეფე ქს. **ჩფვ**, ქრ. **სწ**: მერმე ზავ-ჰყო მათ შორის და მოვიდა გურიას.

ხოლო მეფე ბაგრატ იმერთა, გიორგი ქართველთა და ლევან კახთა წარვიდენ იერუსალიმს, ვითარცა აღვსწერეთ ყოფილი: შემდგომად შეიკრიბნენ დადიანი მამია და გურიელი მამია და წარვიდენ ჯიქეთს სპითა, რამეთუ ექირავებოდნენ იგინი ოდიშს და გურიას, ზღვით ნავებითა მისრულთა ჯიქეთს, ეწყვნენ ჯიქნი სიმაგრი-გამო, ჰყვეს ბრძოლა ძლიერი და აოტნეს სპა იმერთა, მოკლეს დადიანი მამია და შეიპყრეს გურიელი მამია და აღიღეს ალაფი და იავარი მათი ქს. **ჩფლბ**, ქრ. **სვ**: ხოლო ნემტნი, ლტოლვილნი სპანი მოვიდნენ და დასვეს ოდიშს დადიანად ლევან და გურიელი მამია დაიხსნა ვეცხლით ძე-მან მისმან როსტომ და მოვიდა გურიასვე: ამისა შემდგომად მოკჳდა გურიელი მამია ქს. **ჩფლდ**, ქრ. **სვბ** და დაჯდა როსტომ ძე მისი გურიელად: ხოლო ამანვე ბაგრატ მეფე-მან დასვა ერისთავად რაჭას ჩხეიმე შოშიტა და მისცა რომელიმე სახასო დაბანი და ციხე მინდა, რამეთუ აქამომდე იყო რაჭა სამეფოდ და კვალად ჰყო

საერისთოდ: შემდგომად შემოიკრიბნა ბაგრატ მეფე-მა სრულიად სპანი იმერთანი დადიან-გურიელითა, ვინად-გან იხილა შეავება სამცხისა შაისმაილის დევალისა-გან და კვალად მოიხნესა შური მზე-ჭაბუკ ათაბაგისა, რაჟამს მოუძღვა ოსმალთა და ყვარყვარე ათაბაგისა.

რამეთუ მიჰყვა გიორგი მეფესა იერუსალიმს და არა ამას და წარვიდა დაპყრობად სამცხისა: მისრულს ეწყო მურჯახეთს ათაბაგი ყვარყვარე და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, ქს. **ჩფლე**, ქრ. **სკრ**, იძლივა ათაბაგი და შეიპყრა ყვარყვარე ისაკ ართუმელაძე-მან, გურიელისა-მან და მოართვა როსტომ გურიელსა და როსტომ მოართვა ბაგრატ მეფესა: ხოლო ბაგრატ მეფე-მან პატიმარ-ჰყო ათაბაგი და დაიპყრა სამცხე და იყოფებოდა მუნ. მაშინ მისცა გურიელს აჭარა და ჭანეთი, წარვიდა და დაიპყრა გურიელ-მან იგინი და ბაგრატ მეფე განაგებდა სამცხესა: ხოლო მოვიდა რა შასთამაზ ლუარსაბ მეფესა ზედა და უკუნქცეული დადგა ყარაბაღს, წარვიდა მეფე ბაგრატ ყარაბაღს და მივიდა წინაშე შასთამაზისა და ითხოვა შეწევნა და უკეთუ მოსცეს დაუმორჩილოს მან ბაგრატ ყოველი საქართველო: მაშინ შასთამაზს არა აქუნდა ჟამი, ვინად-გან აქუნდა სპარსეთს განდგომილება. არამედ აღუთქვა შეწევნა ბაგრატს და მოსცა ნიჭი და წარმოავლინა დიდ-პატივსცემული და მოვიდა სამცხესვე, აღიღო ციხენი სამცხისანი და დაიპყრა თვისათ: ხოლო ქაიხოსროს ძესა ყვარყვარესასა მოჩივარს მისცა ხონთქარ-მან მუსტაფა ფაშა სპითა დიდითა და ზარბაზნებითა დიდ-დიდითა: ამის-მან მცნობ-მან ბაგრატ მეფე-მან მოუწოდა იმერთა და შემოკრბენ მსწრაფლად და გურიელიცა მათ-თანა: არამედ დადიან-მან ლევან არღა-რა ინება მოსლვა სპითა თვისთა, ვინად-გან მიიღო გურიელ-მან ქვეყანა. ამის-თჳს ამან მიზეზ-ჰყო. „რა ნიჭი არს ჩემად, რამეთუ მოვსწყდე სპითა ჩემითა:“ გარნა ბაგრატ მეფე ეწყო ოსმალთა და ბრძოლასა სასტიკ-ფიცხელსა იძლივნენ ოსმალნი და მოსრვიდენ იმერნი პირითა მახვილისათა, აღიღეს ალაფი ურიცხვი და ზარბაზნები წარგზავნა იმერეთს ბაგრატ: ესმა ესე ყოველი ხონთქარს, განრისხნა მოწყვეტისა-თვის სპათა თვისთა და წარმოავლინა აზრუმ დიარბექირის ფაშანი სპითა სუას აქათითა: მაშინ ბაგრატ შეიკრიბა ყოვლითა ძალითა თვისითა. არამედ არცა აწ მოვიდა

დადიანი მიზეზითა მითვე, ამისთვის ბაგრატ ევედრა ლუარსაბ მეფესა, რათა მწე-ეყოს: უსმინა ლუარსაბ და მოვიდა სპითა თვისითა, განიხარა ბაგრატ და წარვიდნენ ზოგად: ხოლო ოსმალნი დაბანაკებულ-იყვნენ ბასიანს, ეწყვნენ ურთიერთარს სოხოისტასა ზედა ქს. **ჩემე**, ქრ. **ხლგ**. არამედ დაუმორჩილებლობითა და ცილებითა და ღალატითა მესხთათა იძლივნენ საქართველოსანი, ვითარცა აღვსწერეთ და მოკლეს ძე გურიელისა ქაიხოსრო და მოსწყვიტნეს სპანი ურიცხვნი. ხოლო ნემტნი ივლტოდენ თვის თვისად და ბაგრატ მოვიდა ქუთაისს.

მერმე კვალად გარდავიდა მეორე წელსა ბაგრატ მეფე სამცხეს, წარმოსვენა აწყვრისა ღმრთის-მშობელი ციხე-ჯვარს და ვერ-ღარა დაიპყრა სამცხე, ვინად-გან ციხენი სრულიად დაეპყრათ ოსმალთთა, უკმოიქცა და მოვიდა ქუთათისს: შემდგომად მოუწოდა მეფე-მან ბაგრატ ლევან დადიანსა, რეცა დარბაზობად და შეიპყრა იგი ზაკვით, რამეთუ შური აქვდა მიერ ჟამით, რაჟამს არა შეეწია ბრძოლასა ზედა ოსმალთასა და პატიმარ-ჰყო, ქს. **ჩემე**, ქრ. **ხლდ**: ესე აუწყა გურიელსა. „შევიპყარ დადიანი, წარმოვედ და დავიპყრათ ოდიში და კერძონი შენნი მოგანიჰო, შენ დაიპყარ, ვითარცა გნებავს:“ რამეთუ ენება ბაგრატს კელთ-გდება მისიგა და ჰყოს ყოველი იმერეთი ერთ საბრძანებლად ვითარცა პირველ. არამედ აგრძნა ესე გურიელ-მან და განიზრახა: „უკეთუ მოსრას ტომი დადიანთა და დაიპყრას ოდიში ბაგრატ, მაშინ იქმნას ჩემ-ზედაცა მოცალედ და მიმიღოს მეცა გურია:“ ამის-თვს მოუმცნო ბაგრატს: „ოდეს ვეწყვნით ოსმალთა, მიერ ჟამით-გან მიზეზობენ და უმეტეს ათაბაგი აწ უკეთუ დაუტეო ქვეყანა ჩემი, და მოვიდნენ და მიმიღონ. ამის-თვის ვერ ძალ მიცს მოსლვა, გარნა განგიზრახავ, რათა შემოიმტკიცო დადიანი ფიცით და განუტეო:“ ამის სმენელი ბაგრატ განრისხნა და ინება აღმოხდა თვალთა დადიანისა. არამედ შეერთებისა-თვს გურიელისა და ოდიშართა ვერღა-რა ჰყო და პატიმარ-ჰყო გელათს სამრელოსა შინა: მაშინ ჩხეიძემ ხოფილანდრემ განზრახვითა ათაბაგისათა, რამეთუ შურობდა ქაიხოსრო ბაგრატს, გამოაპარა დადიანი და მოიყვანა ახალ-ციხესა: ამის-თვის ქაიხოსრო ათაბაგი ეზრახა გურიელს, ზავ-ჰყო მის-თანა,

მისცეს გზა დადიანსა: მან აღუთქვა და წარმოიყვანა ოდიშს და დაიპყრა თვისივე ლევან დადიან-მან: ესე შეუძნდა ბაგრატ მეფესა, ვინადგან ვერლა-რა ეწია თვისსა ნებასა.

ხოლო შემდგომად მოვიდა სპა ხონთქარისა გურიასა ზედა, რათა შურ-აგონ. ვინადგან მიჰყვა ბაგრატ მეფესა და მოსწყვიტნა სპანი ოსმალთა, მიუღეს გურიელს ჭანეთი, დაუწყეს შენება ციხისა ბათომს: ესე აცნობა გურიელ-მან ლევან დადიანსა და მეფესა ბაგრატს: „უკეთუ მძღონ მე, მოიწვევიან თქვენზედაცა, ამის-თვს შემეწიენით.“ მაშინ დადიან-მან კეთილისა-თვს, რომელი ჰყო მის ზედა გურიელ-მან შეიკრიბა სპანი და წარვიდა შეწევნად. არამედ ბაგრატ მეფესა შეუძნდა ესე, რამეთუ არა კეთილობდა მის-თვს გაერთება მათი. გარნა ამანაცა წარუვლინა ძმა თვისი ვახტანგ, ფ მხედრითა გურიელსა და ამცნო ვახტანგს, რათა ჰყოს ზაკვა ვითარიმე მათ შორის, რათა არა შეითქვენ დადიან-გურიელი: ხოლო მისლვადმდე ამათსა ეწყო გურიელი ოსმალთა და თავ-დასხმით აოტნა ოსმალნი ხმელეთსა ზედა და მოსრნა იგინი და სხვანი შევიდნენ კატარღებთა შინა და განვიდნენ ჭოროხს იქით: მაშინ მდინარე ჭოროხი მდიდრობდა, რამეთუ მდინარენი განდიდებულ იყვნენ. ამის-თვს ვერლა-რა განვიდა გურიელი, მივიდნენ ოსმალნი, დაუწყეს შენება უმეტესად ციხესა გონიას: ხოლო ვახტანგ მისრულ-მან საჯავახოს უწყო ზრახვად დადიანსა რიონის თვალსა ზედა მდგომს სპითა ოდიშს-აფხაზთათა: „ვინადგან ვარ ფუცებული შენდა აწ უწყოდე თუმცა შეიკრიბნეთ შენდა გურიელი, აქვს გურიელისა-გან პირი ძმასა ჩემსა, დაგესხმის იგი, ანუ მოგაკლდინებენ და ანუ შეგიპყრობენ.“ მაშინ მეგრელთა არდა-რა გამოიკითხეს ზაკულება ესე, უკუნიქცნენ ფოთიდამ და წარვიდნენ თვისად და ვახტანგ მივიდა გურიელისა-თანა: არამედ გურიელს აღუძნდა უკუნიქცევა დადიანისა, რამეთუ ნავებითა თვისითა არა ძალ-ედვა განსლვა გონიას და ბრძოლა ოსმალთა და განმაგრება გურიისა: ამისი მხილველი ვახტანგცა წარვიდა იმერეთს. ხოლო ოსმალთა აღაშენეს ციხე გონია და შემოვიდნენ, მოსწყვიტნეს და მოსტყვევნეს ჭანეთი და აჭარა, და დაიპყრეს თავისად, რამეთუ ეპყრა იგინი გურიელსა: ამისა შემდგომად მოკლდა მეფე ბაგრატ ქს. **ჩემწ, ქრ. ხლვ და**

დაუტევნა ძენი ორნი. გიორგი და კოსტანტინე და დამარხეს გელათს.

იბ, გიორგი ბ, ლზ წელი ჰმეფა.

შემდგომად მეფისა ბაგრატისა დაჰდა ძე ამისი გიორგი მეფედ: ამან გიორგი-მ მოიწყო იმერეთი და დაიზავა დადიან-გურიელი და იყო მშვიდობით: შემდგომად მოვიდა მეფე ლურსაბ ლტოლვილი შასთამაზისა-გან, ქს. **ჩფნვ**, ქრ. **სმდ**, ხიანად. შემდგომად მოკჷდა ალექსანდრე ძე გიორგი მეფისა ქს. **ჩფნვ**, ქრ. **სმვ**: ამისივე შემდგომად იშვა ძმის-წული მეფისა გიორგისა და ძე კოსტანტინესი როსტომ, ქს. **ჩფდა**, ქრ. **სმთ**: ამასვე წელსა მოკჷდა ცოლი გიორგი მეფისა, შემდგომად ზავ-ჰყო გიორგი მეფე-მან და ათაბაგ-მან ქაიხოსრო-მ და მისცა გიორგი მეფე-მან აწყვრის ღმთისამშობელი, ქს. **ჩფდბ**, ქრ. **ხრ**. შემდგომად ამისი მოიყვანა გიორგი მეფე-მან. ცოლად ჩერქეზის ბატონის ასული რუსუდან და იქორწინა მის-თანა ქს. **ჩფდგ**, ქრ. **სნა**: კვალად შემდგომად ამისა მოკვდა გურიელი როსტომ ქს. **ჩფდდ**, ქრ. **სნზ** და დასვა გიორგი მეფე-მან ძე როსტომისა გურიელად გიორგი: და უშვა გიორგი მეფესა რუსუდან ძე ბაგრატ, ქს. **ჩფდე**, ქრ. **სნვ**: ხოლო შემდგომად როსტომ გურიელისა სიკჷდილისა განუტევა ცოლი თვისი ლევან დადიანის ძე-მან გიორგი-მ ასული როსტომ გურიელისა და წაგვარა ბიძასა თვისსა ბათულიას ცოლი სიკეკლუცისა-თვის და შეირთო თვით და ამით იქმნა მტერობა მათ შორის და შემდგომად შფოთებისა ზავ-ჰყვეს დადიან-გურიელ-მან და მისცა ლევან დადიან-მან ასული თვისი გიორგი გუროელსა ცოლად და იქმნა ამით მშვიდობა: შემდგომად განუტევა გურიელ-მანცა ცოლი თვისი ასული დადიანისა შურისა-თვს წინა-თქმულისა და მტერობითა დადიანისათა ემზახლა მეფესა გიორგის, რამეთუ ჰგვანდა მეფესა გიორგის მუსადია ქჷრივი და მისცა იგი გიორგი გურიელსა ცოლად და დაიმოყჷრნენ ამით: ამის-თვს მოიმწო ვახტანგის ძის ძე-მ ხოსრო-მ დადიანი და ამან იშველა ჰილაძე ვარაზ ლიპარტიანით ოდიშრით. ესენი ყოველნი ღალატად დაესხნენ გიორგი მეფესა იანეთს და იქმნა ბრძოლა ძლიერი: ვერა რაი ავნეს

გიორგი მეფესა. არამედ ივლტოდნენ იგინივე ქს. **ჩფიჭ**, ქრ. **სნვ**
და მოისრვოდნენ მახვილითა.

მაშინ იწყო მეფე-მან გიორგი მტერობა გურიელი-თურთ დადი-
ანსა-ზედა. ვერლა-რა შეუძლო დადიან-მან წინა-აღმდგომა და წარვიდა
სტამბოლს: შევიდნენ და დაიპყრეს ოდიში მეფე-მან და გურიელ-მან:
არამედ მწე-ეყო დადიანს ხონთქარი, მოსცა აზრუმ-ტრაპიზონის სპა-
ნი და მოვიდნენ სატყეველსა ზედა: შეშინდა გურიელი სიდიდისა-
თვს სპათათა, დაუწყო დადიანს ვედრება, რათა ზავ-ჰყო და არა მო-
უთხრონ ქვეყანა. არამედ დადიან-მან სთხოვა სისხლი განტევებისა-
თვს ასულისა თვისისა და აღუთქვა ზავ-ყოფა: უღონო ქმნილ-მან გუ-
რიელ-მან მისცა სისხლად შ დრაჰკანი. ზავ-ჰყო მის-თანა, მოუძღვა
გურიელი და დაიპყრა ლევან კვალად ოდიში: ხოლო მეფე-მან გიორ-
გი-მ მოუწოდა ჯავახს ჭილაძეს, მოჰკლა იგი შურისა-თვს წინა-
თქმულისა, რამეთუ მიმდგომიცა იყო დადიანისა და დაიპყრა მამული
ჯავახ-ჭილაძისა მეფე-მან გიორგი-მ: ესე აღუძნდათ დადიან-გურიელ-
სა, შეითქვენ და მოვიდნენ სპითა და არა აუფლებდენ გიორგი მე-
ფესა მამულსა ზედა ჭილაძისასა. არამედ ნახევარნი დაიპყრა დადიან-
მან და ნახევარი გურიელ-მან: ამისა შემდგომად მოკლდა ლევან და-
დიანი ქს. **ჩფოზ**, ქრ. **სა**, რამეთუ უბრკმა ცხენსა მისსა ნადირობა-
სა შინა და შემუსრა კისერი მისი და დაჯდა მე მისი გიორგი დადი-
ანად: ხოლო გაიორგი მეფე-მან მოგვარა ძესა თვისსა ბაგრატსა ცო-
ლად და დადიანის გიორგისა და ასული ლევანისა და აქორწინა მის-
თანა ქს. **ჩფოგ**, ქრ. **საა**: ამასვე ქორონიკონსა იშვა მე გიორგი მეფისა
რუსუდანისა-გან ლევან. არამედ ესე შეერთება მეფისა და დადიანისა
შეუძნდა გურიელს და გარდაბირა დადიანს ძმა მამია და მოიყვანა გუ-
რიას, შერთო და თვისი ცოლად. მერმე შემოიკრიბნა სპანი გუ-
რიელ-მან, მიუხდა დადიანს ზუგდიდს, ეკვეთა დადიანიცა. არამედ
ბრძოლასა იძლია დადიანი გიორგი და ივლტოდა აფხაზეთს: ხოლო
დაჯდა დადიანად მამია ძმა მისი. ეზრახნენ მეფე გიორგის მამია და
გურიელი, რათა სთნდეს ესე ესრეთ და მოსცეს რომელი ეპყრა ჭი-
ლაძისეული დადიანსა: ესე სათნო იყო გიორგი მეფე-მან, ვინად-გან
მამიაცა იყო მძახალ და მისცათ ნება და ჰყვეს ზავი მეფე-მან და

დადიან-მან და გურიელ-მან: შემდგომად იშოვა ნიჯადი გიორგი დადიან-მან აფხაზნი, ჯიქნი და ჩერქეზნი და მოვიდა ოდიშს: ესე აცნობა დადიან-მან გურიელსა და გურიელ-მან წარუვლინა სპანი თვისნი მამია გიორგი დადიანსა, იძლიაკვალად გიორგი და წარვიდა აფხაზეთს.

ხოლო მოკვიდა მეფის გიორგის ძე ბაგრატ და დედოფალი დედა მისი რუსუდანი ქს. ჩფოჭ, ქრ. სძვ, ამასვე ქორონიკონსა მოკვიდა კათალიკოზი ევდემონ. ამასვე წელსა გამოვიდა ლალა-ფაშა წარმოავლინა სპანი იმერეთსა ზედა დაპყრობად: ამათ შემოვლეს ქართლი. ამისი მცნობი გიორგი მეფე წარვიდა სპითა მოსწრაფედ და შეუკრა მთა ლიხისა და მოვიდნენ ოსმალნიცა, დაუწყეს ბრძოლა იმერთა სიმაგრით-გამო და მოსრვიდნენ მრავალთა ოსმალთა: შემდგომად იძლიენ ოსმალნი და მოსწყვეტიდნენ იმერნი, აღიდეს ალაფი დიდი და მოვიდა გამარჯვებული მეფე გიორგი ქუთათისს: ხოლო დადიანი გიორგი უღონო-ქმნილი, ევედრა გიორგი მეფესა, რათა მწე-ექმნას მას, აღუთქვა მეფე-მან და აუწყა გურიელსა. მაშინ გურიელ-მან მოუთხრა მეფესა: „ვითარცა განუტევე დაჲ. მისი და მივეც სისხლი, ეგრეთვე მანცა განუტევე დაჲ ჩემი, მომცეს ნასისხლი ჩემი და მე დავარწმუნო მამიას და ვყოთ იგივე დადიანადვე:“ ხოლო ესე მიუთხრა ყოველი მეფე-მან გიორგი დადიანსა და დადიან-მან ყოველნი აღუთქვა. არამედ სთხოვა მეფესა ცოლის დაჲ თვისი, რომელსა ზრდიდა მეფე, რათა მისცეს ცოლად და მით იქმნეს სარწმუნოდ: ხოლო უკეთუ არა რით დაერწმუნოს ყოფად ამისა. ამის-თჳს მისცა მეფე-მან ცოლის დაჲ თვისი გიორგი დადიანსა და ოქრო იგი ნასისხლი დადიან-მან უკუნ-სცა გურიელსა. და ვინად-გან მწირობდა დადიანი და არა აქენდა ეგოდენი, მის-თჳს მისცა ხოფი. ვიდრე ამოვიდეს ფასი ოქროსა მის: მერმე ზავ-ჰყვეს მეფე-მან და გურიელ-მან ძმათა შორის, მოიყვანეს გიორგი და დასვეს დადიანადვე: ხოლო მამიას მისცეს ჭილაძისა და რევაზის მამაულნი და იქმნა ამითი სამთავე შორის მმვიდობა: არამედ შემდგომად ამისა მოიხსენა შური ბათულია-მ ბიძა-მან დადიანისა-მან, შემოიკრიბა საჯავახო, რამეთუ მას ეპყრა იგი და მოიბირნა ვინამენიცა მეგრელნი, წარვიდა, რათა თავს-

დასხმით ღალატად მოჰკლას გიორგი დადიანი, აგრძნა ესე გიორგი დადიან-მან და შემოიკრიბნა სპანი. ესე უთხრეს ბათულიას, უკმოიქცა და მოვიდა საჯავახოსავე: ამის-თვს ესე აუწყა მეფესა დადიან-მან და ძმა-მან მის-მან მამია-მ: ხოლო მეფე-მან გურიელსა მიუთხრა, რათა მოჰკლას ბათულია ამის-წილ და დაიპყრას თვით საჯავახო ორთავე ნებითა: განიხარა გურიელ-მან, შეიპყრა ზაკვით ბათულია. არამედ თვით არა მოაკვდინა და პატიმარ-ჰყო ოზურგეთს და დაიპყრა საჯავახო თვისად: მერმე კვალად მოუთხრეს მეფე-მან და დადიან-მან გურიელს მოჰკლვა ბათულიასი: ხოლო გურიელ-მან არა მოჰკლა თვით. არამედ მისცა მათ ნება და ამათ წარავლინეს კაცი და მოაშთვეს ბათულია და იქმნებოდა ესრეთ მშვიდობა.

ხოლო რაჟამს მოსლვასა ღალა-ფაშისასა მოსრნა გიორგი მეფე-მან ოსმალთა სპანი და ქართველთა, მოვიდა აწ სინან-ფაშა ქართლსა ზედ: ამან ფაშა-მან ჰგონა კვალად შველა ქართველთა გიორგი მეფისა-გან: ამის-თვს წარმოავლინა ათაბაგი ყვარყვარე ქს. **ჩფპა**, ქრ. **სდთ** გიორგი მეფისა-თანა: რათა ემტეროს სვიმონ მეფესა და ქართლსა: მაშინ განზრახვითა ათაბაგისათა შემოიკრიბნა გიორგი მეფე-მან სპანი და მოიყვანა დადიანი გურიელიცა სპითა მათითა, ვინად-გან აქვნდათ ერთობა და ბრძანებულიცა იყო ხონთქარისა, მიუხდნენ შიდ-ქართლს, ვერა სადა ჰპოვნენ ხიზანნი და დასწვენ სრულიად გაღმა-გამოდმართნი. მერმე უკუმოიქცნენ და მოვიდნენ უვნოდ: ამისა შემდგომად მოკლდა დადიანი გიორგი ქს. **ჩფპბ**, ქრ. **სო** და დაჯდა ძმა მისი მამია დადიანად: არამედ გურიელ გიორგი კვალად არა დასცხრა შურ-გებად გიორგი დადიანისად, მოიპარა ძე გიორგი დადიანის მციერე ლევან და პატიმარ-ჰყო ციხესა შინა შხეფისასა, განზრახვითა მამია დადიანისათა ხოლო ყრმა იგი უთმინოებითა ტყვეობისათა გარდმოიჭრა ციხიდან, რეცა განლტოლვად და მოკლდა: არამედ ესე მიზეზი ჰყო დადიან-მან მამია-მ გურიელსა ზედა, შემოიკრიბნა სპანი და მოვიდა გურისა: ამას ეკვეთა გიორგი გურიელიცა და ბრძოლასა იძლია გურიელი და ივლტოდა სტამბოლს: მაშინ დადიან-მან მოიყვანა ტომი გურიელთა ვახტანგ და დასვა გურიელად ქს. **ჩფპგ**, ქრ. **სოა**: ამასვე ქორონიკონს შეიპყრა მეფე-მან

გიორგი ძმა თვისი კოსტანტინე მით მისით როსტომით, ვინად-გან ლევან ძე გიორგი მეფისა მცირე იყო, რათა არა მცირე ექმნეს მეფობასა და ჰყო პატიმრად. არამედ მოქმედთა ესე ვითარებათათა გარნა აქვნდათ მშვიდობაცა ჟამად: შემდგომად მოკლდა მეფე გიორგი ქს. **ჩვპე**: ქრ. **სოგ**.

იგ, მეფე ლევან, ე წელი ჰმეფა.

დაჯდა ძე გიორგი მეფისა ლევან მეფედ და ეკურთხა ქუთათისს. ხოლო ბიძა მისი კოსტანტინე თავისუფლად-იქმნა მით თვისით და დაიპყრა მან რიონისა აღმოსავლეთისა კერძონი, რამეთუ ლევან ყრმა იყო წლისა **იბ**: შემდგომად წელსა ქს. **ჩვპე**, ქრ. **სოდ** მოიყვანა ლევან მეფე-მან ცოლად დაჲ მამია დადიანისა და ასული ლევანისა მარეხ და ჰყო ქორწილი შემსგავსებული: კვალად წელსა ქს. **ჩვპზ**, ქრ. **სოე** ნაადღომევეს გაილაშქრა ლევან მეფე-მან ბიძისა თვისსა კოსტანტინესა ზედა: ვერ წინა აღუდგა კოსტანტინე და ლევან მიუხვნა ციხენი. სკანდა, კაცხი და სრულიად არგვეთი: შემდგომად ზავ-ჰყო მის-თანა და მისცა საუფლის-წულონი და იყოფებოდა მის-თანა: ამავ წელს მოკვდა გურიელი ვახტანგ, მოვიდა დაჯდა გიორგივე გურიელად შეწევნითა ოსმალთათა, რამეთუ მოსრულ იყო სტამბოლი-დამ და იყოფოდა გონიას: ხოლო ჟამთავე პირველთა განძლიერდა მეფე სვიმონ და მოიხსენა შური გიორგი მეფისა, ეზრახა იმერთა მეფე სვიმონ, რამეთუ მომკვდარ იყო ბიძაცა მეფისა ლევანისა კოსტანტინე და ვინად-გან იყო ლევან ყრმა. ამის-თვის ვიეთთამე იმერთა მისცეს სვიმონს პირი მტკიცე: მაშინ წარმოემართა მეფე სვიმონ სპითა თვისითა იმერეთსა ზედა: ამის-მან მცნობ-მან მეფე-მან ლევან შემოიკრიბნა სპანი იმერთა, მოუწოდა მამია დადიანსა და გიორგი გურიელსა: არამედ მათ არა ინებეს მოსლვა, ვინად-გან შურობდენ ურთიერთსა: ხოლო ლევან მეფე დადგა გოფანთოს სპითა თვისითა: გარდმოვლო სვიმონ ლიხის მთა და მიერთნენ ზემოურნი რომელნი-მე, მერმე მოვიდა გოფანთოს სვიმონ, ეკვეთა ლევან და იქმნა ბრძოლა ძლიერი ქს. **ჩვპფ**, ქრ. **სოვ**, იძლია ლევან მეფე და ივლტოდა

ლექსუმს: ხოლო სვიმონ მეფე-მან დაიპყრა იმერეთი, გამოუხვნა მძევალნი იმერთა, წარიყვანა იგინი და წარვიდა; შემდგომად მოვიდა ლევან მეფე და დაიპყრა იმერეთი და მტერობდა დადიანსა. ვინად-გან არა მწყ-ეყო სვიმონსა ზედა: არამედ განძლიერდა მეფესა და დადიანსა შორის მტერობა ძლიერად, შეიკრიბა ამის-თჳს დადიან-მან მამიან სპანი თვისნი და მოვიდა ქუთათისს, ამას ეკვეთა მეფე ლევან სპითა იმერთათა და ძლიერისა ბრძოლისა სძლო დადიან-მან და შე-იპყრა მეფე ლევან ქს. **ჩფჟ**, ქრ. **სოც**, წარიყვანა ოდიშს და პატი-მარ-ჰყო ციხესა შინა შხეთსა და მოკვდა შემდგომად მეფე ლევან პა-ტიმრობასა შინა ციხესა შინა.

იდ, მეფე როსტომ, იე წელი მეფა.

ხოლო იმერთა მოიყვანეს ძე კოსტანტინესი ძისა ბაგრატ მეფი-სა როსტომ და დასვეს მეფედ. არამედ ამან როსტომ ვერა მტკიცედ დაიპყრა მეფობა: ამასვე ქორონიკონს, მოკვდა მამია დადიან და დაჯ-და ძმა მისი მანუჩარ დადიანად: ესე მანუჩარ ეზრახა და ემზახლა კახ-ბატონს ალექსანდრეს და მოიყვანა ასული მისი ნესტან-დარეჯან მზითვითა დიდითა ცოლად და იქორწინა მის-თანა: არამედ ამავ ქო-რონიკონს იხილა გურიელ-მან გიორგი-მ როსტომისა, შეიკრიბა სპანი, მოვიდა და მოიყვანა ბაგრატ ძე თეიმურაზისა ვახტანგის ძისა, ვერ წინ-ალუდგა როსტომ, წარუხვნა ქუთათისი და მისცა ბაგრატს, განუმაგრა ციხე ქუთათისი და მოუდგინა ძე თვისი მამია ბაგრატს და თვით მივიდა საჩინოს, მოიყვანა ოსმალთა სპანი, განსდევნა ჩი-ჯავაძე, აღილო ციხე სებეკა, შემუსრა იგი და მუნ დასვა სხვა ჩიჯა-ვაძე და მიიქცა გურიასვე: ამასვე ქორონიკონსა კვალად მოვიდა სვი-მონ მეფე და მიერთვნენ იმერნი, მოადგა ქუთაძისს, აღილო დმ გამოიყვანა ბაგრატ და მას შინა შეაყენა გუშაგნი თვისნი და დაამ-ძევლნა კვალად იმერეთი და წარვიდა ქართლს: ხოლო როსტომ ამათ ვითარებათა მხილველი და თვით ვერა-რა რის მყოფელი წარვიდა მანუ-ჩარ დადიანის-თანა და ევედრა მას შეწევნასა: მაშინ დადიან-მან შეი-კრიბნა სპანი, მოვიდა, აღილო ქუთათისი და დაიპყრა იმერეთი როს-

ტომ: ესმა ესე სვიმონ მეფესა, გამოილაშქრა ძალითა დიდითა, ზარ-
ბაზნებითა და აღკაზმულობითა სპათათა, გარდმოვლო ლიხი და მი-
ერთნენ კვალად იმერნი: ამის-თვს ვერ წინააღუდგა როსტომ და
ივლტოდა ოდიშსვე: ხოლო სვიმონ მეფე-მან აღიღო ციხენი, სკანდი,
კვარა, კაცხი, სვერი, შეაყენნა თვისნი და მოადგა ქუთათისს, აღიღო
იგიცა. არამედ რა სცნა მეფე-მან სვიმონ წარსვლა როსტომისა ოდიშს
წარვიდა მის ზედა, რათა შეიპყრას იგი და დაიპყრას იმერეთი მკვიდ-
რად, ვინადგ-ან არღარა-ვინ იყო ტომი მათი თვინიერ როსტომისა
და მივიდა ოფიშკვითს: მაშინ დადიან-მან მოუვლინა მეტყველ-მან:
გვიმონე ორნივე და მიეც როსტომს იმერეთი და ვიყვნეთ მორჩილ
შენდა საუკუნოდ,“ არამედ სვიმონ მეფე-მან მრავალ-გზის განმარჯვე-
ბულობისა-თვს იამპარტავნა მეგრელთა-გან წინ-აღუდგომა და შერის-
ხვით მიუგო: „გნებავს მომეც როსტომ და დავიცვა ქვეყანა შენი
უვნოდ, უკეთუ არა, მოვიდე და თუმცა ძალ-გიცს დამხმდი ბრძო-
ლად:“ ამისსა მსმენელსა დადიანს შეუძნდა სიამაყე ესე, შემოიკრიბნა
სპანი და როსტომ მის-თანა, რაოდენითამე იმერელითა დაესხა გარიჟ-
რაჟს სვიმონ მეფესა, იძლია მეფე სვიმონ და ივლტოდა ქართლს:
ხოლო დადიან-მან აღიღო ალაფი დიდი და ზარბაზნები წარიღო
ოდიშს. მოიყვანა როსტომ და აკურთხეს ქუთათისს მეფედ. აღიღეს
ქუთათისი და ყოველნი ციხენი იმერეთისანი და დაიპყრა როსტომ
სრულიად იმერეთი ქს. **ჩფჟ**, ქრ. **სოწ**. არამედ შემდგომად ზავ-
ჰყვეს როსტომ მეფე-მან და სვიმონ მეფე-მან, მისცა ტყვენი და მე-
ციხოვნენი ყოველნი სვიმონს. ხოლო მძევალნი იმერეთისანი უკმოს-
ცა სვიმონ მეფე-მან და მეფობდაესე როსტომ მშვიდობით, რამეთუ
დადიანი აქმნდა მწედ.

შემდგომად მოუხდნენ აფხაზნი გურიას ნავებითა: ამათ ეკვეთა
გურიელის ძე მამია, სძლო და მოსწვიტნა სრულიად ქს. **ჩფჟა**, ქრ.
სოთ: ამასვე ქორონიკონს უშვა ნესტა-დარეჯან დადიანს მანუჩარს
წული ლევან. არამედ შობასავე მოკვდა ნესტან-დარეჯან: ხოლო მანუ-
ჩარ დადიან-მან შემდგომად გლოვისა მოიყვანა ცოლად ქურივი ვახ-
ტანგ გურიელისა და ასული ათაბაგისა და იქორწინა მის-თანა: ხოლო
შემდგომად ამისა მოიყვანა ათაბაგის ქალი თინათინ დედოფლად კოს-

ტანტინე მეფე-მან ქს. **ჩფუზ**, ქრ. **სპე** და იქორწინა: ამასვე ქორო-ნიკოს მოითხოვა პაპა-მან მის-მან ალექსანდრე-მ კახ-ბატონ-მან აღ-საზრდელად მანუჩარ დადიანისა-გან ძე მისი ლევან. ამან მანუჩარ წარუვლინა და ზრდიდა იგი მას: ხოლო შემდგომად მოკვდა გურიელი გიორგი ქს. **ჩქ**, ქრ. **სპწ** და დაჯდა ძე მისი მამია გურიელად და იყო მშვიდობა სამთა ამათ შორის მეფისა, დადიანისა და გურიელისა-თანა და მეფობდა ესრეთ როსტომ. არამედ შემდგომად იხილა რა დადიან-მან მანუჩარ კახეთს დავითისა-გან საქმე იგი, მოითხოვა ძე თვისი ლევან ალექსანდრესა-გან, ამან წარმოუვლინა და მოვიდა მამისა-თანა ლევან, ქს. **ჩქდ**, ქრ. **სდბ**: მაშინ იყო ლევან წლისა **იგ** და განიხარა მანუჩარ ხილვითა მისითა: შემდგომად მიკვდა მეფე როსტომ ქს. **ჩქე**, ქრ. **აჟგ**.

იე, მეფე გორგი გ, წელი ჰმეფა.

ხოლო ვინად-გან არღარა-ვინ იყო ტომი მეფეთა, მოიყვანეს ძმა როსტომ მეფისა ნაშობი მხეველისა-გან გიორგი, დასვეს მეფედ და აკურთხეს ქუთათისს და მეფობდა ესე მშვიდობით ჟამ-რაოდენმე: არამედ ჟამებთა ამათ შინა, ვითარცა ვიხილავთ იქმნა განტევება ცოლ-თა, კლვა კაცთა და იდუმალ ტყვის-ყიდვა და უჯერონი სჯულსა ზემრავალნი იმერეთსა შინა, ამის-თჳს შეკრბენ ქართლისა კათალიკოზი მალაქია, აფხაზთა კათალიკოზი ევდემონ და ყოველნი ეპისკოპოსნი იმერთ-ოდიშისანი: ხოლო ეპისკოპოსნი ესენი იყვნენ. ქუთათელი სვიმონ, გენათელი ანტონი, ჭყონდიდელი, ბედიელი, მოქველი, დრანდელი ფილიპპე, ცაგერელი კოზმან, ხონელი ზაქარია, ნიკორ-წშიდელი იოაკიმ, ჩაისელი კირილე: ამათ განაჩინეს მოქმედთა მათთა-თჳს ჯეროვანი შერისხვანი, დასწერნეს და შეაჩვენეს მოქმედნი მისნი, ვითარცა გვაუწყებს აღწერილი მათი.

ხოლო შემოიკრიბა მამია გურიელ-მან სპანი, შევიდა აჭარას, მოსწყვიტნა ოსმალნი და დაიპყრა კვალად თვითვე აჭარა ქს. **ჩქთ**, ქრ. **სჟზ**: შემდგომად მოკვდა დედოფალი თინათინ, ასული ათაბაგისა ქს. **ჩქი** ქრ. **სჟწ**: შემდგომად ამისა ნადირობასა შინა ხრო-მან

ირმისა-მან წარიტაცა დადიანი მანუჩარ და იგი ქს. ჩქია ქრ. სუთ და დასვეს ძე მისი ლევან დადიანად ნაშობი კახ-ბატონის ასულისა: შემდგომად ამისა მოვიდნენ ლუარსაბ და თეიმურაზ მეფენი შააბაზისა-გან ლტოლვილნი ქს. ჩქიე ქრ. ტგ, ისტუმრა კეთილად გიორგი მეფე-მან დიდითა პატივითა ქუთათის: ამათ-თვს შააბაზს წარმოევლინა დესპანი, რათა მისცეს მას მეფენი და უკეთუ არა მოვიდეს სპითა ჩარუხ დაჰრაიანითა და მოსპოს ქვეყანა მისი: მაშინ გიორგი მეფე-მან ჰკითხა. „რად არს ჩარუხ დაჰრაიანითა:“ მიუთხრეს კოხუნჯი და წალდი: მიუგო დესპანსა: „ვგონებდი შეშინებასა სარმუზოსანითა. გარნა კოხუნჯნი და წალდნი აქუსთ მრავლად ჩემთა მარგველთაცა:“ ხოლო იყვნენ წინაშე გიორგი მეფისა დადიანი ლევან და გურიელი მამია მოწოდებულობით მიმცემად მის-ტვს პასუხთა შააბაზისათა: ამათ განიზრახეს და წარავლინეს კათალიკოზი ქართლისა მალაქია და აბაშიძე პაატა ვედრებით, რათა მისცეს ორთავე მეფეთა მკვიდრნი თვისნი და ეგრეთ დაიმორჩილოს: ხოლო შააბაზ მოაქცივნა იგინი დიდითა პატივითა და ნიჭითა ¹⁾: არამედ ლუარსაბ მეფე-მან არა ისმინა გიორგი მეფისა და წარვიდა წინამე შააბაზისა: ხოლო შემდგომად შააბაზისა წარსვლისა სპარსეთსვე მიიწვიეს ბატონი თეიმურაზ კახთა. შემოიკრიბნა მეფე-მან გიორგი სპანი დადიან-გურიელით და მიჰყვა არაგვამდე თეიმურაზს, რათა არა რად ევნოს ქართველთა-გან: მერმე უკმოიქცა და მოვიდა ქუთათისს: შემდგომად კვალად მოვიდა ბატონი თეიმურაზ ლტოლვილი შააბაზისა-გან: ამ ჟამთა იქმნა სიყმილი დიდი იმერეთს შინა. ხოლო მეფე-მან გიორგი-მ შერისხა რადსამე ზედა წულუკიძეს პაატას და მიუხვნა მამულნი და პაატა წარვიდა ლევან დადიანისა-თანა: რამეთუ ესე ლევან იყო ბოროტი, ხვანჯიანი, ამაყი, მზაკვარი და ძვირის-მომხსენე და იმარჯვიდა

¹⁾ იტყვიან, რამეთუ ისხდენ მეფენი ერთად, მაშინ გიორგი მეფე-მან მოიხადა ქუდი და შემოიდგა ფერხი მუხლსა ზედა: ესე იუკადრისა მეფე-მან ლუარსაბ და შეირაცხა უპატიოდ და არა-რად შერაცხვა და იტყოდაო. „რა იგი ნებავეს მტერსა ჰყოს, ხოლო უმცირესისა ჩემისა-გან არა დავითმინო.“ და არა-რა უხმისა გიორგი მეფესა და წარვიდა, ვითარ მწყრალი.

ჟამთა. არამედ ამან პაატამ (რომელსა უხმობდნენ წუწკად უძღურებისა-
თჳს, რამეთუ იყო კუტი) უმეტესად შთაუდვა ლევანს მტრობა გიორ-
გი მეფისა და მარადის განუზრახვიდა.

ხოლო გიორგი მეფე-მან მოგვარა ძესა თვისსა ალექსანდრეს
ცოლად ასული გურიელისა და აქორწინა იგი ქს. **ჩქიჭ**, ქრ. **ტვ**:
შემდგომად უშვა ალექსანდრეს ძე ბაგრატი. არამედ შემდგომად ორისა
წლისა შესწამა ალექსანდრე-მ ცოლსა თვისსა, რეცა სიძვად ქუთათ-
ლის ვაჟრის-თანა და განუტევა ცოლი თვისი და წარავლინა ძით
თვისით ბაგრატით მამისა მისისა გურიელის მამიას-თანა: ესე შეუძნ-
და გურიელს და ეძრახა დადიანი ლევანს და მოითხოვა დაჲ მისი
მარიამ ნაშობი ათაბაგის ქალის-გან ძისა თვისისა სვიმონის-თჳს:
ხოლო ლევანს, ვინად-გან აქვნდა მანკიერება და იმარჯვიდა საქმეთა
და დაემეგობრებოდა აფხაზთა, ჯიქთა და სვანთა, რათა მწე-ეყონ,
განიხარა მტერობა გურიელისა და მეფისა და მისცა დაჲ თვისი სვი-
მონს ძესა გურიელისასა და ქმნა ქორწილი სვიმონ ქს. **ჩქკა**, ქრ.

ტთ. შეუძნდა მეფესა გიორგის შეერთება დადიან-გურიელისა, დაუწ-
ყო მტერობა: შემდგომად შემოიკრიბნა სპანი თვისნი გიორგი მეფე-
მან და განვიდა და დასდგა გოჭორაურსა ზედა: მოვიდა ლევან და-
დადინიცა სპითა ოდიშარ-აფხაზ-ჯიქითა და იქმნა ბრძოლა ძლიერი
და მოსწყდნენ მრავალნი ქს. **ჩქკვ**, ქრ. **ტია**, იძლია მეფე გიორგი
და ივლტოდა: მაშინ დადიან-მან შეიპყრნა მრავალნი წარჩინებულნი
და მდაბიურნი, აღიღო ალაფი და იავარი და წარვიდა ოდიშს. გარნა
შეპყრობილთა განზრახვითა წუწკისათა დაასხნევინა ვეცხლით თავნი.,
რომელი არა-ოდეს ქმნილ იყო იმერეთს შინა და შემოხდა მიერით
ესე ესრეთ.

შემდგომად ამისა განირისხნა ღმერთი და მოკლა მამა თვისი
მამია გურიელი ძე-მან თვის-მან სვიმონ, მწოლარე სარეცელსა ზედა
ძილად ქს. **ჩქკე**, ქრ. **ტივ** და დაიპყრა გურია თვით: ხოლო დადი-
ანს ლევანს, ვინად-გან ეძლია გიორგი მეფისა-თჳს განიზრახა, რამე-
თუ ჰყო ბოროტი ესე სვიმონ, ნუ თუ ზავ-ჰყოს გიორგი მეფისა-
თანა და შეითქვენენ ჩემ-ზედა: ამის-თჳს აღირჩია გურიელად დასმად
ვახტანგ გურიელისა ძისა ქაისოსროსი, ძმისა მარიამ დისა თვისისა

შეიკრიბნა სპანი და მივიდა ლანჩხუთს, მიზეზ-ჰყო და მიუთხრა სვიმონ გურიელისა: „ვინად-გან მოჰკლა მამა მენი, არღარა მნებავს მოყვრობა მენი, მომეც დაჲ ჩემი და უკუნვიქცევი:“ არამედ სვიმონ იყო მხნე, ახოვანი, შემმართველი, ამანაც შემოიკრიბნა სპანი, ეკვე-თა დადიანს ლანჩხუთს, ფიცხელ სასტიკისა ბრძოლისა შემდგომად იძლია გურიელი სვიმონ და სპანი მისნი. შეიპყრეს სვიმონ გურიელი და მოართვეს ლევან დადიანსა: მაშინ ლევან დადიანმან აღმოხადნა თვალნი სვიმონს და დასვა გურიელად ქაიხოსრო. წარმოიყვანა დაჲ თვისი მარიამ და მოვიდა ოდიშს გამარჯვებული.

ხოლო ამის წინა წელსა მოვიდა მოურავი გიორგი სამცხილად გიორგი მეფისა-თანა და მერმე მიიწვია ლევან დადიან-მან. გარნა არა დაადგრა და წარვიდა: არამედ ვინად-გან სცა პატივი მეფე-მან და აღუთქვა კეთილნი მისდა. ამისთვის მოითხოვა სპანი გიორგი მეფისა-გან შეწევნად თვისად, ამან მეფე-მან წარუვლინა სპანი ზემო-მხრისანი და უთავა მათ ბოქოულთ-უხუცესი მამუკა და აბაშიძე ამილ-ლაბარ, უკეთუ განძლიერდეს მოიმწოს იგიცა დადიანსა ზადა, რომ-ლისა-გან ძლეური იყო. გარნა ცუდ იქმნა განზრახვა ესე და მოვიდ-ნენ სპანი ლტოლვილნი: შემდგომად ამისა იმზახლენ ბატონი თეიმუ-რაზ და გიორგი მეფე, მოსცა ბატონ-მა თეიმურაზ ასული თვისი ქურივი ზურაბ ერისთავისა დარეჯან ცოლად აღექსანდრეს ძესა გი-ორგი მეფისასა. მივიდა მუხრანს, ჰყო ქორწილი ეს. **ჩქვთ**, ქრ.

ტიზ, წარმოიყვანა და მოვიდა ქუთათისს: ხოლო დადიან-მან ლევან განიწყო სპანი და მოირწყნო აფხაზნი, ვიდრე დაპყრობადმდე: განმ-დიდრდა ფრიად, რამეთუ შემუსრნა ნავნი ზღვისანი და ჰყვა მწედ და მორჩილად ქაიხოსრო გურიელი და განაცხადა მტერობა მეფისა გი-ორგისა, განზრახვითა პაატა წუწკისათა და უხდებოდა მარადის დღე-სასწაულთა შინა იმერეთს და ბრძოდენ მდევრად მრავალ-გზის იმერ-ნი. გარნა იგინივე მრე ექმნებოდიან და ტყვეთ ანუ პყრობილთა, რომელთა წარიყვანდნენ დაახსნევინებდნენ ვეცხლით თავთა: ამით შე-მოხდა ცხადად ტყვის-ყიდვა, რამეთუ სპათაცა მისთა ფარვით იწყეს თათართა ზედა ყიდვა-ტყვეთა და ნაშოვართათა და გამრავლდებოდა ესე-ვითარი ხდომა და უჯეროება იმერეთსა ზედა: ხოლო ინება როს-

ტომ ქართველთა მეფე-მან მზახლობა ლევან დადიანისა და მოითხოვა დაჲ მისი მარიამ ცოლად ქურივი სვიმონ გურიელისა, მისცა დადიან-მან. არამედ აქუნდა შიში გზასა ზედა გიორგი მეფისა. ამის-თვის შეითქუნენ და მოვიდა როსტომ მეფე ფერსათსა ზედა და დადიან-მან შემოიკრიბნა სპანი დიდნი წარმოიყვანა დაძთვისი მარიამ, გამოვლო სამიქელაო, ფოვე და განვიდა რიონს, შევლო და მივიდა კაკას ხიდსა ზედა. მუნ დახჴდა როსტომ მეფე, მისცა დაჲ თვისი დიდებითა და წარვიდა როსტომ: არამედ გიორგი მეფე-მან ჰგონა ჟამი მარჯვე, შემოიკრიბა სპანი, რათა ეწყოს ანუ დაესხას დადიანსა და წარვიდა მცირითა კაცითა განმსტრობად სპათა დადიანისათა, მერმე მოქცეულ-მან აღასრულოს წადილი თვისი: აგრძნა ესე დადიან-მან, წარმოავლინა სპანი ფარულად, მოეტევენენ გიორგი მეფესა, შეპყრეს და მიგვარეს ლევან დადიანსა. იგი მსწრაფლ აღიყარა სპითა, წარიყვანა გიორგი მეფე და წარვიდა ოდიშს და პატიმარ-ჰყო მუნ მეფე. ამის-თვის ალექსანდრე-მ ძე-მან გიორგი მეფისა-მან წარუვლინა კაცი, რათა მოსცეს მამა: ხოლო მან მოითხოვნა ვაჟარნი ჩიხორისა და ჩხარის სომეხნი და ურიანი სახსრად მეფისა გიორგისა: მაშინ ალექსანდრე უღონო-ქმნილ-მან მისცნა იგინი სრულიად და დაიხსნა მამად თვისი, მოვიდა ქუთათისს და შემდგომად ფრიადითა მწუხარებითა და ესე ვითარებათა-თვის და ვერა რაისა მწყობისა მპოვნელი მოკჴდა მეფე გიორგი ქს. **ჩქლო**, ქრ. **ტკზ** და დაუტევნა ძენი. ალექსანდრე, მამუკა და ბერი.

ივ, მეფე ალექსანდრე გ, კე წელი ჰმეფა.

ხოლო შემდგომად მამისა თვისისა დაჯდა ალექსანდრე მეფედ იმერთა და ეკურთხა ქუთათისს: არამედ ლევან დადიანი ¹⁾ არა დასც-

¹⁾ იტყვიან მხედარ-მან დადიანი-მან მიჰყიდა მაჰმადიანსა ტყვე, ამის-თვის კათალიკოზ-მან იწვია და დაუდვა მწვარი ძაღლი. „იტყოდა ჭამასა, რამეთუ არა არს არა-წმინდა.“ ვინად-გან იქმნა ესე, აღუმნდა დადიანსა და მოაყვანინა ტყვე იგი სტამბოლიდამ და მხედარი იგი მისცა პატიჟსა, გარნა კვალად არა დასცხრა კირთებად.

ხრა და უხდებოდა მარადის იმერეთს შობას, ნათლის-ღებას, ადდგომას და ყოველთა დღესასწაულთა შინა, რამეთუ ეტყოდა პაატა: „არს ძლევა მტერთა შენთა ზედა დღესასწაული შენდა:“ ვინად-გან უწყოდა დღესასწაულთა შინა განცხრომა, შვება და მოცალეობა იმყოფის განსვენებისა-თვს: ამით აოხრებდა სანახებსა იმერეთისასა, ვიდრე ვერღარა წინა-აღუდგა ალექსანდრე მეფე და მოავლო ზღუდე ქუთათისს დიდი და მოიყვანა ყოველთა წარჩინებულთა თვისთა ცოლ-შვილნი და დაადგინა მას შინა და თვითცა იმყოფებოდა მასვე შინა, რათა არა მიერთნენ დადიანსა ჰყო მის-თვს: არამედ ლევან დადიან-მან სიმდიდრით აღვზავებულმან ჰყო სასახლე იბ ოდიშსა შინა ყოვლითა მოწყობილობითა, რამეთუ არა წარიღის ერთიდამ მეორესა შინა არა-რამდე სახმარნი ანუ ცხენნი და გარემო წყაროთა უახლოესთა დასდგა ფილანი ოქროსანი და უშორესთა ვეცხლისა, დაბმულნი ძეწკვებიტა, რათა სმიდენ მგზავრნი მით. ვინად-გან ვერ-ვინ იკადრებდა ქურდობასა ანუ პარვა-ავაზაკობას ქვეყანათა შინა მისთა: არამედ იმერთა უყოფდა ესრეთ თანა-მონათესავეთა, ერთ-სჯულთა და მეფესა თვისსა: კვალად განზრახვითა პაატა წუწკისათა, რამეთუ სძულობდა ცოლი დადიანისა პაატას და მტერობდა წუწკი მას. ამის-გამო შეუთქვა ლევან დადიან-მან ცოლსა თვისსა სიძვა მეწდისა-თანა თვისისა, შეიპყრა იგი ძეგბითურთ, შთადგა ზარბაზანსა შინა და განტყორცნა და დაიფანტნენ სრულიად: მერმე მოიყვანა ლევან სხვა ცოლი და იქორწინა. გარნა არა უშვა ძე, არცა ასული და მოსწყდა თესლი მისი: გარნა არცაღა-თუ დასცხრა ოხრებად იმერეთისად: ამ ჟამებთა მოიწიფაცა ძმა ალექსანდრე მეფისა მამუკა და ესე მამუკა იყო მხნე, ახოვანი, შვენიერი, კისკასი და შემმართველი ძლიერი: ამან უწოდა ბრძოლა ლევან დადინსა, მცირედ და მცირედ და მოსწყვიტნა სპათა მისთა ფრიადად. გარნა მრავალ-გზისცა მოსსყვიტნა, ვითარ ვერღარა დამართვიდენ მეგრელნი მის წინაშე და მხილველნი მისნი მსწრაფლად ივლტოდენ: ამის-თვს ლევან დადიანი მცდელობდა სიკჳდილსა ანუ შეპყრობასა მისსა ფრიად: ხოლო ჰყვანდა მამუკას ცხენი ზერდაგი დიდი ძლიერი და ფიცხელი, რომელსა ვერ უდგმიდა კვეთებასა მისსა მეგრელთა ლაფშა: დღესა ერთსა მოვიდა ლევან დადიანი სპითა, ჰსცნა

მამუკა-მ შეიჭურა განსლვად. არამედ არა უტევებდა განსლვად მეფე ალექსანდრე, რამეთუ ეშინოდა სიკჳდილისა მისისა და ამის-თვს დაუმალა ზერდაგი მისი, ¹⁾ რათა არღა-რა განვიდეს: მაშინ მამუკა, უთმინოებითა განვიდა სხვითა ცხენითა და ამისი მხილველ მეგრელნი ივლტოდნენ, მიეწია მამუკა, სცა შუბი და დასცა კაცი ცხენითურთ მიწასა. არამედ უბრვმა ცხენსა მამუკასა და დაეცნენ ორ-ორნივე: მხილველნი მეგრელნი უკმოიქცნენ, შეიპყრეს მამუკა და მიგვარეს ლევან დადიანსა: მან განიხარა და წარიყვანა და პატიმარ-ჰყო ციხესა შინა: ხოლო ალექსანდრე მეფე-მან ვერასადა შეწევნისა მპოველ-მან და მომლოდე-მან, იხილა გარძლიერება რუსეთის მეფის ალექსისა, განიზრახა, რათა მოიცეს მუნიდამ ძალი. ამის-თვს წარავლინა ხოსია ჯაფარიძე წინაშე მისსა ძღწნითა და ითხოვა შეწევნა.

შემდგომად ამასა მოვიდა ბატონი თეიმურაზ ლტოლვილი ქს. **ჩქმწ.** ქრ. **ტლვ.** მიეგება ალექსანდრე მეფე და პატივ-სცა. არამედ შემდგომად გლოვისა იწვია დადიან მან ლევან და განუზრახვიდა ალექსანდრე მეფე წარსლვასა, რათა ზავ-ჰყოს მათ-შორის, რამეთუ ალექსანდრე იყო სიძე და ლევან მამიდის წული, და განატევებინოს მამუკა: ამის მიერ წარვიდა ბატონი თეიმურაზ, მან ისტუმრა და პატივ-სცა დიდად: შემდგომად უწყო ზრახვა წინ-თქმულთა-თვს ვედრებით, რათა ჰყონ ზავი და დააცადოს ოხრება ქრისტეანეთა და განუტევეს მამუკა შუამდგომელობითა მისითა: ამას ზედა პატივ-სცა ლევან დადიან მან და აღუთქვა ყოფად ყოველი. არამედ არა აუფლა წუწკ-მან ამის ყოფად დადიანი. ესრეთ მეტყველ-მან: „უჯერო არს განტევება მტრისა. რამეთუ მოიცემს რა ძალსა, კვალადცა არს მტერი:“ ამის-თვს ითხოვა შენდობა ბატონი თეიმურაზისაგან, ვერღარა რა ყოფად, ვითარცა აღუთქვა და წარვოდა ბატონი თეიმურაზ უქმი: ხოლო დიდსა რუსეთის მეფესა კეთილად შეეწყნარა ხოსია და წარმოველინა თვისნი დესპნად ნიკოფორე პავლეს-შვიდი და მდივანი ალე-

¹⁾ იტყვიან, სიკეთისა მისისა-თვს შურის-თვს დაუმალა ცხენი, რათა ევნოს რაიმე.

ქსი იოანეს შვილი ნიჭითა დიდითა: ესენი მოვიდნენ რაჭას. ამათ მიაგებნა მეფე-მან ალექსანდრე-მ ლომ-კაცი ჯაფარიძე და გიორგი არეშიძე, მერმე მოვიდნენ ქუთათის წინაშე ალექსანდრე მეფისა ქს.

ჩქნ, ქრ. **ტლჭ** და მოართვეს ნიჭნი მუნებურნი სამურნი და ლარნი: შემდგომად წარავლინა მშვიდობით და ევედრა კვალად მწყეოფასა: ამისა შემდგომად აღივსო შურითა ლევან დადიანი და არა შეიწყალა სიჭაბუკე და შევნიერება მისი, წარავლინა კაცნი და აღმოხადნა თვალნი მამუკას მეფის ძესა ციხესა შინა პატიმარსა: მერმე მცირედისა ხანისა შემდგომად მოკუდა მამუკა ქს. **ჩქნდ**, ქრ.

ტმბ: ხოლო ალექსანდრე მეფესა, ვინად-გან განემო ძე თვისი ბაგრატ დედითურთ მისით და არა ესვა დარეჯანისა-თანა შვილი. ამის-თვის მოიყვანა ძის ძე ბატონის თეიმურაზისა გიორგი და ზრდიდა ძედ თვისად. არამედ მოკუდა იგიცა და ულონო-ქმნილ-მან ალექსანდრე მეფე მოიყვანა ბაგრატ ძე თვისი, შობილი გურიელის ქალისა-გან და ჰყავდა თვისთანა, ვითარცა სამეფო ძე, ხოლო ლევან დადიანმან ვინადგან არა შეიშინა ღმრთისა და სტყვენივიდა, აოხრებდა და ჰკლვიდა კაცთა ქრისტიანეთა, მისცა მასცა სოფელმან ნიჭი თვისი და მოკუდა ლევან დადიანი ქს. **ჩქნზ**, ქრ. **ტმე** და დასვეს ოდიშართ; ლიპარიტ დადიანად ძმა ლევანისა, ნაშობი ათაბაგის ქალისა-გან: ამის-მან მსმენელ-მან მეფე ალექსანდრემ შემოიკრიბნა სრულად სპანი იმერთანი და წარვიდა ოდიშს შურის-გებად: ამას ვერ წინა-აღუდგა ლიპარიტ დადიანი, შევიდა ალექსანდრე ოდიშს, მოსწყვიტნა, მოსტყვევნა, მოაოხრნა, აღილო ციხენი, გამოილო საგანძურნი და ქონებანი ლევან დადიანისანი, შეიპყრნა წარჩინებულნი სრულიად ოდიშისანი და დაახსნევიან ვეცხლით ყოველთა თავნი, გამოუხვნა მათვე ძენი მძევლად და დასვა ოდიშს დადიანად ვამიყ, ძე მამია დადიანისა და თვით დაიპყრა უნაგირას აქეთი აღმოსალეთის კერძი და უნაგირას იქითი დასავლეთისა მისცა ვამიყს: მერემ წარმოვიდა ნიჭითა, ალაფითა, იავრითა დიდითა და ტყვითა და ნატყვენავითა გამდიდრებული და მოვიდა ქუთათის გამარჯვებული.

ხოლო ლიპარიტ წარვიდა ახალ-ციხეს და ევედრა ათაბაგს როსტომ ფაშას და მეფესა ქართლისასა როსტომს, მათ მოსცეს

სპანი, მოვიდა სპითა გურიას, მოჰყვა ქაიხოსრო გურიელიცა სპითა თვისითა, რამეთუ ძმა ლაპარიტისა იყო და ჭილაძე მიქელაძენიცა მათ თანავე და გამოვიდნენ რიონს: ამის-მან მცნებელ-მან ალექსანდრე მეფე-მან შემოიკრიბნა სპანი იმერთა და განვიდა ცხენის წყალს. მას ღამეს მოუმცნო ალექსანდრე მეფესა ოტია მიქელაძე-მ: „მაცნობე ხვალისა კურტაკი და ცხენი შენი, არ თუ ხარ ჯაბან და მეც ვაცადუნო შუბის წვერი ჩემი სათვალესა ზარადისა შენისასა:“ ესენი აუწყა მეფე-მან და დილასა რაზმთა წყობასა შინა მოუწოდა მეფე-მან ლევან აბაშიძეს სიძესა ოტია მიქელაძისასა, შესვა ცხენსა თვისსა ზედა და შთააცვა კურტაკიცა თვისი, რამეთუ უცნობელ იყო წინა თქმულთა და ლევან განიხარა ნიჭისა-თვს მეფესა, რამეთუ იყო შემმართველი და ერთ-გული მეფისა და იქმნა ბრძოლაცა ბანძას სასტიკი, ქს. **ჩქეჭ**, ქრ. **ტევ** და მოისროდნენ ორ-კერძოვე. მაშინ ოტიამ მეძიებელ მან მეფისა-მან ჰპოვა იგი და ჰსცა შუბი ზარადის სათვალესა შინა ლევანს და განავლო კეფასა და შესძახა: „მე ვარ ოტია:“ ეჰა უცხო, რამეთუ არა გარდაიჭრა ლევან. არამედ მიუგო ოტიას: „რას ეტყვი ასულსა შენსა, უკეთუ შენ ხარ ოტია:“ მაშინ იძლივნენ იგინი ბანძას და ლტოლვიტა მოსრვიდნენ ალექსანდრესანი. არამედ არღა-რა ივლტოდა ოტია და დარჩა მეფესა ნებითა თვისითა. გარნა მასვე ჟამსა მუნვე დასწმუნა თვალნი ზუმბითა: ხოლო შეიპყრეს ქართველნი, მესხნი, გურულნი და ოდიშარნი და ლიპარიტ დადიანი და ქაიხოსრო გურიელი წარვიდნენ ლტოლვილნი სტამბოლს: მერმე დასვა ალექსანდრე მეფე-მან კვალად დადიანად ვამიყვე და გურიელად დემეტრე ძე სვიმონ გურიელისა: შემდგომად დაახსნევინა ქართველთა, მესხთა, გურულ-ოდიშართა ვეცხლითა თავნი და განუტევა თვისთა ქვეყანათა შინა. მოვიდა ბანძიდან ქუთათისს და იყოფებოდა მშვიდობით.

ამისა შემდგომად მოვიდა ქაიხოსრო გურიელი სტამბოლიდან და ლიპარიტ მომკუდარიყო და ამისი ებრძანა ხონთქარს ათაბაგისათვს, რათა მწე-ეყოს ქაიხოსროს: მოსცა სპანი ფაშამ და ჩამოვიდა გურიას. ხოლო დემეტრე ივლტოდა იმერეთს და დაიპყრა ქაიხოსრო-მ გურია: ამას შეუჩინეს მაჭუტაძე მეფე-მან და დემეტრე გუ-

რიელ-მან, მან მოჰკლა ქაიხოსრო გურიელი ღალატად, წავიდა დემეტრე და დაიპყრა კვლად გურია ხოლო ძენი ქაიხოსრო გურიელისაგან გიორგი და მალაქია წარვიდნენ წინაშე როსტომ ფაშისა ახალ-ციხეს და იმყოფებოდნენ მუნ მას-თანა. შემდგომად ამისა მოკლდა მეფე ალექსანდრე ქს. **ჩქმ**, ქრ. **ტმწ**.

იზ. მეფე ბაგრატ დ, კ თთმწჃ ჰმეფა.

დაჯდა ბაგრატ მეფედ ძე ალექსანდრე მეფისა და აკურთხეს ქუთათის: ხოლო დედისნაცვალ-მან მისმან დარეჯან დედოფალ-მან მისცა ბაგრატს ძმის-წული თვისი ქეთევან. დავითის ასული ცოლად და აქორწინა დიდებით და ისიძა გერი თვისი; არამედ შემდგომად ექვსისა თვისა მზაკვართა კაცთა ენითა შეიპყრა ბაგრატ მეფე, გერი თვისი დარეჯან დედოფალ-მან, წაგვარა ცოლი ქეთევან და აღმრხანა თვალნი, მოიყვანა ვინმე მეფეთა მონათესავედ წოდვილი ვახტანგ, რომელსა ჭუჭუნისა შვილობითაც უხმობდნენ, შეირთო ქრმად იგი და დაიპყრა თვით იმერეთი და ვახტანგს უწოდა მეფედ: ესე ბაგრატის კერძოთა იმერთა არა სთნდათ და აუწყეს ასლან ფაშასა: შემოიკრიბნა ასლან ფაშა-მან სპანი და ჩამოვიდა იმერეთს, მიეგებნენ დადიან-გურიელი და იმერნი, მოვიდა ფაშა, შეიპყრა ვახტანგ და დარეჯან დედოფალი და ქეთევან ცოლი ბაგრატ მეფისა. ხოლო იმერეთს დასვა ბაგრატვე უთვალო მეფე და იგინი წარიყვანნა და მივიდა ახალ-ციხეს, მუნიდამ ვახტანგ და დარეჯან და ქეთევან წარგზავნნა ოლთისს და დაასადგურა მუნ: ხოლო ბაგრატ მეფე უთვალლობით ვერა ეგდენ მართვიდა იმერეთსა. ამის-თვის შეითქვენენ იმერნი დადიანისა-თანა და მოვიდა დადიანი იმერეთს კვლად აქად წარმოება მეფე ვახტანგ ქორწილისა ზედა, მაშინ ეზრახა დადიანი მეფე ვახტანგ და დაიმზახლნენ მეფე ვახტანგ და დადიანი ვამიყ და დაიპყრა დადიან-მან ბუჯის-წყლის დასავლეთის კერძონი და აღმოსავლეთის კერძონი მისცა ვახტანგ მეფესა და ბაგრატ მყოფობდა ციხესა შინა ქუთათის: განზრახვითა ცოლისა თვისისათა განუტევა მძახლობა ვახტანგ მეფისა დადიან-მან ვამიყ და დაწინდული არჩილისა ძისა

მისისა ასული თვისი მისცა ღოღობერიძეს ბეჟანს: ესე შეუძნდა ვახტანგ მეფესა. ეზრახა გურიელს დემეტრეს, აბაშიძე პაატას და ზემომხრელა იმერთა: ხოლო ამათ მოკლეს ბეჟან ღოღობერიძე და მოუწოდეს ვახტანგ მეფესა. იგი წარმოემართა სპითა ძლიერითა, მოვიდა დადიანიცა ვამიყ სპითა თვისითა საჩხერეს და შემოიკრიბნა იმერნიცა; არამედ რა გარდმოვლო ვახტანგ მეფე-მან მთა ლიხისა მიერთვნენ სრულიად ზემოურნი იმერნი მას და ლაშხისშვილი ხოსია თავი ლეჩხუმისა: ესე იხილა ვამიყ დადიანმან ველარა დაუდგა ბრძოლად და წარვიდა ოდიშს: შემოვიდა მეფე ვახტანგ, აღილო სვერი კაცხი. ხოლო სკანდიდამ მოვიდა ბატონი თეიმურაზ მის-თანა და სკანდა დაიპყრა ვახტანგ, მოვიდა, მოადგა ქუთათისს, აღილო ქუთათისი და გამოიყვანა ბაგრატ მეფე: მაშინ მოერთვნენ სრულიად იმერნი და შემოკრებული ყოვლითა ქართველ-იმერთა ჩამოვიდა ოდიშს: ვერ წინააღუდგა დადიანი ვამიყ. არამედ განივლტო სვანეთს: ხოლო ვახტანგ მოსრნა ურჩნი ოდიშს, მოსტყვევნა, აღილო ციხენი და მოადგა ჭაქვითის ციხესა. აღილო იგიცა, გამოიყნანა ცოლ-შვილი ვამიყ დადიანისა და გამოილო საგანძურნი მისნი, მოვიდა ზუგდიდს და მუნ მოერთო შარვაშიძე ძღვნითა დიდითა და აფხაზითა. მერმე დასვა დადიანად ლევან და მისცა ძმის-წული თვისი თამარ ცოლად, თუ რამეშეჩენითა ხოსია ლაშხი სშვილისათა მოკლეს სვანეთს დადიანი ვამიყ ბრძანებითავე ვახტანგ მეფისათა: კვალად შეიპყრა ვახტანგ მეფე-მან ჭმოდინდელი ჩიქოანი, ძმა კაციასი და წარმოიყვანა პატიმრად, მოვიდა ოდიშიდამ კვალად ქუთათისს: აქა მოერთო დემეტრე გურიელი ძღვნითა დიდითა, მოიყვანა ძე თვისი არჩილი წლისა იდ და დასვა მეფედ იმერეთისად და აკურთხა ყოველთა იმერთა სათნო-ჩენითა ქუთათისს ქს. **ჩქაა**, ქრ. **ტმთ**. შემდგომად წარვიდა მეფე ვახტანგ და წარიყვანა მეფე ბაგრატ ქართლს.

იწ, მეფე არჩილ ა, ბ წელი და ნახევარი ჰმეფა.

ხოლო მეფობდა არჩილ და მორჩილებდნენ ყოველნი იმერნი წესისაებრ და ერთგულობდნენ სრულიად: არამედ შეუძნდა ესე ასლან

ფაშასა ახალ-ციხისასა, რამეთუ არღა-რა ნებასა ქვეშე მისსა იყვნენ იმერნი, არამედ არჩილისასა და ამის-თჳს დამართა წინაშე ხონთქრისა. მაშინ ყეენმა მოუწერა ვახტანგ მეფესა და მან წარყვანა მე-
თვისი არჩილ: ხოლო იმერთა სთხოვს ვახტანგ მეფესა ბაგრატ მე-
ფე, მან მოსცა და დასვეს კვალად მეფედ ქს. **ჩქივ**, ქრ. **ტნა**.

კვალად მეფე. ბაგრატ დ, ზ წელი ჰმეფა.

ხოლო დასვეს რა ბაგრატ, მოადგა ფაშა შთამოსლვად იმე-
რეთს მთასა, რათა განადოს არჩილ: მაშინ იმერთა აცნობეს მეფობა
ბაგრატისა და უკუნ-იქვა მთიდამ ფაშა და დაშთა ბაგრატ მშვი-
დობით: არამედ დადიან-მან არა ინება მეფობა ბაგრატისა,
ვინად-გან მზახალი იყო შანაოზ მეფისა, ამის-თჳს ამავე ქორონი-
კონს შემოიკრიბა სპანი და მოვიდა, მიეგება ბაგრატ სპითა, ეკვეთა
და იქმნა ბრძოლა, იძლია დადიანი, შეიპყრეს და მოართვენ ბაგ-
რატს. ხოლო სპანი მისნი მოსრნეს და ტყვე-ჰყვნეს: მაშინ შეამ-
ჭირვა მეფე-მან დადიანი, მოაყვანინა ცოლი თამარ, წარგვარა მას
და შეირთო თვით ბაგრატ ცოლად და განუტევა თითია დაჲ თა-
მარისა, რომელი მისცა შანაოზ, რაჟამს წარმოგზავნა იმერეთს, ჯე-
რეთ უქორწინო და ლევანს დადიანს მისცა დაჲ თვისი გოშადის
ნაცოლარი (რომელსა ესევე დადიანი ლევანცა შესწამოდა, რეცა
მრუშებად მის ქალისა-თანა), უქმნა ქორწილი და განუტევა დადია-
ნადვე: არამედ ჟამებთა ამათ შინა განუდგნენ მთავარნი და მიიტა-
ცებდიან თვის-თვისთა მხარეთა და არღა-რა იყო მორჩილება ეგდენი
მეფეთა, იწყეს ტყვის ყიდვა სააჯმნოდ ქრისტეს ¹⁾ მოსყიდულთა
მაჰმადიანთა ზედა. კვალად ხდომა, შფოთი, კირთება ერთ-მან მეო-
რესა ზედა და ოხრება ქვეყანათა: ხოლო განდიდნა ჩხვიძე სეხნია
სალთხუცესი. ამან იკლო რაიმე ბაგრატისა-გან, იწყო ზრახვა და
ერთ გულობა ფაშისა, მოიყვანა სპანი ოსმალთა; მოიპარა ციხე ქუ-
თათისისა და შეაყენნა ოსმალნი ქს. **ჩქივ**, ქრ. **ტნდ**. ესე აღუძნდა

(¹) ქრისტიანეთა უნდა.

ბაგრატს და ყოველთა იმერთა არამედ დაიდუმეს ჯერეთ შიშითა ოსმალთათა: ამასვე ქორონიკონს მოკჳდა კათალიკოზი სვიმონ ჩხეიძე და დაჯდა საყვარელიძე ევდემოზ. შემდგომად ამისა იცა ჟამი მოურავ-მან ბეჟან ლორთქიფანიძემან, შეეტყუა ქუთათისს ციხესა, მოსრნა ოსმალნი და აღიღო ციხე ქს. **ჩამზ**, ქრ. **ტნე** და მისცა მეფესა ბაგრატს. ხოლო დარეჯან დედოფალსა წინათვე აღეთქვა **კჩ** მარჩილი ფაშისა-თვს, რათა იგივე ჰყოს მეფედ იმერთს და ვინად-გან არა აქჳნდა ვეცხლი, დაეწივნა ძმის-წული თვისი ქეთევან ხოლო აწ საქმითავე დარეჯნისათა დაიხსნა შანაოზ მეფე-მან ქეთეონ, წარიყვანა და შერთო ძესსა თვისსა. და რა აღიღო ფაშა-მ თეთრი იგი ევედრა დარჯან კვალად ფაშასა და ვინად-გან მოსწყვიტეს ქუთათისს ოსმალნი იმერთა, ამის-თვს აღუთქვა და შემდგომასა წარმოემართა სპითა. წარმოიყვანა დარეჯან და ვახტანგ და ჩამოვიდა იმერის, მიეგებნენ დადიან-გურიელი და ჩხეიძე სეხნია. ამის-თვს ვერლა-რა წინა-აღუდგა ბაგრატ მეფე და წარვიდა ქართლს. მაშინ ოსმალთა მოსრნეს, მოსტყვევნეს იმერეთი, შემუსრნეს მრავალნი ხატნი და ჯვარნი, მოსწვეს ქვეყანანი და ეკკლესიანი ქს. **ჩქძწ**, ქრ. **ტნვ**.

კვალად დარეჯან და ვახტანგ ჭუჭუნა-შვილი.

დასვეს დარეჯან და ვახტანგ მეფედ და წარვიდა ფაშა ალაფითა სავესე ახალ-ციხეს. მაშინ დარეჯან და ვახტანგ ჰყვნეს სანდოთ თვისად ლაშხისშვილი ხოსია თავ-ლეჩხუმისა და ჰსცსო მირონიცა დარეჯან ხოსიას და განაგებდა იმერეთსა. შემდგომად შეიზრახნენ იმერნი გარდმოიბირეს ხოსია და შეუჩინეს დარეჯანს და ქუთათის ციხესა შინა, აღმკაზმელი თავისა თვისა დილასა დარეჯან დედოფალი მოჰკლა შუბითა ხოსიამ. ხოლო იმერთა ასპარეზსა ზედა მიმომთხველი ვახტანგცა მოჰკლეს, მოიყვანეს გურიელი დემეტრე და დასვეს მეფედ, ქს. **ჩქძწ**, ქრ. **ტნვ**.

ით, გურიელი დემეტრე.

შემდგომად მცირედისა ჟამისა შეიპყრეს დემეტრე გურიელი იმერთა, აღმოხადნეს თვალნი და განაძეს. მაშინ ასლან ფაშამ წარ-

მოავლინა ძე ქაიხოსრო გურიელსა გიორგი და დასვა იგი გურიელად. ხოლო შანაოზ მეფესა ჰსთხოვეს იმერთა ბაგრატი მეფე მან წარმოუვლინათ და დასვეს იგივე მეფედ იმერთა ქს, **ჩქათ**, ქრ. **ტნზ**.

კვალად მეფე ბაგრატი დ, თ წელი ჰმეფა

არამედ კვალადცა ამავე ქორონიკონსა ჩხეიძე სეხნიამ არა ინება მეფობა ბაგრატისა და აღიღო მოპარვით და ზაკვით ქუთათისის ციხე და მისცა ოსმალთა და მიერთო უპყრავთ დღედმდე. მერმე შეიკრიბნა იმერნი სეხნია-მ და მოიყვანა დადიანი და მოვიდა მეფესა ზედ: ხოლო ბაგრატი მეფე-მან შემოიკრიბა რაჭა-ლეჩხუმი და ოკრიბელნი, შეიბნენ ჩხარს, იქმნა ბრძოლა და მოსწყდნენ ორგინითვე, იძლია სეხნია ჩხეიძე, მოჰკლეს იგი და მოსწყდეს სპანი მის-თანანი. ხოლო დადიანი, ივლტოდა ოდიშსავე და დაიპყრა ბაგრატი უმეტესად იმერეთი. გარნა კვალად არა დასცხრა დადიანი, რამეთუ შური აქუნდა ცოლისა თვისისა თამარისა-თვს, რომელი იყო ფრიად კეკლუცი და აღმატებული შვენთებრებითა სრული უმეტესად, შემოიკრიბა სპანი, მოვიდა და მიერთვნენ სრულიად იმერნი. მაშინ მოუხდა ბაგრატი მეფესა ქუთათისს ქს. **ჩქოა**, ქრ. **ტნთ**. ხოლო ბაგრატი მეფე წარვიდა რაჭას და დადიანი დადგა გეგუთს, არბევდენ იმერეთსა მაშინ ბაგრატი მეფე-მან შემოიკრიბნა რაჭა-ლეჩხუმნი და რაოდენნიმე იმერნი მის-თანა, ჩამოვიდა, ეწყო გეგუთს დადიანსა, ბრძოლასა იძლია დადიანი, მოსრნეს სპანი მისნი და ლტოლვილი დადიანი შეიპყრეს კვალად და მის-თანა მრავალნი სხვანი, მოართვეს ბაგრატი მეფესა და დაიპყრა იმერეთი. მერმე დადიანი აფუცა ერთგულობასა ზედა და განუტევა, ვინად-გან ჰყვა დაჲ ბაგრატი მეფისა ცოლად. არამედ გიორგი გურიელი იყო კაცი მხნე, შემმართველი, მშვილდოსან-მოსპარეზე რჩეული, უღთო, მესისხლე და ტყვის-მსყიდველი უწყალო. ამან მოსრნა მეკობრედ მოსრულნი აფხაზნი გურიას მრავალ-გზისა. გარნა ეტრფიალა ცოლსა ბაგრატი მეფისასა თამარს, მცდელობდა წაგვრასა და თვით შერთვასა და ვერ ეწია. ამის-თვის ევედრა ფაშას, რათა წაგვაროს ბაგრატი მეფესა და მისცეს მას და

აღუთქვა ქრთამი დიდი და შეასმინა ცა ორგულებასა ზედა ხონთქრისასა ბაგრატ: ხოლო ფაშამ მაჰმადიანობითა და ქრთამისა-თვს არღარად გამოიკითხა და წარმოემართა ბაგრატსა ზედა. ესე ჰსცნა ჩხეიძემ როსტომ და აუწყა ბაგრატ მეფესა. მაშინვე ბაგრატ წარავლინა თამარ ცოლი თვისი ციხესა შინა კვარას და თვით შეიკრიბა სრულიად იმერნი, მოვიდა ფაშაცა და გურიელი მის-თანა ქუთათისს, ეკვეთა ბაგრატ სპითა თვისითა და იქმნა ბრძოლა. გარნა ივლტოდნენ იმერნი და ბაგრატ უთვალობით ვერღარა ივლტოდა, შეიპყრეს და მოგვარეს ფაშას ქს. **ჩქობ**, ქრ. **ტბ**. მაშინ ბაგრატ ევედრა ფაშასა და აღუთქვა ქრთამი დიდი, რათა ჰყოს იგივე მეფედ. ხოლო ფაშამ იხილა რა, რამეთუ არა ძალ-ედვა შოვნა თამარისა და შემუსრვა კვარას ციხისა. ამის-თვის მიიღო მეფისა და გურიელისაგან ქრთამი დიდი, მისცა იმერეთი ბაგრატსავე და ბაგრატ ქრთამისა-თვს მისცა წინდად ძე თვისი ალექსანდრე (რამეთუ ესე ალექსანდრე იყო შობილი ლეჩხუმელისა კოჩილას ცოლისაგან, რომელსა ბაგრატ მეფე თანაეყოფოდა სიძვად და ვინად-გან არა ესვა ძენ ბაგრატს ესე მოიყვანა, უწოდა ალექსანდრე და ზდიდა ძედ თვისად): ხოლო ფაშამ წარიყვანა ალექსანდრე და წარვიდა. შემდგომად ამისა ზამთარსა ამას შეიკრიბა ბაგრატ მან სპანი და წარვიდა შურის-გებად გურიელსა ზედა. ვერ წინა აღუდგა გურიელი, მოსტყვევნა და მოსწვა გურია და წარმოვიდა ალაფითა და იავართა. ხოლო ვინად-გან კვალადცა მოყვრობდნენ დადიანი ლევან და მეფე შანაოზ და მარიამ ჰყვა ცოლად შანაოზ მეფესა. ამის-თვის განაახლეს მზახლობა და სთხოვა ლევან დადიანსა ძე მისი მანუჩარ საქმროდ ძისა თვისისა არჩილის ასულის დარეჯანისა-თვს. ამან ლევან წარმოუვლინა ძე თვისი და მისრული მანუჩარ აქორწინეს დარეჯანისა-თანა. გარნა ყრმა და ქალი იყვნენ წლისა ზ. ესე იხილა ბაგრატ მეფემან, რამეთუ არა კეთილობდა მისდა, აუწყა მსახურთა ყრმისა მანუჩარობათა. რამეთუ ჰნებავს შანაოზ მეფესა წარვლინებად მანუჩარ წინაშე ყეენისა ტყვედ: “შემინდნენ იგინი და არღარა გამოიკითხეს ზაკვა იგი, წარმოიპარეს ყრმა იგი და მოგვარეს მამასა თვისსა. შემდგომად მოადგა ბაგრატ მეფე ქუთათისს, აღიღო ციხე

და გამოიყვანა ოსმალნი ქს. **ჩქოდ**, ქრ. **ტაბ**. ამის-თვს მოვიდა დესპანი ასლან ფაშის ახალ-ციხელისა და აღუთქვა მოცემა ალექსანდრესი ძისა ზაგრატისა, რათა მისცეს ციხე ქუთათისისა მათვე. ხოლო ზაგრატ განზრახვითა იმერთათა მისცა ციხე ოსმალთავე ყოვლითა მათითა და დაიპყრეს მათვე: შემდგომად უშვა თამარ დედოფალ-მან ზაგრატს ძე გიორგი ქს. **ჩქოვ**, ქრ. **ტად** და განიხარა ფრიად მეფე მან.

ხოლო ჟამებთა ამათ შინა იყო კირთება ოდიშს აფხაზთა-გან, რამეთუ ვინად-გან განდიდნა ჭყოდინდელი ჩიქოანი, რომელი გამოეპარა ვახტანგ მეფესა შულავრიდამ, მოვიდა და დაიპყრა ჭყოდინდლობავე და იქმნა მისანდო ლევან დადიანისა ყოველსა შინა. ამან მოიყვანა ძმა თვისი კაცია და აზრახა ლევანს მიცემად სალიპარტიანოსი, რამეთუ ამის-გან დაიპყრას ლეჩხუმიცა ლევან დადიან-მან. ესე კაცი იყო გორდელი მდაბალი აზნაური, რომლისა მამა სვანეთს ტვირთითა თვისითა ზიდვიდა თაფლსა და გამოიზრდებოდა და ესე კაცია ძმის ჭყოდინდელის-გამო განდიდნა და იქმნა პატივ-ცემულ მეფეთა-გან და ამის გამო უსმენდენ ლეჩხუმელნიცა, მერმე ლევან დადიან-მან მისცა სალიპარტიანოს და თვისად მისანდობელ-ჭყო ფრიად, რამეთუ იყო კაცი მხნე და შემძლებელი საქმეთა. არამედ უღთო და მესისხლე, აზრახებდა დადიანსა და მოსრვიდიან წარჩინებულთა ოდიშისათა. ხოლო მივიდა რა არჩილ ახალ-ციხეს და გიორგი გურიელი ცა, რომელნი მცდელობდენ გამეფებად იმერეთს ორნივე. ესე იხილა ზაგრატ მეფე-მან, ეზრახა გიორგი გურიელსა და მისცა ასული თვისი დარეჯან ცოლად, ნაშობი თამრისა-გან, რათა დაუტეოს ტრფიალებაცა თამრისა და მცდელობდა მეფობასა იმერეთისა. მოიყვანა გურიელი და აქორწინა ქს. **ჩქოზ**, ქრ. **ტაე** და მოიმტკიცა ამით გურიელი: ხოლო რა მოვიდა ახალ-ციხიდან სურამს, სურამიდან ეზრახა იმერთა და მიერთნენ ყოველნი იმერნი არჩილს და დადიანი ლევან, გაღანამცა მოიყვანეს და დასვეს მეფედ ქუთათისს ქს. **ჩქოზ**, ქრ. **ტავ**, სეკდემბერში.

კვალად მეფე არჩილ, ა წელი ჰმეფა.

ხოლო ბაგრატ წარვიდა გურიას და დედოფალი თამარ დაშთა ციხესა სკანდას. მოადგა არჩილ მეფე, გამოიყვანა თამარ და მისცა დადიანსავე ცოლად და მოიყვანა ძე დადიანისა სიძე თვისი და ჰყვანდა თვის-თანა: მაშინ ბაგრატ შეწევნითა გურიელისათა ევედრა ასლან ფაშას და მან აღუთქვა შეწევნა: ამავე ჟამთა წარიპარა მეფე-მან გიორგი-მ ბაგრატ მეფისა აღექსანდრე ახალ-ციხიდამ და მოსრნეს მონანი აღექსანდრესნი: ესმა ბაგრატ მეფესა, შესწუხნა, რამეთუ მომკვდარ იყო ძე მისი გიორგი და არა ესვა ძე, რათა არა მოკლან იგიცა: მაშინ ასლან ფაშამ აუწყა ხონთქარს ყოველი ყოფილი, განრისხნა და წარმოავლინა აზრუმის ფაშა სუას აქეთი სპითა, მოსწრულს ფაშას მიეგება ბაგრატ მეფე და გურიელი: არამედ არჩილ მეფე-მან შემოიკრიბნა სრულიად იმერნი, შეიფიცნა და ლამოდა ბრძოლასა. გარნა ჩამოვიდნენ აგვისტოსა შინა ოსმალნი იმერეთს, განელტვნენ არჩილ მეფესა და მიერთოდნენ ბაგრატს; ამისი მხილველი არჩილ მეფე წარვიდა რაჭას და რაჭველთა შეპკრეს მთა: მიჰყმნენ ოსმალნი არჩილს. მაშინ ხრეთის მთასა ზედა უწყეს რაჭველთა ცემა თოფთა ჯიხურებთ-გამო ოსმალთა და მოჰკლეს საზვერელი ჩიჯავაძე და სხვანნი მრავალნი და უმეტეს ოსმალნი მოსწყვიტნეს. არამედ სიმრავლითა სძლეს ოსმალთავე, გარდვიდნენ რაჭას, მოსწვნეს, მოსტყვევნეს, უკმოიქცნენ და დასდგნენ კვახჭირს. ხოლო არჩილ მივიდა კულბითს და აუწყა საქმე თვისი ყოველნი აზრუმის ფაშასა. მაშინ აზრუმის ფაშამ მოჰკვეთა თავი ასლან ფაშასა, მერმე მოსტყვევნა და მოსრნა ურჩნი იმერეთს და დასვა ბაგრატ მეფედ და წარვიდა თვით ეს. **ჩქოთ**, ქრ. **ტაზ**.

კვალად ბაგრატ მეფე დ, ბ წელი ჰმეფა.

ხოლო ბაგრატ მეფე-მან მოიმტკიცა იმერნი, შემოიკრიბნა და წარვიდა ოდიშს, ეწყო დადიანი ლევან სპითა და ბრძოლასა იძლია დადიანი და წარგვარა კვალად ცოლი თვისი თამარ და შეირთო

თვითვე და მოვიდა ქუთათისს გამარჯვებული: მაშინ ლევან დადიანი ეზრახა გურიელს გიორგის და მისცა ძე თვისი მანუჩარ მძევლად, დაიზავა იგი და დაიპყრა ოდიში მანვე: შემდგომად მცირედისა ხანისა მოკვდა დადიანი ლევან ქს. **ჩქპ**, ქრ. **ტმწ**. მაშინ მოითხოვეს ოდიშართა ძე ლევან დადიანისა მანუჩარ გურიელის გიორგისაგან საყოფლად დადიანად: არამედ ვინად-გან არლა-რა ვინ იყო მკვიდრი ოდიშისა. ამის-თჳს ეზრახა გურიელი ოდიშართა, რათა ჰყონ იგი დადიანად: ხოლო წარჩინებულთ ოდიშართ განამაგრნეს ციხენი ყოველნი და მიუთხრეს გურიელსა. „ვიდრემდის ცოცხლებით არს მანუჩარ არავის მივსცეთ ციხენი და ქვეყანანი:“ ამის მან მსმენელმან გურიელ-მან მოჰკლა ყრმა იგი მანუჩარ, რამეთუ ჰგონებდა შემდგომად სიკვდილისა დაიპყრას ოდიში და წარვიდა დაპყრობად ოდიშისა: გარნა მის-გამო ოდიშართა სჩნდათ იგი, ვითარცა მესისხლე თვისი, ვერ შევიდა ოდიშს და მოვიდა გურიასვე: ხოლო არჩილ წარვიდა კულბითიდამ დვალეთს და მუნ დაასადგურნა დედა-წულნი თვისნი და თვით მოვიდა ჩხერის ციხესა შინა და ეზრახოდა მუნდამ იმერეთა რვა თთჴწ არამედ ვერა რაისა-ლა მყოფელი წარვიდა დვალეთსვე: მერმე მივიდა ფაიქომს და იდგა წელსა ერთსა მუნ: შემდგომად უწყებული ძმისა თვისისა გიორგი მეფისა-გან წარვიდა რუსეთს ქს. **ჩქპ**, ქრ. **ტთ**, განვლო დედა-წულით, სპითა რუსთა მეფისათა ჩერქეზი და მივიდა თერგს, მუნ ჩაჯდა ნავსა და განვიდა აშტარხანს: მაშინ მოკვდა მეფე რუსთა თეოდოსე და დაშთა არჩილ სამ-წელ აშტარხანს: ხოლო დღესა ახალ-წლისასა აღუნთეს ლამპარი დიდი სამსჭვალსა, მოეკიდა ცეცხლი სასვენსა მას, რამეთუ არიან სახლნი სრულიად ხისანი და დაიწმინენ ყოველნი სიწმიდენი და საგანძურნი არჩილისანი. არამედ ჰპოვნეს სამსჭვალნი და ნაწილნი უვნოდ, კვალად დაუჯდომელი, დაუწვავი ცეცხლსა მას შინა: გარნა შემდგომად შეამკო სამსჭვალი კვალად არჩილ მეფემან: მერმე მეფე-მან იოანე და პეტრე-მ მიიყვანეს მოსკოვს არჩილ და პატივ-სცეს მეფებრ და იმყოფებოდა მუნ პატივ-ცემული: ხოლო იმერეთს მოკვდა ბაგრატ მეფე ქს. **ჩქპა**, ქრ. **ტთ** და დაფლეს

გელათს და ვითარ არღა-რა ვინ იყო ტომი მეფეთა მოიყვანეს გიორგი გურიელი იმერთს და დასვეს მეფედ.

კ, გიორგი გურიელი, ბ წელი ჰმეფა.

არამედ ოდიში იყო უპატრონოდ და კაცია ჩიქოანი იყო თავ და განმგე მათი: ამან მოსრნა მრავალნი შემძლებელნი და წარჩინებულნი ოდიშისანი, განზრახვითა ძმისა თვისისა ჭყოდინდლისათა, რამეთუ ეტყოდა განზრახვათა შინა: „მას ეყოფის ერთი თოფი. ესე იგი არს სიკვდილი ვისიცა ნებავსთ. ამით მოიყვანა ოდიში ქვეშე თვისსა, ვიდრე პყრობამდეცა თვისად: გარნა იყო ჭირი დიდი თვისსა, ვიდრე პყრობამდეცა თვისად: ბარნა იმო ჭირი დიდი ოდიშს, ვითარცა აღვსწერეთ და უმეტეს აფხაზთა-გან, რამეთუ მოვიდოდნიან ნავებითა და ხმელითა და სტყვევნიდიან, დაიპყრეს ვიდრე ეგრისის მდინარედმდე და დაეშენებოდენ თვით აფხაზნი და არღა-რა იყო დრანდას და მოქუს ეპისკოპოსნი: ხოლო შემდგომად მოკვდა კაცია ჩიქოანი და დაიპყრა ლიპარიტიანობა ძე-მან კაციასამან გიორგი-მ უმეტეს მამისა თვისისა და სრვიდა უწყალოდ და ჰყიდდა ტყვედ ოდიშართა, რამეთუ ემცნო მამასა მისსა არა დატევება ჩექმინისა და კოხუნჯიანთა დაიპყრობს: ხოლო გიორგი გურიელ-მან განარისხა ღმერთი, განუტევა ცოლი თვისი დარეჯან, ასული ბაგრატ მეფისა და შეირთო სიდედრი თვისი დედოფალი თამარ ცოლად: ამას ეპყრა იმერეთი და მცდელობდა ოდიშსაცა დაპყრობად. არამედ გიორგი ლიპარიტიან-მან მოიყვანა ძე ლევან დადიანისა, ნაშობი მხევლისაგან ლევანვე და დასვა დადიანად სათნოებისა თვს მეგრელთა და წინააღმდეგად გურიელისად: ხოლო გიორგი მეფესა ქართლს ჰყვანდა ემ ბაგრატისა ალექსანდრე, შეუძნდა პყრობა იმერეთისა გურიელისა-გან და არაპყრობა ძმისა თვისისა არჩილისა. ამის-თვს ეზრახა უსუფ ფაშას, რათა ჰყოს ალექსანდრე მეფედ იმერთა: განიხარა ფაშამ და მოითხოვა მის-გან ალექსანდრე: მაშინ წარუვლინა გიორგი მეფე-მან ნიჭითა თვისითა და პატივითა ქს. **ჩქპპ**, ქრ. **ტო**. ესე აუწყა ფაშამ ხონთქარსა. ხოლო ხონთქარ-მან მოსცა ხალათი და ხრმალი და იმერეთი ალექსან-

დრეს და ებრძანა უსუფ ფაშისად მეფედ ყოფად მისი იმერეთს: მსმენ-მან ბრძანებისა მან ჩამოიყვანა ფაშამ ალექსანდრე. ხოლო გურიელი წარვიდა, ვერ წინა აღმდგომი, გურიას და დასვა ფაშამ ალექსანდრე მეფედ: შემდგომად წარვიდა ახალ ციხესვე ფაშა და დედოფალი თამარ მივიდა ოდიშს, რათა არა მიერთვნენ ოდიშარნი ალექსანდრეს. არამედ მოკვდა თამარ დედოფალი ქს. **ჩქპგ**, ქრ. **ტოა** (თქმულ არს, რამეთუ იყო მიდოგმილ და შობასა შინა შვა ცეცხლი და მოკუდა): ხოლო შემდგომად კაცია ჩიქოანის სიკვდილისა ნაცოლარი მისი და დედის ნაცვალი გიორგი ლიპარიტიანისა დის-წული შოშიტა ერისთვისა შეირთო გიორგი გურიელ-მან ცოლად და ამათ-გამო მცდელობდა პირველ ოდიშს და აწ უმეტეს იმერეთსაცა.

კა, მეფე ალექსანდრე დ ზ წელი ჰმეფა

და დაჯდა ალექსანდრე მეფედ ქს. **ჩქპგ**, ქრ. **ტოა**: მაშინ განდიდებულ იყო აბაშიძე პაატა და მორჩილებდნენ სრულიად მარგველნი. ინება ალექსანდრემ მომტკიცება მისი და მისცა დაჲ თვისი დარეჯან ცოლად. ნაცოლარი გურიელის გიორგისა და მიქელაძე გიორგის დის წული იყო პაატა და მოიმტკიცნა იმერნი ამით: არამედ გურიელის გამო გიორგი ლიპარიტიან-მან, შოშიტა რაჭის ერისთავ-მან და ბეჟან ლორთქიფანიძემ არა ინებეს მეფობა ალექსანდრესი, შეიკრიბნენ და მიერთვნენ ესენი გურიელსა. არამედ გურიელ-მან ბრძოლად წარმოსრულ-მან, განსძარცვა ხატი ლანქერნის ¹⁾ ღმთის-მშობელი, და ჰყო სამკაულად თვისად: შემოიკრიბა გურია, მოვიდა საჩინოს, მიერთნენ ჩიჯავაძენი, მერმე ლიპარიტიანი ოდიშართა, რაჭის ერისთავი-რაჭველით, ლორთქიფანიძენი და ლეჩხუმელნი: ხოლო ალექსანდრემ დაშთა აბაშიძენი და ზემოურნი და მიქელაძე გიორგი და მარგველნი: ეწყვნენ როკითს ურთიერთ და იქმნა ბრძოლა ძლიერი ქს. **ჩქპდ**, ქრ. **ტობ**: დაიკოდნენ და მოის-

¹⁾ ვლაქერუის, უნდა.

რწინ ორგნითვე უმრავლესნი. შემდგომად მოკლეს გიორგი გურიელი (იტყვიან უცნაურითა კვეთებითა მოკვდა) და ივლტოდნენ სპანი მისნი, მოკლეს კვალად რაჭის ერისთავი შოშიტა, სხვათა მოსრვიდნენ და შეიპყრობდნენ უამრავთა: ხოლო ლიპარიტიანი ივლტოდა ოდიშს და მოიქცა ალექსანდრე გამარჯვებული: არამედ აქეთ მოკლეს აბაშიძე ლევან და პაატა დაჰკოდეს: შემდგომად პყრობილნი გურიელ ოდიშარნი და იმერნი და დაჰყიდნეს ვეცხლსა ზედ და დაიპყრა ალექსანდრემ კვალად იმერეთი: ხოლო გურიას დასვეს მალაქია, მმა გიორგი გურიელისა გურიელად და ძენი გიორგი გურიელისანი წარვიდნენ ახალ ციხეს: მაშინ ალექსანდრე მეფე-მან წარუვლინა მახარობელი გიორგი მეფესა: „რამეთუ მექმნეს მე შენ მიერ ყოველნი, აწ მყავ მონად და ძედ შენდა და მომეც ასული შენი ცოლად:“ ესმა გიორგი მეფესა, განეხარა. არამედ მოემცნო ასულისა თვისისა დაწინდვა დავით ერისთავისა-გან: კვალად წარუვლინა ალექსანდრემ და მოითხოვა ასული ლუარსაბისა და ძმისწული გიორგი მეფისა: ესე აღეთქვა მეფესა გიორგის მოცემად: გარნა ალექსანდრეს არა ერჩდა რაჭის ერისთავი პაპუნა ძე შოშიტასი. ვინადგან მოყწრობდა გიორგი მეფე და იყო მეგობარ პაპუნასი და ჰსცნა-ცა ალექსანდრე-მ, რამეთუ არა ნებავს გიორგი მეფესა მზახლობა ამისი. ამის თვს შემოიკრიბნა სპანი იმერეთა და წარვიდა რაჭას ანუ დაიმორჩილოს ანუ მიუღოს რაჭა, შევიდა და გარდავლო მთა წევისა, ველაიეთის და მოადგა ნინიას ციხესა და მარბიელთა მოსწვეს, მოსტყვევნეს დაბნენი მრავალნი: მაშინ გიორგი მეფე-მან მოაშველა ზაალ ხერხეულითმე სპითა პაპუნას. იხილა პაატა აბაშიძემ ნიჯადი პაპუნასი, რამეთუ მიეწურათ მარგველთა წაღებად ნინიას ციხე, მიზეზ-ჰყო ქართველნი და არღა-რა ინება მარგველთაგან ციხის აღება და დაპყრობა მეფესა-გან. ეტყოდა მეფესა სპათა მოსლვასა, უსმინა მეფე-მან და ჩამოვიდნენ იმერეთსავე.

შემდგომად მოკვდა პაატა აბაშიძე დაკოდითა მითვე: ხოლო ალექსანდრე-მ მოიყვანა დად თვისი დარეჯან, განატევიბინა პაპუნა ერისთავს ცოლი, ასული ბეჟან ლორთქიფანიძისა და შერთო დარეჯან დად თვისი და მოიმტკიცა იგიცა: არამედ შემდგომად ძმისა

თვისისა სიკვდილისა განდიდნა აბაშიძე მალაქია, რომელი იყო ნაბერალი და იწოდა გიორგი: ამან მოიყვანა მეორედ ცოლად ნაცოლარი გიორგი გურიელისა და კაცია ჩიქოანისა მდიდარ ფრიად და შეერთო იგიცა და თაობდა ზემო-მხარესა ზედა უფროს ძმისა თვისისა: ამას ემზახლა ქაიხოსრო გურიელი და სთხოვა ასული ელენე, რომელი ჰყვანდა პირველისა ცოლისა-თანა, რამეთუ ესე ქაიხოსრო ძე გიორგი გურიელისა, რაჟამს მივიდა ახალ-ციხეს, მოსცა ფაშა-მან სპანი, წარმოვიდა და დაიპყრა გურია ქს. **ჩქპე** ქრ. **ტოგ**. ხოლო მალაქია ბიძა მისი წარვიდა ახალ-ციხეს: ესე მალაქია კვალად ფაშამ შემოაწყნარა და აღუთქვა ქაიხოსრომ უვნებელობა მალაქიასი. არამედ მოსრული გურიას შეიპყრა ზაკვით ქაიხოსრომ მალაქია და აღმოხადნა თვალნი ბიძასა თვისსა: ესმა ფაშას, აღუძნდა ფრიად და მცდელობდა შურის გეზასა ქაიხოსროსასა: შემდგომად წარმოავლინა შავ-შეთის ბეგი მცირითა სპითა მოკითხვად გურიელისად და ამცნო ბეგსა, რათა მოჰკლას იგი: მოსრული ქაიხოსრომე ისტუმრა ბეგი. შემდგომად ისტუმრა ბეგ-მან და თავის-წინაობასა შინა მოჰკლეს ქაიხოსრო გურიელი ქს. **ჩქპთ** ქრ. **ტოზ**, წარიღეს თავი მისი და წარვიდნენ და გურიელად დაუტევეს მალაქია უთვალო: შემდგომად მცირეს ჟამსა მოითხოვეს გურიელთა ძე გიორგისა და ძმა ქაიხოსროსი მამია უსუფ ფაშისა-გან, რომელი მუნვე იყო ახალ-ციხე და აღუთქვეს ქრთამი დიდი: ფაშამ წარმოუვლინა და ჰყვეს გურიელად ამასვე წელსა: ამან მამიამ მისცა შემოქმედელობა მალაქიას და ჰყო მონაზონად: მერმე ამანცა მოითხოვა ძმისა თვისისა დაწინდული გიორგი აბაშიძის ასული ელენე, მიიყვანა და ქმნა ქორწილი.

ხოლო გიორგი ლიპარიტიან-მან იხილა, რამეთუ მოსწყდნენ ძლიერნი იმერეთისანი როკითს ომსა შინა, იწყო ლევან დადიანისა-გამო ღალატით სრვა და კლვა წარჩინებულთა ოდიშისათა, ყიდვა უწყლოდ ტყვეთა მაჰმადიანთა ზედა და ეპყრა სალიპარიტიანო და ნებითა მისითავე იყო ლევან დადიანად, ამან ლევან მოიყვანა ნებითა ლიპარიტიანისათა ცოლად დაჲ აღექსანდრე მეფისა თინათინ, ნაშობი თამარ დედოფლისა-გან, რათა მოიმტკიცოს ოდიში ძალითა აღექსანდრესითა: ხოლო ლიპარიტიან-მან ამის თჳს რათა არღა-რა

მოინებოს ალექსანდრე-მ ანუ გურიელ-მან თავისად ოდიში. არამედ სახელით ოდენ იყო დადიანი ლევან, გარნა მოქმედი ყოვლისავე იყო ლიპარიტიანი, გარნა იყო ოდიშს ჭირი დიდი გიორგი ლიპარიტიანისა-გან კლვითა და ტყვითა ყიდვისათა და უმეტეს აფხაზთა-გან, რამეთუ მოვიდიან ლაშქრად და აოხრებდიან ქვეყანათა ავაზაკობით და ცხადად: ხოლო ალექსანდრე მეფე-მან ცხადად ჰსცნა, რამეთუ არა ნებავს გიორგი მეფესა მოყურობა მისი, განაცხადა მტერობა მისი და მოყვრობა ერეკლე მეფისა, მიუთხრა პაპუნა ერისთავსა. არა შეხიზვნად გიორგი მეფისა: ესე არა უსმინა პაპუნა ერისთავმან. ამისთვის შეიკრიბნა ალექსანდრემ იმერნი და შევიდა რაჭას და მოერთვნენ მუნ რაჭველნი და ლეჩხუმელნი თვინიერ ერისთვისა: მაშინ პაპუნამ განამაგრნა ციხენი და ადგილნი და წარვიდა ონს გიორგი მეფითურთ და სპათა ალექსანდრესთა მოსწევს რაჭა და მოადგნენ ჯეჯორს, ვერ წინა-აღუდგნენ გიორგი მეფე და პაპუნა და შევიდნენ გლოლას, მივიდნენ სპანი ალექსანდრესნი და მოსწევს უწერა. მუნითუკ მოიქცნენ, კვალად მოსწევს რაჭა ქს. **ჩაპუ**, ქრ. **ტომ** და ჩამოვიდა იმერეთს ალექსანდრე მეფე. არამედ პაპუნა-მ დაიპყრა უმეტესად კვალად რაჭა, რამეთუ მოსწყვიტნა მტერნი თვისნი და იყოფოდა თვისად.

ამავე ჟამთა მოვიდა არჩილ მეფე რუსეთიდან მოწოდებითა ძმისა თვისისა გიორგისათა და მოიყვანა ძენი თვისნი. ალექსანდრე და მამუკა და იგინი წარავლინა დვალეთს და თვით მოვიდა რაჭას, განიხარეს ძმათა ხილვითა ურთიერთთა. შემდგომად ეზღახნენ იმერთა, რათა ჰყონ არჩილ მეფედ და წარავლინა არჩილ ყირიმის ხანისა-თანა დავით თურქისტანის შვილი, რომელი შეიპყრა შამხალ-მან. და აწ ნებითა შამხალისათა მოვიდა ჩერქეზსა შინა არჩილ მეფისათანა: ამას წარატანეს ძღვენი და არმალანი დიდი და წარგზავნეს. ხოლო იმერთა მისცეს პირი არჩილს: მოვიდნენ არჩილ და გიორგი მეფენი და რაჭის ერისთავი მათ-თანა გველის-თავესა ზედა. მიერთო მათ ლიპარიტიანი გიორგი, ჭილაძე-მიქელაძენი და ბეჟან ლორთქიფანიძე: ხოლო გიორგი აბაშიძემ და სვიმონ ქუთათელ-მან არა ინებეს, რამეთუ ესე სვიმონ იყო ძე სეხნია ჩხეიძისა და განდიდებული:

გარნა ოუ იყო მღვდელთ-მთავარი. არამედ ტყვის მყიდველი, მეძავ-მემრუშე, კაცის მკვლელი, ცრუ ფიც, უწირავ-ულოცავი, ვითარცა განდგომილი ივლიან: ამათ მიერ შემოიკრიბნა ალექსანდრე-მ სპანი და წარვიდა გველის-თავს მეფეთა ზედა. ვინად-გან ერისთავსა შინა-განმცემნი მრავალნი ჰყვანდეს რაჭასა შინა და ლიპარიტიანს ოდიშს და ლეჩხუმელნი იყვნენ ალექსანდრეს კერძოდ და სპანიცა ალექსანდრესი. მრავლობდნენ რამეთუ მათ შემოჰკრებოდათ ჯერედ: ვერღარა წინა-აღუდ-გნენ ალექსანდრეს. არამედ წარვიდნენ ოდიშს: ხოლო შემდგომად ეზრა-ხა ლიპარიტიანს ალექსანდრე მეფე და მისცა თავობა ლეჩხუმისა და ვინად-გან იყო ლიპარიტიანი უღთო, ცრუ-ფიც, უპირო, ტყვის-მყიდველ მიერთო ალექსანდრეს: ხოლო არჩილ მეფე-მან ჰსცნა, რამეთუ მივი-და დავით შეწევნითა შამხლისათა ყირიმის ხანისათა და იგი აღძ-რულ-იყო შეწევნად არჩილისად წინაშე ხონთქრისა: ამის-თვის ინება არჩილ წარსლვა ყირიმს და მივიდა აფხაზეთს, მოეგება შარვაშიძე, ისტუმრა პატივით, ვითარცა მეფე და იყოფებოდა ზუფს ჟამ-რაო-დენმე. არამედ ვერღარა მშოვნელი გზისა უკუმოიქცა და მოვიდა ოდიშს: გარნა ვინად-გან ზავ-ექმნათ ალექსანდრეს და ლიპარიტიან-სა, ვერღარა დაადგრენ ოდიშს და მოვიდნენ საჭილაო-სამიქელაოს არჩილ და გიორგი მეფენი და ეზრახნენ ალექსანდრეს, რათა მის-ცეს გზა წარსლვისა: მიუგო ალექსანდრემ: „უკეთუ მომეც ფიცი არღარა მეცილო იმერეთს განგიტევებ და წარვედ რუსეთს, უკეთუ არა, არა გცე გზა:“ მაშინ ვინად-გან არღარა იყო სხვა რაიმე ღო-ნე, მისცა ფიცი არჩილ და წარვიდა რაჭას: მერმე მივიდა დიგორს და წარიყვანა ძმის-წელნი თვისნი ძენი ლევანისანი. ქაიხოსრო, ვახ-ტანგ, დომენტი და იყოფებოდა დიგორს.

ხოლო გიორგი მეფე წარვიდა და გურიელ-მან მამიამ ისტუმ-რა პატივითა დიდითა. არამედ მთავართა მუნებურთა უმეტეს და მეფეცა ნიჭვიდა მათ. ამის-თვს აზრახეს მამიას: „ნებავს გურია გიორგი მეფესა თვისად:“ არამედ მამია ვინად-გან, ყრმა იყო ის-მინა მათი, რომელნიმე შეიპრნ, და სხვანი უპატიო ჰყვნა: ამისი მხილველი გიორგი მეფე წარვიდა გონიას, მოეგება თავდგირიძე აჰმად-ბეგ, რამეთუ იყო გამაჰმადიანებული და დიდითა პატივითა

დაასადგურა და წარსაგებელითა თვისით უმასპინძლებდა რაოდენსამე ჟამსა: ხოლო ამ ჟამებთა მოვიდა დავით სტამბოლიდამ, რამეთუ ეღვაწა ფრიად ყირიმის ხანსა წინაშე ხონთქრისა. ამის-თვის ხონთქარს წარმოველინა ყაფუჩი თვისი და დავით მის თანა: „რათა ჰკითხონ იმერთა, რომელი ჰნებავსთ არჩილ ანუ ალექსანდრე:“ დაუტევა ყაფუჩმან დავით ახალ-ციხეს და თვით მოვიდა ალექსანდრე მეფისა-თანა: ჰსცნა ალექსანდრე-მ ესე ვითარებანი და ინება მოკლვა ყაფუჩისა. იგრძნა ესე ყაფუჩმან და ივლტოდა ახალციხეს: ამ ჟამთა მოსრულ იყო გიორგი მეფეცა ახალ-ციხეს. ამან აღუთქვა ყაფუჩს ერთ-გულობა ხონთქრისა და მისლვა დედა-წულითა თვისითა ახალ-ციხეს და ქრთამი დიდი. მაშინ განუზრახა ყაფუჩ-მან, რათა მოსჭრან ბეჭედი ყოველთა წარჩინებულთა იმერთანი და დასხან სვინტატიკოსის წიგნსა ზედა არჩილისა-თვის. „და მე წარვმართო ყოველნი საქმენი თქვენნი: ხოლო გიორგი მეფე-მან ჰყო ეგრეთ და წარავლინა ყაფუჩი, მოსცა ხონთქარ-მან ამითი იმერეთი არჩილს, წარმოუვლინა ხრმალი და ხალათი და მოიღო ყაფუჩ-მან და ებრძანა აზრუმის ფაშისა-თვის, რათა ჰყოს არჩილ მეფედ: მაშინ აზრუმის ფაშამ წარმოავლინა ქეჰა თვისი სპითა დიდითა და მოვიდა ახალ-ციხეს სალიმ ფაშისა-თანა: შეიკრიბნენ ესენი და წარმოიყვანეს გიორგი მეფე და დასდგნენ მთასა ფერსათს ზედა: ესე აცნობეს არჩილს დიგორს მყოფს, ჩამოვიდა რაჭას, მიეგება ერისთავი და სრულიად რაჭველნი და წარმოვიდა იმერეთს: ხოლო ალექსანდრე ვერდა-რა წინა-აღმდგომი წარვიდა ქართლს ერეკლე მეფისა-თანა და მან პატივით დაუსავანა: ხოლო ქეჰამ წარმოატანა გიორგი მეფესა მუსლიმი სპითა დიდითა, ჩამოვიდნენ იმერეთს და მოვიდნენ ქუთათის არჩილის მეფისა-თანა, შთაიცვა არჩილ ხალათი ხონთქრისა და დაემორჩილნენ იმერნი ეს. **ჩქქ ქრ. ტომ** თვინიერ გიორგი აზაშიძისა.

კვალად არჩილ მეფე, ა წელი ჰმეფა:

მაშინ გიორგი მეფე-მან აღთქმისა-თვის მისცა ძმის-წულ თვისი ვახტანგ ოსმალთა მძევლად: კვალად მისცა ელენე ძმის ასული

თვისი ფრიად კეკლუცი და დაწინდული ალექსანდრე მეფისა ქაიხოსრო იაშვილსა ცოლად და აქორწინა და შემდგომად მცირედისა წარვიდა თვითცა ახალ-ციხეს და წარიყვანნა დედა-წელნი თვისნი რაჭიდან სამცხეს: ხოლო არჩილ დაიპყრა იმერეთი: არამედ ზამთარსა ამას იხილა აზაშიძემ გიორგი, რამეთუ ვერ მწე-ექმნების არჩილს ოსმალნი, ეზრახა გიორგი ლიპარიტიანს, მოიყვანა ალექსანდრე ქართლიდამ. არამედ არჩილ მეფე არა დაუტევეს პაპუნა ერისთავმან, სვიმონ ქუთათელ-მან, მიქელაძემ გიორგიმ და ბეჟან ლორთქიბანიძემ: შეიკრიბნეს და ეწყვნენ გოდოგანს ურთიერთს, იქმნა ბრძოდა ძლიერი, იძლია ალექსანდრე და ივლტოდა ქართლს. ხოლო არჩილ მოიმტკიცა იმერეთი და მეფობდა მცდელობი-თურთ უკეთურებისა მოფხვრასა. არამედ ვინად-გან ძლიერ იყვნენ მთავარნი ვერ შეძლო: ხოლო ალექსანდრეს წედის ქართლს მდგომს ესმა სპათა დასხმა გიორგი მეფისა-გან, მსწრაფლ აიყარა და შევიდა გორის ციხესა შინა. ევედრა ერეკლე მეფესა, რათა მწე-ეყოს: ესე ყოველნი ნაზარაღი-ხან მიუთხრა ყენსა. ხოლო ყენ-მან დესპანით ხონთქარსა და იქნა ყოველნი, ვითარცა აღვსწერეთ და შემდგომად შეპყრობისა გიორგი მეფისა, მცობ-მან არჩილ მეფე-მან შემოიკრიბნა სპანი იმერთა და წარმოადგა ციხესა ქუთათის, შეამჭირვა ფრიად, რამეთუ ჯღახთა ხარ-შვიდიან და სჭამდნენ სიყმილისა-თვის და ლამოდენ მოცემასა ციხისასა. არამედ ლიპარიტიანი სპითა თვისითა ერთ-კერძო მდგომ იყო, ამან მას ჟამს სთხოვა არჩილს ლეჩხუმი და მონა იქმნეს საუკუნოდ: ესე აღუძნდა არჩილს, გარნა აღუთქვა მიცემა. აგრძნა ლიპარიტიან-მან, რამეთუ არა ჰნებავს. ამის-თვის გამოიყვანნა ღამით ოსმალნი ციხიდან, მისცნა ყოველნი საზრდელნი თვისნი და განამაგრა ციხე და თვით მასვე ღამესა ივლტოდა სპითა ოდიშს, დილასა იხილა არჩილ მეფე-მან, შეუძნდა ესე არჩილ მეფესა დიდ-ფრიად და უმეტესისა განდგომილებისა ყოფისა-თვის მოეცალა ციხესა და შემოიფიცნა კვალად იმერნი: ხოლო იქმნა საქმე საგლოველი, რამეთუ გამოვიდნენ ციხიდან ოსმალნი და შემუსრეს ქუთათისის ეკკლესია ყოვლად წმიდისა, დიდ-შვენიერად გებული, ვინად-გან ავნებდნენ ციხესა მუნიდამ ფრიად ქს. **ჩქჳა ქრ. ტოთ:** ხოლო გიორგი მეფე-მან იავარ-

ჰყო რუისს ცოლ შვილი ალექსანდრე მეფისა და მიაბარა ძენი მისნი სვიმონ და გიორგი დავითს ქსნის ერისთავს, ნაშობნი დიდებულის ქალისა-გან: არამედ ალექსანდრე მივიდა ახალ-ციხეს, წარმოვიდა ფაშა სპითა და ჩამოვიდნენ იმერეთს, განევლტნენ არჩილს იმერნი და მიერთნენ ალექსანდრეს. ხოლო არჩილს ვერღა-რა მოუსწრა ბარძიმ მდივან ბეგ-მან სპითა ქართლისათა და ხმით ვერღა-რა იკადრა ბრძოლა და წარმვიდა რაჭას, მუნიდამ მივიდეს ქართლს: ხოლო ალექსანდრე დასვა ფაშა მან მეფედ ქს. ჩქეა, ქრ. ტოთ.

კვალად მეფე ალექსანდრე ღ წელი ჰმეფა.

უკუნიქვა ფაშა და წარვიდა ახალ ციხეს. მაშინ არჩილ სცნა, რამეთუ ვერღა-რა დაიპყრობს იმერეთსა და კახთა თვით არღა-რა ინება მათი მეფობა, წარვიდა დვალეთს. იქიდან რუსეთს მცირითა სპითა: არამედ შამხალ-მან მოიბირა ყილჩიყო ჩერქეზ ბატონი ყეენის-გამო, რათა შეიპყრას არჩილ და მისცეს ყეენსა. ხოლო ყეენ-მან აღავსოს ორნივე ნიჭითა: მისრული არჩილ ჩერქეზს ისტუმრა ყილჩიყომ პატივითა, მერმე წარატანა ყოლაუზნი და წარგზავნა. არამედ არჩილს ენება ყილჩიყოსა თავის-თან მოგზაურობა და ესე არა ინება ყილჩიყომ, რამეთუ აქუნდა მანკიერება. არამედ შეკრებულნი სპითა ეწია არჩილს და თვით ყილჩიყო არა გამოეცხადა. გარნა სპანი მოვიდნენ და ვითარცა არა რაი შიში აქუნდა გზისა არჩილს შეუპყრნეს ორთა კაცთა ჯელნი არჩილს იმიერ და ამიერ და იწყეს სპათა არჩილისათა პყრობა ჩერქეზთა: მაშინ იხადეს მახვილნი, რომელნი აქუნდათ დაფარულად მონოზონთა აბაშიჩე ნიკოლაოზ და შალიკა შვილ-მან, სცეს კაცთა მათ და განათავისუფლეს მეფე, იხადა მშვილდ-კაპარჭი მეფე-მან და მოსრნა მრავალი: მოუხდა მეფესა ჩერქეზი, სცა ოროლი. არამედ დაიპყრა გრიგოლ-მან იკისა-მან და ვერა ავნო მეფესა: შემდგომად განვლო ბრძოლითა მეფე-მან რაზმი მათი და წარვიდა ლტოლვით. არამედ განსივდა ცხენი მეფისა და ვერღა-რა ჰრბოდა: კვალად მოვიდნენ და მოეტევენ მეფესა და ბრძოდა ჰძლიერად: მაშინ

მოვიდა წარჩინებული ვინმე ლევი მოქენედ ეტყოდა მეფესა: „რად მოიკლავ უებროსა თავსა, კმა არს სიმხნედ, რომელი დღეს ჰყავ შენ, აწ დაამდაბლე თავი და მოვედ ჩემდა, ვფუცავ განგარინო ყოვლისაგან:“ ისმინამეფე-მან და ჰრქვა: „არა მივენდო ჩერქეზთა. გარნა მოვალ შენდა:“ და მივიდა მის-თანა და წარიყვანეს სახლსა ყილჩი-ყოსასა. ხოლო ცოლ-მან ყილჩიყოსა მან მასვე ღამესა წარავლინა მეფე ბასიანს და სპანი არჩილისანი დიგორს: ამისი მსმენელი მოვიდა შამხალი, რათა წარიყვანოს მეფე, არამედ ვერლა-რა ეწია ყილჩიყო მიცემად, რამეთუ ბასიანელთა დედათა მოიხადნეს საბურველნი თვისნი და ეტყოდნენ ქმართა თვისთა: „ანუ დაიბურენით ესე და ქუდნი თქვენნი ჩვენ ანუ არა მივსცეთ არჩილ ყილჩიყოს:“ ამისთვის გამოუტევეს მას ღამესავე არჩილ ჟამითა თვისითა, ეგრეთვე დიგორელთა გამოუტევეს ყოველნი ჰეროზილნი და წარმოსრულნი მოვიდნენ ქართლს და იყოფებოდა არჩილ მეფე ქართლს.

ხოლო ალექსანდრე მეფობდა იმერეთს: მაშინ განუტევა დიდებულის ქალი, ვითარცა ცოლად მყოფი, რომლისა-თანა ესხნენ ძენი სვიმონ და გიორგი უქორწინოდ დი შეირთო გიორგი აბაშიძის ასული თამარ ი წლისა, ამასვე ქორონიკონსა და იქორწინა მის-თანა: არამედ განძლიერდა ლიპარიტიანი გიორგი კლვითა და ტევისა ყიდვითა, არლა-რა ინება ლევან დადიანი, განამო იგი და წარვიდა ქართლს არჩილ მეფისა-თანა. შემდგომად წარვიდა სტამბოლს და მოკლდა მუნ და დაიპყრა ოდიში ლიპარიტიან-მან და არა იწოდებოდა დადიანად, არამედ ლიპარიტიანად და თავობდა ლეჩხუმსაცა კნინდა დაპყრობად: ხოლო ალექსანდრე თუმცა მეფობდა, არა ეგდენ ნებასა შინა მისსა იყუნენ, რამეთუ ფრიად განდიდნენ მთავარნი და ამან კვალად იწყო მტერობა გიორგი მეფისა და მოყვსობა ერეკლე მეფისა. ამის-თვის ენება კირთება ქართლისა: ხოლო მოვიდა რა ქალბალი-ხან, ეზრახა ნაზრალი-ხან ალექსანდრე მეფესა, რათა ემტეროს გიორგი მეფესა. არამედ წარჩინებულნი იმერნი არა აუფლებდნენ ამას ყოფად ალექსანდრე მეფესა. გარნა ალექსანრე უცნობელად წარჩინებულთა მორჩილთა თვისთა სპითა მიეხლა და მოსტყვევნა ალი და წარმოვიდა: ესმა არჩილს ტაშის-კარს მდგომს წარმოუდგა. არამედ ალექსანდრე

მოვიდა იმერეთს და სპათა არჩილისათა დააყრევინეს ტყვენი რაოდენიმე იმერთა: შემდგომად ეზრახნენ არჩილ და გიორგი მეფენი წარჩინებულთა იმერთა, არა ჯერ-ყოფასა ესე ვითარებისასა. ვინად-გან არს ჟამი დიდი, რომელი არღა-რა ყოფილ არს ჩვენ შორის და რათა შეანანონ ალექსანდრე მეფესა, რამეთუ იყო ესე ალექსანდრე მხნე, ახოვანი, ჰაეროვანი და უხვი. არამედ ჰელად-მქცევი, ცუნდრუკი, უღთო, ტყვის-მყიდველი. ამის-თჳს სძულობდა ცოლი თვისი თამარ და მიზეზს უდგა განტეგებად, აზრახა მამასა თვისსა, რათა მისცეს გიორგი მეფესა. ხოლო აბაშიძე სიყვარულითა ასულისათა არღა-რა მიხედა უჯერობასა და აზრახა იმერთა, რამეთუ ზნითა წინ თქმულითა სძულობდნენ ალექსანდრეს წარჩინებულნი, შეიკრიბნენ კათალიკოზი, ეპისკოპოსნი, ერისთავი პაპუნა და სრულიად წარჩინებულნი იმერეთისანი და მოადგენ სკანდას მყოფსა ალექსანდრეს, შეიპყრეს და წარგზავნეს მღვიმეს, მერმე სვერს: შემდგომად მისცეს გიორგი მეფესა, მიიყვანეს რუისს, მოაშთვეს და დაფლეს მუნადვე ეკკლესიასა შინა ქს. **ჩჳჳე, ქრ. ტპგ:**

კვალად მეფე არჩილ, ა წელი ჰმეფა:

შთამოიყვანეს არჩილ და დასვეს მეფედ: ამასვე ქორონიკონსა მოვიდა გიორგი მეფე საჩხერეს და იყოფებოდნენ მეფენი ზოგად: მაშინ თამარ ასული აბაშიძისა ეზრახა გიორგი მეფესა, რათა შეერთოს და დაიპყრას მან იმერეთი. არამედ არა ჰყო სათნოთი არჩილისათი: მერმე ეზრახა აბაშიძე არჩილ მეფესა შერთვად ასულისა მისისა და დაიმკვიდროს იმერეთი. არამედა არა ჰყო არჩილ უსჯულოებისა თჳს და ეტყოდა მოყვანასა მისა თვისისასა ალექსანდრესსა და შერთვასა მისსა: ხოლო შემდგომად გიორგი მეფის წარსლვისა ისპაანს, განიზრახა აბაშიძე-მ გიორგი, ლიპარიტიანისა-თანა ნებითა ასულისა თვისისათა და მოიპოვეს მონათესევედ წოდებული ვინმე მეფეთა გიორგი ოდიშს, მოიყვანეს იგი და შერთეს თამარ ასული აბაშიძისა და უწოდეს მეფედ ქს. **ჩჳჳე ქრ. ტპდ:** ხოლო არჩილ წარვიდა დვალეთს და იყოფოდა მუნ:

კბ, მეფე გიორგი დ გოჩია ბ წელი ჰმეფა.

ხოლო ესე გიორგი უმსგავსო ყოვლი-თურთ და შეუგვანი მე-
ფობისა, უზნეო, გამოუცდელი, თვინიერ გლეხთა მუშაკობისა და
იყო ხეიბარცა. არამედ მართვიდა აბაშიძე გიორგი და თაობდა ყო-
ველთა იმერთა ზედა, მორჩილებდნენ დადიანი, გურიელი და წარჩი-
ნებულნი: ხოლო შემდგომად წლისა ერთისა უშვერებისა მისისა-თვს
შემძულე იქმნა ქმრისა თვისისა თამარ და ინება განტევება მისი:
მაშინ არჩილ მეფე მოსრულ-იყო ერწოს წარყვანებად ძმის-წულისა
თვისისა ვახტანგისა-თვს დედა-წულით, რომელი მყოფობდა სახლსა
შინა აბაშიძისასა და წარვიდეს რუსეთს: კვალად მიუთხრა აბაშიძემ
არჩილს, რათა შეირთოს ასული მისი თამარ განზრახვითა თამარი-
სათა და იქმნას მეფედ მარადის: არამედ არა-ჰყო არჩილ და წარი-
ყვანა ვახტანგ დედა-წულით და წარვიდა დვალეთს და იყოფებოდა
ზრამაგას ზამთარსა მას, მომლოდინე სპათა რუსთასა მერმე შეითქვენეს
აბაშიძისა-თანა ყოველნი იმერნი და რაჭის ერისთავი შოშიტა, რა-
მეთუ პაპუნა მომკუდარ იყო და განაძეს გიორგი მეფედ წოდებული,
რომელსა გოჩიად სახელს-სდებდენ კიცხებით და მოუწოდეს არჩილს:
მან არა ინება, ვინად-გან უწყოდა მცირეს ჟამის მეფობად, რამეთუ
არღა-რა იყო პირ-მტკიცეობა. არამედ განრყვნილნი, ფიცის-მტეხელ-
ნი, ტყვის-მყიდველნი, მხდომნი, მკრეხელნი, უკეთურნი, არა-თუ
წარჩინებულნი, განა მდაბიურნიცა, მოქმედნი ამის ყოველთა, რო-
მელთა ვსწერთ. არამედ მაიმულეებელთა თვისთაგანვე წარმოვიდა არ-
ჩილ, მიეგებნენ სრულიად რაჭველნი, შთამოვიდა და დაიპყრა იმე-
რეთი. ქს. ჩქჳ, ქრ. ტპვ:

კვალად მეფე არჩილ, ვ თთჳჳ ჰმეფა:

ამის მან მცნობ-მან სალიმ ახალ-ციხის ფაშა-მან აუწყა ხვანთ-
ქარსა. ხოლო ხონთქარ-მან უბრძანა განძება არჩილისა, ამისთ-თვს
სთხოვა ერეკლე მეფესა ფაშამ მე ალექსანდრესი სვიმონ, რამეთუ

იგი ზრდიდა მას პატივით, რათა ჰყოს მეფედ იმერთა: მოსცა ერეკლე მეფე-მან, მერმე ჩამოიყვანა სალიმ-ფაშამ იმერეთს. არამედ არჩილ ვერლა-რა წინა-ალუდგა, ვინად-გან იმერნი მიერთენენ ფაშასა და სვიმონს და წარვიდა მასვე შემოდგომას რაჭას და დაუტევა ვახტანგს ძმის-წული თვისი მუნ, რამეთუ კავკასი თოვლით კრულ-იყო და დედა-წულით ვერლა-რა ვიდოდა, თვით არჩილ შევლო ლიახვი, გარდავიდა თაგაურს, დაჰყო, ზამთარი იგი მუნ და გაზაფხულს წარვიდა რუსეთს სპითა რუსთ-ჯელმწიფისათა.

კგ, მეფე სვიმონ, წელ-ნახევარი ჰმეფა.

ხოლო სვიმონ დაიპყრა იმერეთი და წარვიდა ფაშა ახალ-ციხეს: შემდგომად შეეზრახა აბაშიძე სვიმონ მეფესა, წაგვარა ნასყიდი იაშვილს ცოლად მოთხოვილი ასული თვისი ანიკა და შერთო სვიმონ მეფესა და აქორწინა: ამავე ჟამებთა მოკვდა ცოლი აბაშიძისა პირველი, განუტევა მეორე ცოლიცა და შეერთო ქორივი პაპუნა ერისთვისა, ასული ბეჟან ლორთქიფანიძისა და დედა შოშიტა ერისთვისა და მოიმტკიცა ამით იმერეთი უმეტესად. არამედ ასულსა მისსა თამარს მსახურებდნენ იმერნი, ერჩდნენ და მარადის იყვნენ წინაშე მისსა: ამას შეუძნდა სვიმონისა და დისა თვისისა მფლობელობა. ვინადიგან თვით არლა-რა ექმნებოდა იგინი და აეშურა მათ. ესე იხილა სვიმონ მეფე-მან, შეშინდა და ივლტოდა ქართლსა. ხოლო იმერეთს თაობდა აბაშიძე და დედოფლობდა ასული მისი და მორჩილებდნენ სრულიად ყოველნი: მაშინ მომკვდარ იყო კათალიკოზი ევდემონ და შეწევნითა აბაშიძისათა დასვეს კათალიკოზად ბეჟან ლორთქიფანიძის ძე გრიგოლი.

ამ ჟამებთა არა ერჩდნენ რომელნიმე ლეჩხუმელნი ლიპარიტიანსა და ეკირთებოდნენ ოკრიბასაცა. ესე აუწყა ლიპარიტიან-მან აბაშიძეს და ვინად გან იყვნენ მეგობარნი მტკიცენი, შეიკრიბა აბაშიძემ იმერნი, განსთხარეს მთა რაჭა-ლეჩხუმისა თოვლიანნი და შევიდნენ ლეჩხუმს, ურჩნ მოსწვეს, მოსტყვევნენ და დაუმორჩილა

ლიპარტიანსა. მერმე უკუ-მოიქცა და მოვიდა იმერეთს: ხოლო ასულ-მან აბაშიძისა მან ინება შერთვა ლიპარტიანის და სთნდა ესე ლიპარტიანსაცა, რათა განუტეოს ცოლი თვისი, რომლისა-თანა ესხნენ ძენი შვიდნი მოწიფულნი და ამის-თვის წარვიდაცა თამარ ოდიშს, ისტუმრა მიქელაძე-მ გიორგი-მ, რამეთუ აბაშიძე იყო დის-წული მიქელაძისა და გამოიკითხა სადა-მიმავალობა თამარისა: ხოლო რა, ეტყოდა თამარ: „რათ წარხვად ოდიშს. ვინად-გან ხარ ასული ჩვენი, მოიყვანე ლიპარტიანი და მე გიქმნა ქორწილი ჯეროვანი:“ ირწმუნა თამარ და მოუწოდა ლიპარტიანსა და იგი მოვიდა მცირითა კაცითა: მაშინ ეტყოდა მიქელაძე: „განსდიდნი ეგოდენ ჩიქოანი, რამეთუ უტევებ დასა ჩემსა, აწვე მოგაკვდინო უკეთუ არა სცხო მირონი თამარს:“ შეშინდა ლიპარტიანი, სცხო მირონი თამარს. შემდგომად უმასპინძლა, უძღუნა და განიტევა. არამედ შემდგომად მცირედისა წარვიდა თამარ და შეირთო ლიპარტიანი და განატევებინა ცოლი პირველი: მიერიტგან უხმობდნენ თამარს ოდიშისა და იმრეთის დედოფლად.

შემდგომად განდგნენ რაჭველნი აბაშიძისა-გან, შეიკრიბა სპანი იმერეთისა აბაშიძე-მ შეუხდა რაჭას, მოსწვა, მოსტყვევნა, დაიმორჩილნა და მოვიდა იმერეთს: ხოლო გურიელ-მან მამიამ განიზრახა მეფობა კვალად სვიმონ მეფისა და ეზრახა ფაშას, რათა მოსცეს სვიმონ და ამან მეფედ ჰყოს იგი: გარნა ვინად-გან სანდო იყო ფაშისა გურიელი, მოითხოვა კვალად სვიმონ ნაზარალი-ხანისა-გან, მოიყვანა და მისცა გურიელსა: მაშინ გურიელ-მან განატევებინა ასული აბაშიძისა ანიკა სვიმონს და შერთო დაჲ თვისი ცოლად და აქორწინა: ესე შუძნდა აბაშიძეს, მოუწოდა ლიპარტიანსა და შეკრბენ საჭილაოს სპითა და ეზრახნენ გურიელსა, რათა მოჰკლას სვიმონ მეფე და ჰყონ გურიელი მეფედ. ხოლო გურიელ-მან არა ანება და ნება ჰსცა ამათ: მაშინ წარავლინეს ამათ კაცნი და ცოლისა თვისისა-თანა მწოლი სვიმონ. ოდეს განვიდოდა ბუნებრივსა სამჭირნოსა ადგილსა ჰკრეს თოფი და მოკვდა სვიმონ მეფე ქს. **ჩღა**, ქრ.

ტპთ.

კდ, გურიელი მამია გ, ა წელი ჰმეფა:

მაშინვე მოიყვანეს მამია გურიელი და დასვეს მფედ იმერთა. ესმა ესე ერეკლე მეფესა, აღუძნდა და მოვიდა დაღალულას სპითა ქართველ-კახითა მრისხანედ აბაშიძესა ზედა, რათა შეანანოს და მიუხვნას ხეფინის ხევიცა და წარუვლინა ამის თვს კაცი: ხოლო აბაშიძეს უკუნთქმელსა ამისს, ეტყოდა კაცი იგი, „არა ჯერ არს შენდა ესე ვითარნი, რამეთუ თვინიერ სხვისა დიდებისა უძღვის იბ ჯინიბნი:“ მიუგო აბაშიძემ: „არა ძალ უცს იბ ზედა აღჯდომა მას ერთბამად. ხოლო მე მხოლოსა ჩემსა ცხენსა ვსასოებ უკეთუ მძლოს, მეწიოს და უკეთუ ვსძლო, ვერ განმერეს:“ არამედ ვაზირთა ერეკლესათა ეზრახოდა აბაშიძე, მათ მიერ უკუნიქცა ერეკლე მეფე, ვერღა-რა ჩამოვიდა იმერეთს: ხოლო გურიელი მამია თუცა იყო მეფედ. გარნა წარსაგებელითა თვისითა, რამეთუ ჰყიდდა ტყვეთა გურიელთა და აძლევდა იმერთა. ვინად-გან სამეფონი დაბანი, აგარანი და შემოსავალნი ეპყრა აბაშიძეს და ასულსა მისსა თამარს და მოახლედ მათდა იქმნენ წარჩინებულთა და აზნაურთა ძენი და თვით იგინიცა. ამის თვს წარვიდა გურიელი გურიასავე.

კე, აბაშიძე გიორგი ე, ე წელი ჰმთავრა.

ხოლო მთავრობდა აბაშიძე და განეგებოდა მის მიერ ყოველი იმერეთი. ზამთარსა ამას ევედრა ლიპარიტიანი აბაშიძეს, რათა შეეწიოს აფხაზთა ზედა, რამეთუ მიეღოსთ აფხაზთა ეგრისის მდინარემდე და აოხრებდნენ ოდიშს კლვითა და ტყვეობითა: უსმინა აბაშიძემ, შემოიკრიბნა სპანი იმერთა, წარვიდა და შთავიდა აფხაზეთს: ვერ წინა-აღუდგა შარვაშიძე, მოსტყვევენეს აფხაზეთი, აღილო ალაფი დიდი, დააზავა ლიპარიტიანი და შარვაშიძე, გამოუხვნა ქვეყანა მიღებული და მძევალნი, მერმე წარმოვიდა და მოვიდა იმერეთსავე: ხოლო სიკუდილისა შემდგომად სვიმონ მეფისა, მოიყვანა ისაყ ახალ-ციხის ფაშაშ გიორგი, ძმა სვიმონ მეფისა ერეკლე მეფიდან

და იზრდებოდა ახალ ციხეს და ვითარ განდიდა აბაშიძე და არღარა ეგოდენ მორჩილებდა ფაშასა და არცა-ღა აქუნდა ქრთამნი ეგოდენნი იმერეთისაგან დამართა წინაშე ხონთქრისა: განრისხნა ხონთქარი მუსტაფა და წარმოავლინა აზრუმის ფაშა სპითა დიდითა ზღვით და ხმელით, რათა დაჰყონ წელი შვიდი იმერეთს და მოაოხრონ სრულიად ციხეებითურთ: წარმოემართა აზრუმის ფაშა კერძოთა გურიისათა. ხოლო ქეჰა თვისი წარმოავლინა სპითა ახალ-ციხეს, რათა შემოიკრიბოს სპანი სამცხისანი და შთავიდეს იმერეთს: ამისმან მცნობელ-მან აბაშიძემ შემოიფიცა სრულიად იმერნი, გურელ-დადიანი-თურთ და დახიზნა იმერეთი. მერმე შემოიკრიბნა სპანი და შეკრა გზანი: მაშინ ფაშამ გამოვლო ჭოროხი ნავის ხიდითა და დასდგა გურიას. ხოლო ქეჰა და ახალ-ციხის ფაშა მოადგნენ კაკას ხიდს. ვერ დაუდგეს იმერთა დიდროვანთა თოფთა ცემისა-თჳს, გამოვლეს ოსმალთა, ჩამოვიდნენ და დასდგნენ ბაღდადს: კვალად გამოვიდნენ ზღვით ოდიშს ოსმალთა სპანი. არამედ ვერა რაი სცნა სარასკარ-მან სპათა თვისთა. ვერცა ქეჰამ სარასკარისა. ვინათ-გან იყენენ გზანი ყოვლ-გნით შეკრულნი: მერმე უარ-ჰყო ფიცი აბაშიძისა გურიელ-მან და მივიდა წინაშე სარასკარისა და მიქელაძესა გიორგის, ვინადგან მტერობდა ლიპარიტიანი წინა-თქმულთა-თჳს იგიცა მივიდა მიმდგომითა თვისითა წინაშე ქეჰასა: ამან მიქელაძე-მ ჰყო ყოლაუზობა და აცნობა ამბავი სარასკარსა ქეჰასი: მაშინ წარმოემართა სარასკარი იმერეთსა ზედა და ქეჰას უბრძანა მისლვა არგვეთს: შემოვიდნენ და მოსწვეს არგვეთი ოსმალთა და მოადგნენ ჭალა-ტყის კოშკებთა, რომელი განემაგრა აბაშიძეს თხრილებითა. განმაგრდნენ მეციხოვნენი და მოსვრიდნენ მრავალთა ოსმალთა: შემდგომად მოუხდა ისაყ ახალ-ციხის ფაშა სპათა შემოტევებით, აღიღო თხრილნი და მიუდგინა ქვეშე მთხრელნი და წარმოვიდა თვით: ხოლო შემდგომად შეთხრისა მისცეს ცეცხლი და გარდმოაბრუნვეს სამნივე იგი კოშკნი ძირითურთ და დაირღვნენ: ეჰა უცხო, რამეთუ მორჩა კაცი ერთი უვნებელად და განუტევეს ოსმალთაცა: ხოლო ოდიშს შემუსრნეს ციხე რუხი და დაადგინეს მცველნი თვისნი და მოსტყვევნეს მრავალი დაბნები და აღაშენეს ანაკრიას ციხე.

არამედ შეიწყალა ღმერთ-მან ქვეყანა ესე, მოკვდა სულტან მუსტაფა ¹⁾ და დაჯდა სულტან აჰმად და იქმნა შფოთი დიდი სტამბოლს. ამის-თჳს მოუწერეს სარასკარსა, რათა უკუნეცეს: მაშინ სარასკარ-მან უბრძანა ქეჰას, რათა დაეზაოს აბაშიძეს და უკუნეცეს. ამის-თჳს იჩემა ნათესავობა აბაშიძისა და ეგრეთვე აბაშიძემ დ მიუთხრა ქეჰამ შემუსრვა შორაპანისა და ნახვა ქეჰასი და მისცეს ძღვენი სარასკარსა და მან აღუსრულოს ყოველი წადილი აბაშიძეს: ხოლო აბაშიძე-მ აღუთქვა ყოველი და ნახვა ქეჰასი, უკეთუ მომატანოთ სპანი ჩემნი: ამისი ნება ჰსცა ქეჰამ და აღმოარჩია იმერთა, რაჴველთა და ლეჩხუმელთა აბაშიძე-მ ფ მხედარნი შეჴურვილნი და თავ-ჴყო მათდა ქაიხოსრო იაშვილი, მიიტანნა და მივიდა ქეჰასსა:

1) შთამომავლობა ხონთქრისა არს ესრეთ: ა, ოთმან ძე ოთურღალისა დაჯდა ქს. ჩტგ: მოკვდა ოთმან ჩტკზ, დაჯდა ორხან, მოკვდა ორხან ჩტნწ, დაჯდა ძე მისი მურად. მოკვდა მურად ჩტოთ. დაჯდა ბაიეზით ძე მისი. ესე შეიპყრა ლანგ-თემურ, მოკვდა ბაიეზით ჩუგ. დაჯდა სულეიმან ძე მისი. მოკვდა სულეიმან ჩუი. დაჯდა მუსა ძე მისი, მოჴკლა მუსა ძმა-მან თვის-მან მაჴმად ჩუიგ და დაჯდა მაჴმად, მოკვდა მაჴმად ჩუკზ, დაჯდა მურად ძე მისი: ამან მოსტყვევნა ცხომი, მოკვდა მურად ჩუნა. დაჯდა მაჴმად ძე მისი. ამან აღიღო კოსტანტიპოლი. მოკვდა მაჴმად ჩუპ, დაჯდა ბაიეზით ძე მისი. მოკვდა ბაიეზით ჩგი, დაჯდა სელიმ ძე მისი. ამან მოგზავნა იმერეთს სარასკარი. მოკვდა სელიმ ჩგკ, დაჯდა სულეიმან ძე მისი. ამან მოგზავნა ბაგრატ-ზედ სარასკარი. მოკვდა სულეიმან ჩგფ, დაჯდა სელიმ ძე მისი. მოკვდა სელიმ ჩგო დაჯდა მურად ძე მისი. მოგზავნა ამან ლალა ფაშა. მოკვდა მურად ჩფჟე, დაჯდა მაჴმად ძე მისი. მოკვდა მაჴმად ჩქდ, დაჯდა აჴმად ძე მისი. გარდაადგინეს აჴმად ჩქიზ, დაჯდა მუსტაფა ძმა მისი. გარდაადგინეს მუსტაფა ჩქიწ. დაჯდა ოსმან ძმა მისი. გარდაადგინეს ოსმან ჩქკზ, დაჯდა იგივე მუსტაფა, გარდაადგა მუსტაფა ჩქკგ, დაჯდა მურად ძმა ოსმანისა. გარდაადგინეს მურმდ ჩქმ, დაჯდა იბრაიმ ძმა მურადისა, მოკვდა იბრაიმ ჩქმწ, დაჯდა მაჴმად ძე მისი. მოკვდა მაჴმად ჩქპზ, დაჯდა სულეიმან ძე მისი. გარდაადგინეს სულეიმან ჩქქა, დაჯდა აჴმად ძმა სულეიმანისა. გარდაადგინეს აჴმად ჩქქე: დაჯდა მუსტაფა ძმა აჴმადისა: ამან მოგზავნა იმერეთსა ზედა აწ სარასკარი. გარდაადგინეს მუსტაფა ჩღგ, დაჯდა აჴმად ძმა მუსტაფასი. გარდაადგინეს აჴმად ჩღლ, დაჯდა მაჴმად ძე მუსტაფასი. მოკვდა მაჴმად ჩღნდ, დაჯდა ოსმან ძმა მისი.

მაშინ ნახევარნი შეუძღვნენ და ნახევარი უკან ჰყვებოდნენ აბაშიძეს: იხილა ქეჰა-მ, პატივ-სცა, ჰყვეს პირი, რომელიცა აღუთქვა, მერმე ანიჭა ქეჰა-მ და წარმოვიდა: ამის-თვს შემუსრა აბაშიძე-მ შორაპანი და მისცა მძევალი და ქრთამი. არამედ აშვილა ქეჰა-მ გიორგი ძე ალექსანდრე მეფისა აბაშიძეს და ჰყო მოურნედ მისსა და დაუტევა მეფედ გიორგი და თვით უკუნიქცა და წარვიდა: ხოლო იმერთა ბრძანებითა აბაშიძისათა შეჰკრეს მთა ფერსათი და მოსრვიდენ მრავალთა ოსმალთა. კვალად ეწივნენ იმერნი, მოკლეს კოლის ფაშა და დაჰკოდეს ხელსა შინა ისაყ ახალ-ცხის ფაშა, აოტეს ოსმალნი და აღიღეს ალაფნი ურიცხვნი, ცხენნი, ჯორნი და აქლემნი კიდებულნი და მოვიდნენ წინაშე აბაშიძისა: ხოლო სარასკარ-მან გავლო გურია და წარვიდა: ეგრეთვე ოდიშითცა წარვიდნენ ოსმალნი და დაიპყრა აბაშიძემ კვალად მთავრობა ქს. **ჩღვ ქრ. ტჟა:** ხოლო გიორგი ძე ალექსანდრე მეფისა, რომელი დაუტევეს მეფედ შეშინდა აბაშიძისა-გან და შევიდა ქუთათის ციხესა შინა. არამედ მიქელაძე გიორგი ერთ-გულობდა მას და ჰყვა ასული გიორგი მეფისა, ასულის წული თვისი, რამეთუ ოდეს წარვიდა ისპაანს დაუტევა მის-თანა: ამან განუზრასა გიორგი ქუთათისს მყოფსა: „რამეთუ მოიკლა მამაცა შენი მტერობითა გიორგი მეფისათა და აწ არს მპყრობელი ქართლისა და ძლიერი, მე მოგცე ასული მისი, შეირთე იგი და მწეობითა მისითა დაიპყრა იმერეთი.“ ესე სთნდა გიორგის, მოიყვანა სასლსა თვისსა და აქორწინა როდამის-თანა და იყო ქუთათისვე მწირად ფრიად: არამედ შემდგომად ამისა, უვლინებდა ვახტანგ განმგებელი ქართლისა საფასესა. მრავალსა გარნა აბაშიძე უმეტესად განდიდნა და განმდიდრდა, რამეთუ დადიანი-გურიელი მოწოდებითა მისითა მის წინაშე იყმნენ მარადის.

ამ ჟამებთა მოიხსენა თამარ ასულ-მან აბაშიძისა-მან შური გიორგი მიქელაძისა და ნება მისცა აბაშიძემანცა, ვინად-გან მისცა ასული გიორგი მეფისა გიორგის ძესა ალექსანდრე მეფისა, გამოაძეს მიქელაძე მამულისა-გან და დაიპყრა საჭილაო-სამიქელაო ლიპარიტიან-მან. ხოლო მიქელაძე წარვიდა ქართლს. შემდგომად განევლტო ლიპარიტიანსა ძმა თვისი იესე, რომელსა ეპყრა ლეჩხუმი ნებითავე

ლიპარტიანისათა და მივიდა წინაშე გიორგისა ქუთათისს. რამეთუ მას იესეს ცოლად ჰყვა მარიამ, მამიდა გიორგისა, ასული ბაგრატ მეფისა: ამის თვის შეშინდა ლიპარტიანი, მოვიდა ლეჩხუმს, გამოასხნა სანდონი იესესნი და დაადგინნა თვისნი და მისცა ძესა თვისსა ბეჟანს ლეჩხუმი და უხუცესსა კაციას დადიანობა და შედეგსა გაბრიელს მონაზონსა ჭყონინდილობა და თვით ლიპარტიანობდა კვალად და იყვნენ მორჩილებასა შინა მისსა ძმნი მისნი: არამედ პირველითვე მიეღოთ ესოდენთა ბოროტებათა შინა მთავართა კერძონი თვისნი აზნაურნი, დაბანი და ციხენი. ერისთავს რაჭა, გლოლა ჯაფარიძითურთ, იაშვილს კვარა, წულუკიძეს ხოტევი, აბაშიძეს სვერი, არამედ პაატა აბაშიძეს შანაოზ მეფე-მან, ლიპარტიანს ლეჩხუმი და საჭილაო სვერი მისცა სამიქელაო-თურთ, გურიელს საჯავახო და ჩიჯავაძენი მარადის იყვნენ წინაშე მისსა.

არამედ დაამშვიდა აბაშიძემ იმერეთი ხდომა-ოხრებათა-გან ფრიად, რამეთუ ვერ-ვინ იკადრებდა პარვად რისამედ, კვალად ვერცალა-ვინ იკადრებდა განყიდვად ტყვისა, თვინიერ მისსას არამედ ოდიშს და გურიას იყიდოდა ტყვენი ფრიად და უმეტეს ოდიშს ლიპარტიანისა-გან: ამ ჟამებთა ეზრახა ვახტანგ განმგებელი ქართლისა აბაშიძეს მძახლობასა და სთხოვა ძე მისი ლევან ქართლს, რათა მისცეს სა-აბაშიო ქართლისა და ასული თვისი და იყოს სიმტკიცე მათ შორის: ესე განიხარა აბაშიძე-მ, არამედ მიუთხრეს კაცთა მზაკვართა, უკეთუ წარუვლინოს ძე, მან წარგზავნოს წინაშე ყეენისა: ესე ირწმუნა აბაშიძე-მ, ვინად-გან ჰყვა გიორგის ასული გიორგი მეფისა და სწერდა ვახტანგს მწეობასა მისსა და არღა-რა იქმნა მათ-შორის მძახლობა. ამის-თვის დაუტევა ვახტანგ აბაშიძე და იწყო მწეობა გიორგისა, გარდააბირა კათალიკოზი და გენათელი და ერისთავი შოშიტა, რამეთუ შოშიტას ესვა ცოლად ასულის-წული აბაშიძისა ალექსანდრეს მეფის ასული და იყო ქალი იგი ხელ და სულელ და სძულობდა ერისთავი და ენება განტევება მისი. არამედ არა ძალ-ედვა აბაშიძის-გამო: ხოლო იხილა რა მიზეზი ესე, შეითქვნენ ამათ-მიერ, რომელნი ვახსენეთ და გამოიყვანეს გიორგი ქუთათისი-დამ და უწოდეს მეფედ ქს. **ჩღზ**, ქრ. **ტჟე**.

კვ, მეფე გიორგი ვ, დ წელი ჰმეფა:

ხოლო დაჯდა გიორგი მეფედ ძე ალექსანდრე მეფისა. მიუვლინა აბაშიძეს, რათა დაუტეოს სამეფო ყოველი და დაიპყრას მამული თვისი: მაშინ აბაშიძემ წარუვლინა კათალიკოზი და გენათელი, რათა ჰყოს ზავი და მშვიდობა. არამედ კათალიკოზისა და გენათლის განზრახვითა, არღა-რა გამოუტევნა მეფე-მან იგინი, რამეთუ ეტყოდნენ. „უკეთუ არა განგვიტეოთ მოგერთვნენ ყოველნი იმერნი:“ მაშინ დაუტევებდნენ აბაშიძეს და მიერთოდნენ გიორგი მეფესა. ამისთვის ეზრახა აბაშიძე ლიპარტიანსა, მოვიდა ლიპარტიანი სპითა შეკრებული და დასდგა ვაკესა შინა: ხოლოს ქუთათის იყო მეფე რაჭის ერისთვით და იმერლით. წარავლინა მარბიელი რაჭველნი და იმერნი რაოდენნიმე მათ თანა და შეესივნენ დაბნებთა ვაკისათა: მცნობელ-მან აბაშიძე-მ, უბრძანა სპათა თვისთა. მოეტევენ, მოსრნეს და შეიპყრნეს უმრავლესნი რაჭველნი, ტყვე-ჰყვეს და დაყიდეს სრულიად: მაშინ ერისთავი წარვიდა სპათა განმრავლებისა-თვის. ამ ჟამებთა მოკმდა ცოლი ლიპარტიანისა და ასული აბაშიძისა თამარ სენითა ბოროტითა: მაშინ მოიხსენეს შური მამისა თვისისა ძეთა ლიპარტიანისათა განტევებისა-თვის დედისა მათისა, დაუტევეს მამა და მოერთვნენ გიორგი მეფესა: ეგრეთვე ძმის-წულნი აბაშიძისანი, რამეთუ ვახუშტის მისცა ასული თვისი განმგებელ-მან ქართლისა-მან ვახტანგ და უკუბირდა ბიძასა, დაუტევეს და მოერთვნენ მეფესა ზურაბ, სვიმონ და ვახუშტი.

არამედ თუმცა ჰყვეს მეფედ გიორგი. გარნა ვერ გამოვიდა ქუთათისიდან ამ ჟამამდე. ხოლო აწ გამოვიდა და რომელნი არა მიერთოდნენ იმერნი სტყვენვიდნენ და ეკირთებოდნენ მამულთა მათთა და წინა-აღუდგებოდნან აბაშიძისანი და იყო ხდომა მარადის: შემდგომად მოადგა მეფე კაცხს რომელი ეპყრა აბაშიძეს ციხე. მაშინ ლიპარტიანი მხილველი ამისი, მოვიდა რაჭას ერისთვისა-თანა ძაძოსანი, რათა შეეწიოს აბაშიძეს, ეტყოდა: „ძე ხარ მისი და არა ჯერ-არს განწირვად შენგან იგი:“ უსმინა ერისთავ-მან, შეკრბნენ ორნივე სპითა თვისითა, მოვიდნენ და დადგნენ ფარცხა-ნაყანევს.. აქეთ აბაშიძე შეკრებული

სპითა წარვიდა მათ-თანა, რათა შეკრბნენ და მოვიდნენ მეფესა ზედა: ამისთა მცნობთა განაზრახეს მეფე, რათა არა შეჰკრიბონ იგინი. არამედ მსწრაფლად ვლეს ღამე იგი და დილას დაეხსნენ ლიპარტიანსა და ერისთავსა და იქმნაცა ბრძოლა ფიცხელი, სძლეს მეფისათა და ივლტოდნენ მეგრელნი, მოსვრიდენ და შეიპყრობდნენ, ქს. **ჩღთ**, ქრ. **ტყზ**: აღიღეს ალაფი მათი და პყრობილნი დაჰყიდნეს ვეცხლთა ზედა: ამის მცნობი აბაშიძე უკმოიქცა და მოვიდა სვერს ციხესა შინა. ხოლო მეფე მოადგა კაცხსავე, მცირესა ხანსა შინა მოსცა პაატამ ძე-მან აბაშიძისა-მან ციხე. არამედ უტეხა პირი, განყიდნა ხიზანნი და დაიპყრა ციხე თავისად: მერმე მოადგა აბაშიძეს სვერს მყოფს. არამედ ვინად-გან მტკიცე არს სვერი ვერა რაი ავნო და მოეცალა, შემდგომად შემოიკრიბნა იმერნი და წარვიდა მეფე რაჭას, ანუ დაიპყრას, ანუ დაიმორჩილოს, გარდავლო ნაჯიხურევი და დასდგა შაორს. არამედ წულუკიძე, იაშვილი და ჯაფარიძენი იყვნენ ერისთვისა-თანა, ვინად-გან იყო გიორგი წულუკიძე სიძე ერასთავისა: მაშინ ღამით შემოეპარნენ რაჭველნი და მოკლეს ჩხეიძე სალთ-ხუცესი, აღუძნდა მეფესა და წარვიდა ხოტევისა ზედა. არამედ სცნეს რა სიმტკიცე ხოტევისა უკმოიქცა მეფე და მოვიდა იმერეთს. ამისა შემდგომად მოადგა მეფე ნავარძეთს ციხესა აბაშიძისასა, ამ ჟამთა განუტევა ერისთავ-მან შოშიტა-მ ცოლი და შეირთო ჩიქოანის იესეს ცოლი მარიამ, მამიდა გიორგი მეფისა და დაჲ განუტევა.

ხოლო მოდგომილს ნავარძეთს მეფეს აზრახეს ძეთა ლიპარტიანისათა კაცია და ბეჟან, რათა ულაშქროს მეფე-მ და გარდაადგინონ მამა მათი და დაიპყრან მათ ოდიში: უსმინათ მეფე-მან, მოუდგინა ნავარძეთს ქველი წერეთელი და თვით წარვიდა ოდიშს, ვერ წინა-აღუდგა ლიპარტიანი. არამედ ივლტოდა აფხაზეთს: ხოლო ამათ დაიპყრეს ოდიში და მიჰყვნენ აფხაზეთს, მუნ წინააღუდგა შარვაშიძე, ზავ-ჰყვნეს მის-თანა, უკმოიქცნენ ოფიშსვე და დასვეს კაცია დადიანად. მერმე მოვიდა მეფე იმერეთს. ხოლო ქველ-მან აღიღო ნავარძეთი და წარგზავნა მეფე-მან ზარბაზნები მისი კაცხს. გარნა მეფისა ოდიშს ყოფასა შინა მოუხდა ერისთავი ჭალა-ტყეს, რეცა მწე-ყოფისა-თჳს აბაშიძისად, მოსტყვევნა სრულიად და წარვიდა რაჭასვე. მაშინ: ვი-

ნად-გან გურიელი არა მწე-ეყოფოდა მეფეს აბაშიძის-გამო. ამის-თვის შეკრებული მეფე წარვიდა მის-ზედა: მისრულს ვერ წინა-აღუდგა გურიელი თვინიერ სიმაგრეთა შინა და მოსტყვევნეს გურია. არამედ აოტეს ბეჟან ლეჩხუმელით საჯავახოს შინა და მოკვდა კაცია დადიანიც მმა ბეჟანისა ოდიშს ხუნაგითა. აამის-თვის უკმოიქცა მეფე და მოვიდა იმერეთს: მაშინ მოვიდა ლიპარტიანი და დაიპყრა მანვე ოდიში. ეზრახა გურიელსა და შეირთო ასული გურიელისა თამარ ცოლად: ხოლო აბაშიძეს სვერს ციხეს მყოფს მოუვლინა ვახტანგ ქართლის განმგემ კაცნი და და ცხენნი და ყოველნი სახმარნი, წარვიდა და იმყოფებოდა ქართლსა, რამეთუ ვახუშტი წინათვე წარიყვანა და მისცა ყოველნი, რომელნიცა აღუთქვა აბაშიძეს: ხოლო შემდგომად ამისსა დაიზავა მეფე-მან ლიპარტიანი. შემოიკრიბნა სპანი იმერთანი ლიპარტიანის-თურთ, შევიდა რაჭას, მოსწვა, მოსტყვევნა სხოვადმდე ქს. **ჩღია**, ქრ. **ტჟთ**: არამედ ლიპარტიანი იქმნა შინა-განმცემელ. ამის-თვის უკმოიქცა მეფე და ჩამოვიდა იმერეთს. არამედ ვინად-გან იყო გიორგი მეფე ცუნდრუკი, მომხვეჭელი, ანგაარი, ვეცხლის-მოყვარე, შეიზრახნენ გურიელისა-თანა ლიპარტიანი, ერისთავი და ბეჟან ლეჩხუმის ბატონიცა მოვიდა მამისა-თანა: ამას მიჰყვა ზურაბ აბაშიძე, მოიყვანეს და ჰყვეს მეფედ გურიელი ქს. **ჩღია**, ქრ. **ტჟთ**:

კვალად გურიელი მამია, ა წელი ჰმეფა.

ხოლო გიორგი მეფე ვერ წინა-აღმდგომი წარვიდა ქართლს, ისტუმრა ვახტანგ გორს და პატივ-სცა. არამედ იყო აბაშიძეცა მუნ მის-თანა და გურიელ-მან დაიპყრა იმერეთი. განუტევა ცოლი თვისი ასული აბაშიძისა ელენე. მოიყვანა ერისთვის დაჲ თამარ (რომელსა განეტევებინა ქმარი პირველი ჩხეიძე პაპუნა), შეირთო იგი და იქორწინა და გურისას დასვა ძე თვისი გიორგი გურიელად: ხოლო გიორგი მეფე-მან გორს მოითხოვა ვახტანგისა-გან აბაშიძე, რათა მისცეს მესისხლე თვისი. მაშინ ვახტანგ ზავ-ჰყო მათ-შორის, გამოუხმუნა აბაშიძეს მძევალნი ძე და ასული და აბაშიძე წარმოავლინა იმერეთს

და მოვიდა გურიელისა თანა. მერმე წარმოუვლინა ცა მძევალნი ძე და ასული აბაშიძეს ვახტანგ: ხოლო გიორგი მეფე წარვიდ სამცხეს, ა შეიწყნარა ისაყ ფაშამ და აღუთქვა მწე-ყოფა. არამედ ეზრახა ახალ-ციხიდამ ლეჩხუმის ბატონს ბეჟანს, რამეთუ ზურაბ აბაშიძე განლტო-ლვილი იყო გურიელისა-გან და მოვიდა მეფისა-თანა. ვინად-გან ეტყოდნენ ზურაბს, რათა განეყოს ბიძასა თვისსა. არამედ ზურაბს წილ-ნი თვისნი სრულიად გაეყიდა ტყვედ: ეს შეუძნდა და წარვიდა.

ხოლო ზაფხულს წარმოვიდა მეფე ახალ-ციხიდამ ზურაბით, გამოვლეს ღამით არგვეთი არავის-რა ავნეს და მივიდნენ ლეჩხუმს, მუნ შემოიკრიბა ბეჟან ლეჩხუმლით და წარმოვიდა არგვეთსა ზედა. მცნობი ქუთათის მყოფი გურიელი წარმოვიდა არგვეთს აბაშიძით, ერის-თვით, იმერლით და გურიელით, რათა არა მიუღონ არგვეთი და მოვიდნენ ჩხარს. გარდმოვლო მფე-მანც თხილთა წყაროდამ და იქ-მნა ბრძოლა ძლიერი ჩხარს ქს. **ჩლიბ**, ქრ. უ, და მოისვროდნენ გურიელისანი კნინლა სივლტოლად: იხილა ბეჟან და ზურაბ მოუხდნენ გვერდით კერძოდ და იწყეს ცემა-თოფთა. მოჰკლეს გიორგი წულუ-კიძე და ივლტოდა პაატა ჩხეიძე და ერისთავი, იძლია გურიელი და წარვიდა რაჭას და სხვანი სპანი დაიფანტნენ არგვეთსა შინა: მიჰყუნენ მეფისანი, მოსრვიდნენ და შეიპყრობდნენ უ, ეტეს გურიელთა და დაი-პყრა იმერეთი გიორგი-მ.

კვალად გიორგი მეფე, ი თთჴსჴ ჰმეფა:

ხოლო პყრობილნი განჰყიდეს ოსმალთა ზედა და იმღერდიან გურიულთა: „ჩვენი თეთრი ჩვენვე შემოგვაქციესო:“ და აბაშიძე სვერიდამ მივიდა ქართლს და შემდგომად მცირედისა მოადგა მეფე სვერს, ვერ აღიღო და მოეცალა. არამედ ზურაბ შეუჩინა მეციხოვნეთა და აღუთქვა ნიჭნი, მისცეს ზურაბს და დაიპყრა მან სვერი. ხოლო გურიელი ეზრახა ბაქარს ძესა ვახტანგ მეფისასა, რათა მისცეს გზა, მოეგება იგი ქცხინვალს და დიდითა პატივითა წარიყვასა გორს. გარ-ნა უფროსად უმასპინძლებდა კათალიკოზი დომენტი, უძღუნეს და

წარუძღვანეს კაცნი. მივიდა ჯავახეთს ასან ფაშისა-თანა სიძისა თვისისა და მუნით მოვიდა გურიას. კვალად აბაშიძეს მისცა ბაქარ სახმარნი გზისანი, წარმოუძღვანა კაცნი, გარდმოვლეს კუდარო და მოვიდა რაჭას შემოდგომას. ხოლო გაზაფხულს მეფეს გეგუთს მყოფს შეასმინა ზურაბ აბაშიძემ ნიჯარაძე გიორგი, რომელსა ჰყვა ასული აბაშიძისა. „რამეთუ ვალს მის-თანა და აცნობებს საქმესა შენსა აბაშიძეს და უქო ცოლი მისი და ბიძა-შვილი თვისი კეკელუცობითა და შვენიერებითა.“ ეტრფიალა გიორგი მეფე, ვინად-გან სძულობდა ცოლსა თვისსა. არამედ ვერ იკადრებდა აქამოდვე განტევებასა მისსა ვახტანგის-გამო: მაშინ შეიპყრა ნიჯარაძე, წაგვარა ცოლი და მას აღმოხადნა თვალნი: ხოლო ქალი იგი ჰყვა და თანა-ეყოფოდა. ესე სიხარულად სჩნდა ზურაბს მტერობითა ბიძისათა.

ხოლო აქა ნეშტსა არჩილისასა ვიტყოდეთ. ვინად-გან დაუტევნა თვისნი იმერეთისა-თვს და არცა რაი დაშთა იმერეთისა. ამის-თვს მიეცა ცხოვრებისა მისისა აღსასრული აღწერად იმერეთსა შინა, რად-გან დაშთა მხოლოდ ესე: მისრულს აშტარსანს მოეგება ძე თვისი ალექსანდრე, რამეთუ ესე ალექსანდრე წარეყვანა დიდ მეფეს პეტრეს საფრანგეთს და ესწავა ჰელოვნება ზარბაზან-ყუმბარისა და საცეცხლოსა. მივიდა არჩილ მეფე მოსკოვს და პატივით შეიწყნარა ჯლმწიფე-მ. მერმე მისცა მამული დიდი და ფელცეხმეისტრობა ალექსანდრეს)ესე არს მინდვრის ცეცხლის მარიგებლობა, რომელ-არს ზარბაზან-ყუმბარის უხუცესობა): შემდგომად ალექსანდრე შეიპყრეს ნარვას შვედთა და წარიყვანეს პატიმრად სთოკოლმას და იყოფოდა მუნ რაოდენმე წელსა და არჩილ მოსკოვს: მერმე გამოუტევეს ალექსანდრე პაემნითა, რათა იხილოს მამა და ცოლი თვისი, რომელი ჰყვა მოსკოვს. არამედ მოსრული რიგას მოკჳდა ალექსანდრე შირიმის სენითა ქს. **ჩდი**, ქრ. **ტყწ** და მოსწყდა უძეოდ. რა მოიღეს მოსკოვს მისცა ხელმწიფე-მ სასაფლაოდ დონის მონასტერი და დაფლეს მას შინა: ხოლო შემდგომად დიდისა მწუხარებითა მიიცვალა არჩილ მეფეცა ქს. **ჩდიბ**: ქრ. **უ** და დაფლეს დონსვე დიდითა პატივითა და დაშთეს დედოფალი ქეთევან და ასული დარეჯან. ამას ეპყრა ყოველი მამული მამისა თვისისა და იყოფოდა პატივით ჯელმწიფისა-გან.

ხოლო იმერეთს შეიზრახნენ კვალად გურიელი, დადიანი, ერეს-თავი, აბაშიძე და ბეჟან ლეჩხუმით, შეკრბნენ ესენი და მოვიდნენ ნოემბერს ოკრიბას, ხოლო გიორგი მეფე იდგა ქუთათისს, ზურაბ აბაშიძე და იმერნი მის-თანა შეკრებულნი: დღესა ერთსა წარვიდა სვიმონ აბაშიძე, რათა იხილოს ტალანი. ხოლო ტალათა მათ ბრძოლა უყვეს და აოტნა იგინი სვიმონ, მოეშველნენ სპანი გურიელისანი თვისთა და აოტნეს სვიმონ: ამას მოეშველა მეფე სპითა ამის-თჳს აღმხედრდა გურიელიცა სრულიად თვისითა, ეკვეთნენ და იქმნა ბრძოლა ძლიერი, იძლია მეფე და ივლტოდა, ამათ მოსრნეს სპანი მათნი და შეიპყრნეს უმრავლესნი, დაჰყიდნეს სრულიად ოსმალთა ზედა ქს. **ჩლიგ**, ქრ. **უა**: და იმღერდიან გურიელნი. „ჩვენი თეთრი ჩვენვე შემოგვაქციესო:“ და აღმოიხილნეს გურიელთა ვეცხლნი თვისნი:

კვალად გურიელი მამია, ბ თთღჳჳ ჰმეფა.

ხოლო მეფე წარვიდა ქართლს და გურიელმან დაიპყრა იმერეთი და დაიმორჩილნა ურჩნი. გარნა გიორგი მეფე ისტუმრა სვიმონ ტფილის, უძღვნა და დაასადგურა ქართლს. შემდგომად წარვიდა ახალ-ციხეს ისაყ ფაშისა-თანა. არამედ მოკჳდა გურიელი მამია ქს. **ჩლიდ**, ქრ. **უბ**, იანვარს ე: წარიღეს გურიას და დაფლეს შემოქმედს სამარხოთა მათთა და დაჯდა ძე მისი გურიელად. მაშინ ვინად-გან ეზრახოდა ბეჟანს მეფე და ზურაბ იყო მის-თანა, ამის-გამო შეშინდა ერისთავი შეერთებისა-თჳს მათთა, გამოიყვანა ჰყვიშიდამ სიძე თვისი ბააკა ჩიქოვანი და მისცა ჰყვიში ბეჟანს და შეიმტკიცნეს იგინი. არამედ ამათ ორთავე ენებათ დანი თვისნი მუფისა-თჳს ცოლად და მეფეს ენება შერთვა აბაშიძის ასულისა ნიჯარაძის ნაცოლარისა, გარნა ამათ ცდუნებითა ურთიერთისათა განატევებინენ მერაბ წულუკიძეს ცოლი და თვინიერ ნებისა აბაშიძისა და ქალისა შის შერთეს მერაბს ქასლი იგი, რამეთუ აბაშიძეს უვლინებდა მეფე, რათა არა გაუთხოვოს ქალი იგი, ამის-თჳს მოვიდნენ შეკრებულნი ესენი და უქმნეს ქორწილი მერაბს ქალსა მას ზედ.

კვალად მეფე გიორგი, ბ წელი ჰმეფა.

და გაზაფხულ-ზედ ჩამოვიდა მეფეცა, დაიპყრა იმერეთი და შესძინა შურსა ბოროტი და ბრმა ნიჟარაძე გარდმოაგდო კლდესა და მოკჳდა. არამედ დადიან-გურიელი, ერისთავი და ბეჟან იყმნენ თვისთვისად და ჰგონებდა ბეჟან დისა თვისისა შერთვას მეფისა-გან. გარნა მცირედისა მონითა მივიდა მეფე რაჭას. შეირთო დაჲ ერისთავისა, ქმრივი გურიელის მამიასი და განუტევა როდამ გიორგი მეფის ასული, ქართლს მყოფი ძით და ასულით: მერმე ჩამოვიდა მეფე იმერეთს ერისთავით, მოიმტკიცნა დადიან-გურიელი. ხოლო ბეჟან და ზურაბ უკუსდგნენ და ეკირთებოდენ ქვეყანათა: ამაჲ წელს ეზრახა იესე მეფე გიორგის დატევებისა-თჳს ბიძის ასულისა თვისისა და გიორგი მეფე-მან აღუთქვა კვალად-გეზავე მის-თანა და ითხოვა ჯვარი ჩხარისა, რამელი იყო ატოცსა: მან მოსცა როდამ და ჯვარი იგი და კვალად სთხოვა დედოფალი ვახტანგისა და ძენი მისნი. არამედ გიორგი მეფე-მან დაასადგურა როდამ სვანეთს ძი-თურთ და ჯვარი დაასვენეს ჩხარსვე: ხოლო დედოფლისა და ძეთა ვახტანგ მეფისათა არა-ძალ ედვა მიცემად: ხოლო ბეჟანის-გამო მეფისა-გან განდგომილ იყო პაატა ჩხეიძე. ამის-თჳს მივიდა მეფე და მოადგა ციხესა მისსა საწირეს, შეუთხარეს და მისცეს წამალი, მუნით მეციხოვნეთა ჩამოსთხარნეს, შეიტანეს წამალი ციხესა შინა და მოსრნეს შემთხრელნი და მესაფრენი და განმაგრდნენ უმეტესად: იხილა მეფე-მან და უკუ-მოიქცა გეგუთს. მერმე ევედრა ბეჟან მეფესა და მოსცა წ მარჩილი, რათა განაძოს მამა მისი ლიპარტიანი და ჰყოს იგი დადიანად: მაშინ მეფე-მან არღა-რა გამოიძია უმჯობესი ვეცხლისა-თჳს, განუტევა ერისთავი და აზაშიძე, შემოიკრიბნა იმერნი, კვალად ბეჟან და ზურაბ მისრულთა ოდიშს ვერ წინა-აღუდგა ლიპარტიანი და დასვა ბეჟან დადიანად ქს. **ჩღიე**, ქრ. **უგ**: არამედ ციხენი ეპყრნეს კვალად ლიპარტიანსავე, მოსტყვევენა ოდიში და მოვიდა იმერეთს; შემდგომად კვალად განუტევა ბეჟან და ზურაბ. შემოიკრიბნა ერისთავი და იმერნი, წარვიდა და დასვა კვალად ლიპარტიანივე დადიანად. მერმე მოვიდა იმერეთს: შემდგომად მოიყვანა ლიპარტიანი გეგუთს, რათა და-

ლაშქროს ბეჟან და განუტევა ლიპარტიანი ამა პირსა ზედა: ესე იხი-
ლა ბეჟან არა კეთილ თვისად და იხმია მზაკვრება და ჰყო კათალი-
კოზი გრიგოლ შუამდგომელ მამისა თვისისა-თანა და აღუთქვა ფი-
ციტ: „რათა ზავ-ჰყოს, იხილოს მამა თვისი და დამორჩილდეს მას:“
ამის პირთა მიენდო ლიპარტიანი ძესა კათალიკოზის-გამო და მოვი-
და მის-თანა მცირედითა მონითა, ისტუმრა კეთილად მამა თვისი ბე-
ჟან. არამედ ღამესა მას შეიპყრნა ყოველნი მონანი მისნი და მოჰ-
პარა საჭურველნი მამასა და დილას შეიპყრა იგიცა და პატიმარ-ჰყო
ციხესა შინა: მოიყვანა დედა თვისი, განტევებული და მოუდგინა
ქმარსავე და იყმნენ ზოგად აღსასრულადმდე მათთა, შემდგომად შეიპ-
ყრნა მისანდონი მამისა თვისისანი, მოსრნა და უმკვიდრო-ჰყვნა დედა-
წულით, სხვანი დაჰყიდნა დედა-წულით და დაიპყრნა ოდიში თვით და
იწოდა დადიანად.

ხოლო გიორგი მეფე ზამთარსა ამას ერისთვით მოუხდა ზუ-
რაბს, მოსტყვევნა მამული მისი და წარვიდა. ამის-თვს ევედრნენ
დადიანი ბეჟან და ზურაბ აბაშიძე ასლანს ახალ-ციხის ფაშასა და აღ-
უთქვეს ქრთამი დიდ, რათა მწე-ეყოს მეფესა ზედა და ჰყოს გუ-
რიელი მეფედ: უსმინა ასლან-ფაშა-მან და წარმოვიდა სპითა. ამ ჟამსა
მოკვდა ცოლი მეფისა თამარ და დაფლეს გელათს: თვით მეფე-მან
შეიკრიბნა სპანი, ხოლო ფაშას მიეგებნენ ბეჟან და ზურაბ, მოსრულ-
თა ვერ წინა-აღუდგა მეფე და წარვიდა რაჭას, მოვიდნენ ოსმალნი
და დასდგნენ ქვა-ციხეს შესვლად რაჭას და იდგნენ მუნ თთქმე ერთ.
მერმე უკუნიქცნენ და დასდგნენ ქუთათისს: ხოლო მეფე სპითა რა-
ჭისათა ჩამოვიდა სვიმონეთს. ამისი მცნობი ფაშა მსწრაფლ წარმოვი-
და, ეკვეთნენ სვიმონეთს და იქმნა ბრძოლა ქს. **ჩლივ**, ქრ. **უდ**, იძ-
ლია მეფე და მოსწყდნენ რაჭველნი და მეფე მივიდა ქართლს. ხო-
ლო ფაშა კვალად დადგა ქუთათისს, მოუხდნენ სვანეთს ბეჟან და
ზურაბ დედოფალს როდამს, იავარ-ჰყვეს და წარვიდნენ.

კზ, გიორგი გურიელი ვ, გ თთვე ჰმეფა.

მოიყვანეს გიორგი გურიელი და დასვეს მეფედ და ეზრახნენ
ერისთავსა შეერთებად. მაშინ მისცა ასული თვისი ერისთავ-მან ძესა

ბეჟანისას ოტიას ცოლად გულქან და შეიმტკიცნენ ამითი და ფაშა წარვიდა ახალ-ციხეს: მაშინ მოვიდოდა ბარგი გურიელისა გურიიდან: ამას დახმდნენ რაჭველნი სალომინასა შინა და აიალაფეს სიმდიდრე გურიელისა და ჰყმნეს ტყვედ მონანი მისნი და დაჰყიდნეს: ჰსცნა ესე გურიელ-მან, ივლტოდა გურისაჲ: მაშინ სამთა ამათ მთავართა განიყვეს იმერეთი თვის-თვისნი მხარენი და დაიპყრნეს. არამედ გიორგი გურიელს აუშურდა დედა თვისი ელენე, მოიყვანა მონაზონ ყოფილი ძე თვისი, გაკრიჭა, უწოდა ქაიხოსრო და ჰყო გურიელად. მოიყვანა ქრთამითა დადიანი ბეჟან, ერისთავი და ზურაბ სპითა და განამო გიორგი: ამათ მოარბიეს გურია, მიიღეს ქრთამი და წარმოვიდნენ. ხოლო გიორგი გურიელი მივიდა ახალ-ციხეს და იმერეთს ჩამოვიდა გაზაფხულს გიორგი მეფე, ეზრახა სამთა ამათ მთავართა. გარნა მათ არღა-რა ინებეს მეფობა მისა. შეშინდა და წარვიდა ახალ-ციხეს: მუნ იმზახლენ გურიელი და მეფე, რამეთუ შემდგომად შეპყრობისა ლიპარტიანისა, წარვიდა ცოლი მისი გურიელის ასული თამარ ახალ-ციხეს და ესე შეირთო გიორგი მეფე-მან ცოლად. მაშინ ვინად-გან ისაყ ფაშასა და ასლან ფაშასა აქმნდათ მტერობა და შური ვერღა-რა შემწე ექმნენ მეფესა და გურიელსა. ამის-თვის წარვიდნენ ორნიც სტამბოლს.

წარვიდა სტამბოლს გიორგი მეფე.

მისრულთა აზრუმს, მოსცა სპანი გურიელს აზრუმის ფაშა-მან, მოვიდა და დაიპყრა გურია: ამან განამო დედა თვისი ძეები-თურთ. ხოლო მეფე წარვიდა სტამბოლს ქს. **ჩდიზ**, ქრ. **უე**, არამედ გიორგის გურიელობა შეუძნდა გურიის ერისთავს და ნაკაშიძეს ბეჟანს, რამეთუ ამათით განამო დედა-მან. ამათ მოუწოდეს ბეჟანს დადიანისა, რამეთუ ასული დადიანისა ჰყვა ბეჟან ნაკაშიძის შვილს გიორგის: მოსრულსა დადიანს ვერ წინა-აღუდგა გურიელი და წარვიდა ბათომს. ხოლო დადიან-მან მოსტყვევნა გურია და წარვიდა და კვალად დაიპყრა გიორგიმვე გურია: ხოლო ზამთარსა ამას მიზეზ-ჰყო დადიან-მან

ზურაბ აბაშიძესა ზედა. შეიკრიბნენ ბეჟან და ერისთავი და მოუხდნენ ზურაბს: ამათ ვერ წინა-აღუდგა ზურაბ, შევიდა სვერს, ამათ მოს-ტყვევნეს მამულნი მისნი (რამეთუ ამას ბეჟანს ენება ყოფად თავი თვისი, ვითარცა იყო აბაშიძე გიორგი. არამედ ვერ ეწია). მერმე შეუჩინა მსახურნი ერისთვისანი ძმასა თვისსა მანუჩარს, ბეჟან უგრძნე-ულლობისა-თვს შეიპყრა იგი და პატიმარ-ჰყო დეხვირს ციხესა შინა: მაშინ შეიზრახნეს ზურაბ და ერისთავი მზახლობად, წარგვარეს ცო-ლი ბაკა ჩიქოანსა, დად ერისთვისა, რომელსა მიულო პირველ ჰყვი-ში და შერთეს ძესა ზურაბისასა დავითს, ბიძის ცოლი თვისი, რამე-თუ დად ბაკასი ზურაბს ჰყვა ცოლად და შეიმტკიცნენ ამითი სამნი-ვე. კვალად ეზრახა გურიელი დადიანისა, რათა მისცეს ასული თვისი მას, რომელი ჰყვა ცოლად ნაკაშიძე გიორგის და ზავ-ყო ამით. მის-ცა ნება ბეჟან დადიან-მან: მაშინ გურიელ-მან განაძო ერისთავი თვისი და მოადგა ციხესა შინა მყოფს ნაკაშიძეს: აღიღო და წარგვარა ცო-ლი. თვით განუტევა ცოლი შარვაშიძის ასული და შეირთო ეს ცო-ლად და მოიმტკიცა გურია დადიანის-გამო: კვალად ერისთავი მოადგა ციხესა კვარას, აღიღო იგი და დაიპყრა თვით, გამოაძო რაჭიდან იაშვილნი, დაიპყრნა მამულნი მისნი მანვე. კვალად ზურაბ მოსწყვიტ-ნა ბანა-შვილნი ჩხეიძენი და დაყიდნა დედა-წულით მათით და დაიპ-ყრნა მამულნი მათნი, ეგრეთვე ბეჟანცა მოსრვიდა ოდიშარ-ლეჩხუმელ-თა და დაიპყრობდნენ ესრეთ.

მოვიდა სტამბოლიდამ მეფე გიორგი:

შემდგომად მოვიდა ახალ-ციხის სტამბოლიდამ მეფე გიორგი, ამას ბრძანებითა ხონთქრისათა მოსცა სპანი ისაყ ფაშა-მან და ჩამოვი-და იმერეთს აგვისტოს ქს. **ჩლით**, ქრ. **უზ**, ვინადგან მარადის ჩა-მოვიდოდნენ ოსმალნი თთჴსა ამას და დასდგა ქუთათისს. მაშინ შეკრ-ბნენ სამნივე ესე მთავარნი და დასდგნენ ოკრიბას და არა-ვინ წარჩი-ნებულთაგანი მიერთვნენ მეფესა, თვინიერ მდაბიურთა: ამის-თვს ეზ-რახა მეფე სამთა ამათ, რათა ჰყონ მეფედ და დაემორჩილნენ. არა-

მედ მათ არა ინებეს. ხოლო მეფე-მან აღიმხედრა ოსმალ-თურთ და დილასა დაესხა დადიანს, ერისთავს და ზურაბს. გარნა იგინი ივლტოდნენ და წარვიდა დადიანი ზურაბით ოდიშს და ერისთავი რაჭას: მაშინ ოსმალთა მოსრნეს და შეიპყრნეს სპანი მათნი მრავალნი. მერმე მოსტყვევნეს ოკრიბა, შემუსრნეს ციხენი და კოშკნი. შემდგომად წარვიდნენ ოდიშს, ვერ წინა-აღუდგა დადიანი მუნცა. უყვეს ეგრეცა და მოსწვეს ეკკლესიანიცა: ხოლო უღონო ქმნილ-მან დადიან-მან მისცა ქრთამი დიდი, დაიზავა. უკუმოიქცა მეფე და დასდგა ქუთათისვე: მერმე ზავ-ჰყო მთავართა მათ-თანა და დაიპყრა იმერეთი მშვიდობით.

კვალად მეფე გიორგი, ვ წელი ჰმეფა.

ხოლო გაზაფხულს შეიზრახნენ სამნი ესე მთავარნი და შეუჩინეს სვიმონ აბაშიძე გიორგი მეფესა, რათა მოჰკლას იგი: ამან სვიმონ თხმელის ციხეს მყოფი მეფე ისტუმრა და ნადიმსა ზედა მოჰკლეს მსახურთა სვიმონისათა გიორგი მეფე, თევდორობის შაბათს ქს. **ჩღვ**, ქრ. **უწ** და შეიპყრეს სრულიად მისთანანი და დაჰყიდეს: ხოლო ერისთავ-მან აღიღო ციხე კაცხი და გამოიღო საგანძური მისი. მაშინ კვალად განიყვეს იმერეთი სამთა ამათ მთავართა, ვითარცა პირველ და იყვნენ მშვიდობით: შემდგომად მოუწოდა ვახტანგ მეფე-მან იმერთა ლაშქრად წარვიდა ერისთავი, სვიმონ და ლევან აბაშიძენი სპითა. მერმე მოვიდნენ უვნოდ ნიჭითა დიდითა: კვალად ზამთარსა ამას მოადგა ზურაბ ხარაგეულს და მამუკა-შვილი იყო ახალ-ციხეს ალექსანდრეს-თანა, რამეთუ ესე ალექსანდრე იყო ძე გიორგი მეფისა, მყოფი ვახტანგ მეფისა-თანა ქართლს, რა მოჰკლეს მამა მისი, მეფე გიორგი, წარავლინა ისაყ ფაშა-მან შავშეთის ბეგი და მოითხოვა ალექსანდრე მეფედ ყოფად იმერეთს ვახტანგ მეფისა-გან. წარუვლინა ნიჭითა და იყო ახალ-ციხეს წელსა ერთსა: ხოლო ზურაბ ვერ შემუსრა ხარაგეული მწყობითა ქართლის მეფისათა და უკუ-ეცალა. ვინად-გან ფაშაც ჩამოსვლად იყო: ხოლო ებრძანა ხონთქარსა ისაყ ფაშისათუს გამეფება ალექრანდრე იმერეთს, შემოიკრიბნა სპანი და ჩამოიყვანა

ალექსანდრე იმერეთს. მაშინ შემდღურებულ-იყვნენ ერისთავი და ზურაბ ხარაგეულსა ზედა. ამის-გან ბეჟან დადიანიცა და მეგობრობდენ დიდიანი და ზურაბ და არა ინებეს ამათ ალექსანდრე მეფედ. არამედ მიეგება ყოვლითა მიდგომითა თვისთა ერისთავი ალექსანდრეს და მისცა კაცხი და საგანძურნი მამისა თვისისა: ხოლო ალექსანდრეს-მ საგანძურნი იგი შესძღვნა ფაშას, ქრთამად და ვითარ არღა-რა მოერთნენ დადიანი და ზურაბ განზრახვითა ერისთავისათა მოადგნენ ცუცხვათს ციხესა ზურაბისასა და ბრძოდენ თთქმ-ერთ: შმდგომად შეუთხრეს და მისცეს ცეცხლი და შეგლიჯა მცირედი ზღუდე. არამედ შეშინდენ მეციხოვნენი და ივლტოდნენ ყოვლითა თვისითა: დილასა იხილეს ციხე უკაცური, შევიდეს ოსმალნი და დაიპყრეს ციხე და დაადგინეს მას შინა იენგიჩარნი და წარვიდენ ლეჩხუმს ბეჟანსა და ზურაბსა ზედა. შევიდნენ, მოსწვეს, მოსტყვევნეს. გარნა თუ ბრძოდა ბეჟან. არამედ ვერა რაი ეგდენი ავნო. მერმე უკუ-მოიქცნენ, გამოვლეს კვალად რაჭა და მოვიდნენ ქუთათისს და ერისთავი დადგა რაჭას. მაშინ ეზრახა ბეჟან დადიანი ფაშას და მისცა ქრთამი იბ ქესა: მან მიიღო ქრთამი, მოჰკვეთა ოტია ჩხეიძეს თავი, რამეთუ იყო თავდები ერისთავისა და მტერი დადიანისა. განუტევა ფაშამ ერისთავი, მოიყვანა ბეჟან, ჰყო ალექსანდრე მეფედ იმერთა ქს. **ჩღვა**, ქრ. **უთ**, მოედგინა ბეჟან მოურნედ, თვით წარვიდა ახალ-ციხეს.

ლწ, მეფე ალექსანდრე ე, ლა წელი ჰმევა:

ხოლო ალექსანდრემ დაიპყრა იმერეთი, თვინიერ რაჭის ერისთავისა. მერმე ემზახლა ბეჟან დადიანი ალექსანდრეს და მისცა ასული თვისი ცოლად მარიამ და აქორწინა. არამედ თუმცა იყო ალექსანდრე მეფედ. გარნა ბეჟან დადიანი იყო მოქმედი ყოვლისავე: ამისი მხილველნი თამარ ცოლ-ყოფილი გიორგი მეფისა და ჰყოდიდნელი გაბრიელ, მმა ბეჟანისა. რამეთუ არა რაი ძალუცს ალექსანდრეს, აღიშურვებდენ დიდებასა ბეჟანისასა და წარვიდნენ წინაშე აზრუმის ფაშისა, და შეასმენდენ ისაყ ფაშასა, რამეთუ მიიღო ქრთამი და მისცა ალექსანდრე

ბეჟანს, ვითარცა ტყვე: ამის-თვის მოუწოდა აზრუმის ფაშამ ისაყ ფაშასა და მრავალი ბოროტი შეაჩვენა თამარ ისაყ ფაშასა, უპატიურობა და პერობილება: ამისი მსმენელი დადიანი ვერა თვისად კეთილად ამას, განუზრახა ალექსანდრეს და მიუწერეს აზრუმის ფაშას განმართლება ისაყ ფაშისა და ქრთამი დიდი, რათა მოსცეს თამარ და ჭყონდიდელი, ანუ დააზაონ: უსმინა აზრუმის ფაშა-მან, მიულო ისაყ ფაშას ქრთამი და მეფეს. წარმოავლინა ისაყ ფაშა და წარმოატანა თამარ და ჭყონდიდელი: ხოლო მან მოსრულ-მან ახალ-ციხეს მოსცა კრულნი იგინი ბეჟან დადიანსა. ამანტყვე-ჰყო თამარ დეხვირს ციხეში და ჭყონდიდელს მიულო ჭყონდიდი და განუტევა. ვინად-გან იყო მღმდელ-მთავარი არა რაი ავნო. არამედ იყო ულთო, მეძავ-მემრუმე, სოდომთა და ტყვის-მყიდველ და სავსე ბოროტითა. ხოლო ესე ვითარებისა-თვის წარვიდა აბაშიძე გიორგი ქართლს ვახტანგ მეფისათანა და მოკმდა ტფილისს ქს. **ჩღკვ**, ქრ. **უი**, ოკდომბერში, წარმოგზავნეს და დაფლეს კაცხს.

კვალად წელსა ქს. **ჩღკვ**, ქრ. **უია**, წარვიდნენ აბაშიძენი და რაჭველნი სპითა წინაშე ვახტანგ მეფისა ნიჯადად: მეორესა წელსა მოადგა მეფე ალექსანდრე და ბეჟან დადიანი, ჯვარის ციხეს ოკრიბას, რომელ ეპყრა ერისთვის ძმას გედევან გენათელს, შეუთხარეს რა, იწყო რღვევად ზღუდე-მან, შეშინდნენ მეციხოვნენი და მოსცეს მეფეს ციხე: გარნა თუ ერთ-გულებდა ბეჟან დადიანი ალექსანდრეს ზეპირ, არამედ მრავალ-გზის ინება სიკმდილი ალექსანდრესი მუხთლად და ღალატად: გარნა ვერ შეუძლო თვისის ასულის-გამო და ოდესმე ყრმათა ალექსანდრესაგან, ვინად-გან ერთ-გულებდენ. შემდგომად ამისა მოუხდა ალექსანდრე მეფესა სკანდას მყოფს ერისთავი შოშიტა. ხოლო ალექსანდრე შევიდა ციხესა შინა სკანდას და ერსთავ-მან მოსრინა, მოსტყვევნა, რაოდენნიცა ჰპოვნა და წარვიდა რაჭასვე წელსა ქს. **ჩღკვ**, ქრ. **უიგ**: გამოვიდნენ ოსმალნი ფოთს, აღაშენეს ციხე და დასვეს ფაშა და კვალად ქმნეს ოდიშს ორნი ციხენი სხვანი: შემუსრეს რუხის ციხე სრულიად და ნარღვევითა მისითა აღაშენეს უმჯობესად ანაკრია და ფაშასა ფოთისასა მიათვალეს სრულიად ზღვის პირნი.

ამასვე წელსა შემოიკრიბა ბეჟან დადიანის-გამო ალექსანდრე-მ სპანი იმერთა და შეუხედა რაჭას, მოსწვეს საწულიკიძო, ვინად-გან იყო ერისთვის კერძოდ, ვერ წინა-ალუდგა ერისთავი, შევიდნენ ესენი სევადმდე, შემუსრნეს კოშკნი მისნი, მოსწვეს რაჭა და მოსტყვევნეს. მერმე უკმოიქცნენ და მოვიდნენ იმერეთს შოებულნი: კვალად განზ-რახვითა ზურაბისათა მოადგნენ მეფე და დადიანი შორაპანს, რამეთუ ეპყრა ლევანს ძესა გიორგი აბაშიძისასა და იყო იგი რაჭას, რამეთუ რაჭველთა-გან იყო მარადის ხდომა და კირთება იმერეთისა. არამედ მცირედისა შემდგომად მოსცეს ციხე. გარნა ქონება მუნებური წარი-ლო დადიან-მან და ციხე მისცა ზურაბს წელსა ქს. **ჩღვვ**, ქრ. **უიღ**: მოკვდა გურიელი გიორგი, დაჯდა ძე მისი მამია, ნაშობი შარვაში-ძის ქალისა-გან და მომკვიდარ იყო ცოლიცა ერისთვისა მარიამ მეფის ქალი. იზრახნენ დადიანი და ერისთავი ყოფად ზავისა. მაშინ იმზახლენ და მისცა ბეჟან ასული თვისი, გურიელის ცოლ-ყოფილი ერისთავს ცოლად, დაიზავდნენ და ჰყვეს მშვიდობა. ესე შეუძნდა ზურაბს და შეასმენდა ისაყ ფაშას. ამისთ-თვის წარავლინა ძე თვისი უსუფ ფაშა და ჩავიდა იმერეთს. ამას მოეგება ალექსანდრე მეფე და დასდგნენ გეგუთს: მოუწოდეს ბეჟან დადიანსა. ხოლო იგი მოვიდა ურიდლად ძითა თვისითა, რამეთუ აღეთქვა ფაშას უვნებელობა: შევიდა ბეჟან კარავსა ფაშისასა და თაყვანის-სცა, მაშინ დასცა ბეჟსა¹⁾ ხანჯალი მა-მად-ბეგ მესაჭურჭლე-მან ფაშისა-მან და განგჳრიმა ბეჟან დადიანი და მოკვიდა ქს. **ნღვწ**, ქრ. **უივ**. ხოლო ძე მისი ოტია ივლტოდა. დევნა უყვეს ოსმალთა და მოსრნეს მრავალნი ოდიშარნი და თავი ბეჟანის წარგზავნეს ისაყ ფაშისათანა და მან წინაშე ხონთქრისა, მერმე მოუწოდა ერისთავსა უსუფ ფაშამ, მოვიდა იგიცა სპითა და შეჰყვენენ კარავსა ფაშისასას სპანი თვისნიერისთავს, პატივ-სცა ფაშა-მან დააზავა მეფე და ერისთავი და წარვიდა ქართლს ფაშა: ხოლო ოტია ძე ბეჟანისა დაჯდა დადიანად.

შემდგომად მცირედისა შეიშურნეს ოტია დადიანი და ძმა მისი კაცო, შეიპყრა ოტია-მ, წარმოუვლინა ერისთავსა და პატიმარს-ჰყვეს

¹⁾ დედანში სწერია ბეჟსა ან უნდა იყოს ბეჟანსა და ან ბეჟსა, დ. ჩ.

კვარას ციხესა შინა კაცო. შემდგომად მოადგა მეფე ციხესა შორაპანს და ვერ მისწურა წაღებად, მოიყვანა ზურაბ აბაშიძე-მ სპანი ოსმალთა და მისცა მათ შორაპანი და დასდგნენ მას შინა ოსმალნი და ალექსანდრე წარმოვიდა თვისად. მერმე მოადგა ერისთავი სადმელს ციხესა იაშვილისასა. მაშინ წარუვლინა მეფე-მან ლევან აბაშიძე, რათა მოეცალოს ერისთავი ციხესა, რამეთუ ლევან დედით ძმა იყო ერისთავისა: ხოლო ერისთავ-მან შეიპყრა ღალატით ლევან და წარუვლინა დადიანს პატიმარი: მსმენელი ალექსანდრე შეკრებული სპითა ღამე იდუმალ გარდავლო მთა, განვლო რიონის ფონი და დილას დაესხა ერისთავს სადმელს, ივლტოდა ერისთავი, მოსრნეს და შეიპყრეს მრავალნი, განათავის-უფლეს ციხე და წარმოვიდა იმერეთსავე მეფე: ხოლო დადიან-მან განუტევა ლევან აბაშიძე და გამოუხვნა მძევალნი. მაშინ მოკვდა ერისთავი შოშიტა და დაჯდა ძე მისი გრიგოლ ერისთავად და ლევან აბაშიძე მოვიდა მეფისა-თანა: კვალად გაიპარა კვარას ციხილამ კაცო, ძმა დადიანისა და მოვიდა იგიცა მეფისა-თანა: შემდგომად მოკვდა ცოლი მეფისა ასული დადიანისა ბეჟანისა და გლოვისა შემდგომად შეირთო მეფემან ასული ლევან აბაშიძისა ცოლად და იქორწინა, ქრ. ჩღლბ, ქრ. უკ და მისცა გურიელს მამიას ასული თვისი მეფე-მან დადიანის ქალის ნაშობი: იხილეს ესე დადიანმან, ერისთავ-მან და ზურაბ აბაშიძე-მან. გარდაბირეს მეფეს მამუკა ძმა მისი, მოიყვანა დადიან-მან და შერთო დაი თვისი ცოლად. შემოიკრიბნა ოდიშარნი, აფხაზნი და მოვიდნენ იმერეთს. მიერთოთ ერისთავიცა და შეკრებულნი დადგნენ გეგუთს. მუნ მიერთვნენ მარგველნიცა და აოხრებდნენ ქვეყანათა: ხოლო ალექსანდრე ვერ წინა-აღმდეგი შევიდა ქუთათისს ლევან აბაშიძით და ბარის ერისთავით (რამეთუ ესე ბარის ერისთავი იყო გენათელი და ძმა შოშიტა ერისთავისა. ამან წაგვარა ცოლი ძმის-წულსა თვისსა პაპუნას, ასული ვახტანგ მეფისა, შეირთო თვით და მოვიდა მეფისა-თანა. ამან შეიწყნარა შურითა ერისთავისათა და მისცა საერისთო მამული იმერეთს შინანი და უწოდეს ბარის ერისთავად).

ხოლო დადიანი მოადგა შეკრებული ქუთათისს. არამედ მეფე არა განვიდა ბრძოლად და მათ ვერ იკადრეს მოსვლა შიშითა ოსმალისათა,

შემჭირდნენ წარვიდნენ თვის-თვისად და ალექსანდრემ მოიმტკიცა იმერნი წულუკიმი-თურთ. ამათ ჟამთა მოვიდა სხვა ფაშა ფოთს სპითა, რათა და-იპყრას ურჩნი ზღვის კიდისანი, ვიდრე ზღვამდე. ამან მიუწოდა ალექსანდრეს სპითა. ხოლო მეფე აღეკაზმა წარსლვად, განმზრახი, რამეთუ შემდგომად მსახურებისა ოსმალთა დაიმორჩილოს მათით ურჩნი თვისნი იმერნი და რა მივიდა ოდიშს ეტყოდა დადიანი არა წარსლვასა: „ვინად-გან არა კეთილ არს დაპყრობა მათ-გან ზღვის კიდისა ჩვენ-თვს.“ ესე არა უსმინა მეფემან. რამეთუ იქმნენ ადგილნი ყოველნი დადიანისა, ვინად-გან არა ერჩდა დადიანი და მივიდა ფაშისათანა, მან პატივ-სცა და წარვიდნენ ოდიშს. გარნა ოდიშარნი სრულიად დახიზნულ-იქმნენ აფხაზეთამდე, ვინად-გან დადიანი არა იყო ფაშისათანა. არამედ არბევდენ ოსმალნი და იმერნი და იმერნი და სტყვენივდენ სადა ვის ჰპოვებდნენ: შევიდნენ ოსმალნი ილორს. არამედ ხატნი და ჯვარნი და სახმარნი ეკლესიისანი დაეხიზნათ. შეუდვეს ცეცხლი, მოსწვეს ეკლესია და აღმარცვეს კრამიტა ბრპენისა და მოსპნეს დახატულებანი და შემდგომად განვლეს და მივიდნენ აფხაზეთს: მაშინ არა მოენდო შარვაშიძე აფხაზით და ოსმალთა მოარბივნეს და ტყვე-ჰყვნეს, სადა რაი ჰპოვეს. არამედ შემდგომად მოენდო შარვაშიძეცა, ჰყვეს იგი მაჰმადიანად და ყოველნი მისთანა მყოფნი სრულიად: ხოლო რა გახდნენ მდინარესა კოდორისასა, ეტყოდა ფაშა მეფესა, რათა წარყვეს ჯიქეთს და მერმე აზავს: ესე შეუძნდა ალექსანდრეს და იმერთა და ღამესა მას დაუტევეს ყოველნი სამძიმარნი თვისნი, წარმოვიდეს, ვლეს ორი დღე და ღამე და მოვიდნენ ეგრისის მდინარესა ზედა: მაშინ ეწივნენ ოსმალნი აფხაზითურთ და იმერთა განამაგრეს კიდე მდინარისა: მერმე შემოვიდა მეფე წარჩინებულითა თვისითა, გამოხდნენ მდინარესა და რაოდენნი დაშთნენ წარიყვანეს ოსმალთა ტყვედ. გამოვლეს მათ ოდიში და მოვიდეს ციხესა შინა კაცოსა და მოგზაურნიცა მოისვროდენ ოდიშართა-გან: მცნობი ამისი დადიანი მოადგა სპითა ციხესა სამ დღე, მერმე ჰყვეს ზავი, მისცა მეფემან მძევლნი დადიანისა და წარმოვიდნენ და მოვიდნენ იმერეთს ქს. **ჩიღღ** ქრ. **უკა:** ხოლო აფხაზთა აიალაფეს ბარგი იმერთა. არამედ შემდგომად ოსმალთა და მათ შორისცა იქმნა შფოთი, განევლტნენ აფხაზნი და

უწევს ღამით ჰარვა, კლვა კაცთა და კირთება ოსმალთა: იხილა ფაშა-მ და უკმოიქცა ოდიშსვე. მაშინ დაესხნენ აფხაზნი, მოსრეს ბანაკი ოსმალთა და აოტნეს, რამეთუ ფაშა ივლტოდა ზღვით და სხვანი მოსრნეს უმეტესნი და მოიშთვნენ ზღვასა და მდინარესა შინა, აღიღეს ალაფი მათნი დიდ ფრიად და დაუტევეს მაჰმადიანობა და დაიპყრეს აფხაზთა თვისივე სჯული (არამედ ძლევასა ამას იტყოდიან სასწაულსა წმიდის გიორგის ილორისასა: რამეთუ ღამესა ამას ეტყოდა აფხაზთა განსვლად და განადლიერებდა მათ ბრძოლად).

ხოლო ამისა შემდგომად უკუბირეს კვალად მამუკა მეფესა, დადიან-მან, ერისთავ-მან და ზურაბ, შეკრბნენ სპანი დიდნი და მოვიდნენ ალექსანდრეს-ზედა ანუ მოკლან, ანუ განაძონ: მაშინ ალექსანდრე-მ, ჩიხორს მდგომ-მან შემოიკრიბა გურიელი მამია, აბაძიძე ლევან, ძმა დადიანისა კაცო, ბარის ერისთავი, მერაბ წულუკიძე და იმერნი სხვანი ნეშტნი, დილასა მოვიდნენ იგინი და ეკვეთნენ ურთიერთ-არს, იქმნა ბრძოლა და მოსრნენ ორგნითვე უმრავლესნი ქს. **ჩლდ**, ქრ. **უკბ**; მერმე სძლეს ალექსანდრესთა და მოსვრიდნენ მათ, მიეწივნენ დადიანს, ჰკრეს თოფი და ჩამოვარდა: კვალად დაჰკოდეს დავით აბაშიძე. აქათ მოკლეს კაცო, ძმა დადიანისა. მიჰყუნენ ლტოლვილთა, რამეთუ იყო თოვლი დიდი, მოსრნეს, შეიპყრნეს რაჭველნი და ლეჩხუმელნი და ოდიშარნი უმრავლესნი და დაჰყიდეს სრულიად ოსმალთა ზედა: ხოლო დადიანი წარმოიყვანა მეფე-მან, დაადგინა მკურნალი და განჰკურნა და სთხოვდა ლეჩხუმსა. არამედ არა ინება მოცემად, ეზრაზა ზურაბის-გამო ისაყ ფაშას და მისცა ქრთამი დიდი, რათა მწეეყოს: მან წარმოავლინა მაჰმად-ბეგ და გივი ამილახორი სპითა ოსმალ ქართველისათა და მოვიდნენ ესენი საჩხერეს: იხილა რა ალექსანდრე-მ, გამოართვა საჭილაო-სამიქელო დადიანს, ზავ-ჰყო ამით ლევან აბაშიძის-გამო და განუტევა. მოვიდა საჩხერეს, მისცა დაჲ თვისი, ნაშობი თამარისა-გან ცოლად მაჰმად ბეგს, დაიზავა და წარვიდენ ქართველ-ოსმალნი ქართლსავე: ხოლო ამისნი მხილველნი დაეზავნენ მეფესა დადიანი, ერისთავი და ზურაბ და დაიპყრა იმერეთი. მისცა საჭილაო-სამიქელო ძმასა თვისსა მამუკას. არამედ ალექსანდრე-მ განაახლა საქმე ბეჟან დადიანისა, რამეთუ ოდეს დასჭირდის თეთრი

ოსმალთა ქრთამად ანუ სხვისა სამჭირნოსა-თვის, შეაგდის იმერთა თეთრი იგი მთავართა და აზნაურთა: ხოლო მათ დაჰყიდინა ტყვენი და მისციან და თვით, რეცა თუ არა ჰყიდდა ტყვეთა. შემდგომად მოადგა მამუკა ციხესა ბეჟან ჩიჯავადისასა და მოპარვით აღიღო ციხე სებეკისა. მერმე აღიღო ციხე ბეჟანისა და დაიპყრა საჩიჯავადო მამუკა-მ.

ხოლო მოსვლასა ტფილისს თამაზ-ხანისასა ქს. **ჩღლე**, ქრ. **უკვ.** მოუვლინა მეფესა, რათა დამორჩილდეს. არამედ არა-რა მიუგო, გარნა შეშინებულნი ოსმალნი იმერეთს ციხესა შინა მყოფნიცა განამაგრნა არა დატევებად ციხეთა: შემდგომად ამისა უკუდგა წერეთელი პაპუნა ზურაბ აბაშიძისა-გამო, რამეთუ ზურაბ მოიპარა მამუკა-შვილის ციხე ხარაგაულისა, მოჰკლა მამუკას-შვილი და დაიპყრა თვით: ამისთვის მოუხდა მეფე პაპუნას, მოაოხრა საწერეთლო. არამედ ციხე მოდამნახისა ვერ წარუღო. უკუნიქცა, ეზრახა ხარაგაულისა მეციხოვნესა, რომელ-მან მისცა ზურაბს, მანვე მოსცა მეფესა იგივე ციხე, შეიპყრა, მოკვეთა მას ჯელ-ფერხნი და აღმოხადნა თვალნი და ციხე მისცა მეპტრონისა ძესავე: შემდგომად დაიზავა მეფე-მან ზურაბ და პაპუნა. არამედ ზურაბ არა მოვიდა მეფისა-თანა. გარნა ძე მისი დავით, რამეთუ სიძე იყო ალექსანდრესი. ამას დავითს განატევებინა ცოლი, დაჲ შოშიტა ერისთვისა და შერთო დაჲ თვისი: ამ ჟამებთა შეუჩინა მეფე-მან კვარას ციხეს იაშვილი. ხოლო მათ კრიხულის მეთევზურისაგან აღიღეს ციხე და დაიპყრეს: სცნა ერისთავ-მან ნოლას მყოფ-მან, წარმოვიდა მსწრაფლ და მოადგა კვარას: ღამესა მას შეიდგინნეს კიბე სადაცა უწყოდენ, შევიდნენ ციხეს შინა, შეიპყრეს სრულიად მას შინა მყოფელნი და დაჰყიდნეს ერისთავ-მან ცისე; ამისი მცნობი წარმომართებული შველად კვარას და დაიპყრა ციხისად უკუნიქცა: შემდგომად მოიყვანა ალექსანდრე-მ ძე ზურაბისა დავით და პაპუნა წერეთელი ვარციხეს, მოკლნა ორნივე მუხთლად ღალატად და წარვიდა მსწრაფლად, რათა დაიპყრას მოდამნახის ციხე. არამედ ცოლ-მან და ძე-მან პაპუნასა-მან განამაგრეს ციხე და ვერ შეუძლო წარღება: ესე იხილეს წარჩინებულთა, რამეთუ ჰნებავს ყოველთა მოწყვეტა და დამდაბლება და უმეტესად ზურაბ, ეზრახა ერისთავს გრიგოლს.

რამეთუ ამას ჰყვა ცოლად ასული ვახუშტი აბაშიძისა ძმისა ზურაბისა: ხოლო ერისთავ-მან აუწყა დადიანსა და შეკრბნენ ალექსანდრე მეფესა ზედა. ამის-თვის ალექსანდრე-მ მოითხოვა ლეკნი შანშესა-გან ქსნის ერისთვისა. მან წარმოუვლინა კაცითა თვისითა ფფ ლეკნი: ამათ წარუძღვა ალექსანდრე და იგინი ვერ წინა-აღუდგნენ, შემუსრნეს ციხენი და მრავალნი კოშკნი, მოსწვეს დამოსტყვევნეს და შთავიდნენ ოდიშს და უძვირესნი ბოროტნი ყმნეს, არამედ განზრახვითა ლევან აბაშიძისათა: „რამეთუ არა კეთილ არს ლეკთა-გან შემუსრვა ქვეყანისა ჩვენისა, რაჟამს ჰსცნნა ადგილნი, თვითვე მრავალსა ბოროტსა შეგვაჩვენებენ, ვითარცა უყვენ სხვათა:“ უსმინა მეფე-მან და უკმოიქცა და განუტევნა ლეკნი შოებულნი. არამედ ტყვენი არა წარატანნა იმერეთისანი:

შემდგომად ამისა წარავლინა ალექსანდრე-მ ძმა თვისი გიორგი და აბაშიძე ლევან ქართლს, ვახუშტი აბაშიძესა ზედა, უცნობლად დაესხნენ ტემერს მყოფს და იგი განმაგრდა სახლსა შინა, და იწყო ცემა-თოფთა: მაშინ ამათვე შეუდგეს ცეცხლი სახლსა მას, იხილა ვახუშტი-მ და მოენდო ბიძის ძესა თვისსა ლევანს. მან მოგვარა მეფსა, პატიმარ-ჰყვეს ციხესა შინა ნავარძეთს. სთხოვდა მეფე ფ ქესას თეთრსა და ციხესა ვახანს და ესენი არა ინება ვახუშტი-მ მოცემად. მერმე მოვიდა კათალიკოზი დომენტი განტევებისა-თჳს ვახუშტისა და არა პატივ-სცა ალექსანდრე-მ: კვალად წარმოევლინა ისაყ ფაშას ცხენი აღკაზმული, ქურქი და ოცი ქესა თეთრი, რათა განუტეოს ვახუშტი და არა ინება მეფე-მან: ხოლო დადიან-მან შურითავე წინა-თქმულითა იშოვნა სპანი აფხაზთა, მიერთო ერისთავი და ზურაბ სპითა მათითა, ამათ ვერ წინა-აღუდგა ალექსანდრე, გამოუშვეს მარბიელი ქს. ჩღმ, ქრ. უკწ, მოსწვეს სასახლე ალექსანდრესი ვარციხეს, მოაოხრეს და მოსწვეს იმერეთი და წარვიდნენ: კვალად აღუსრულა აღთქმული ისაყ-ფაშა-მან ანუკა მეფის ქალსა და გაზაფხულს წარმოავლინა ფირიადის შვილი, სიძე თვისი სპითა. ამას ჩამოსრულს იმერეთს მიერთო დადიანი, ერისთავი და ზურაბ. იხილა მეფე-მან, დახიზნა ხიზანნი თვისნი ხარაგაულს და თვით წარვიდა ქართლს ქს. ჩღმა, ქრ. უკთ: მას წარყვენ მამუკა ძმა თვისი, ლევან აბაშიძე და ბარის ერისთავი

და ვახუშტიც წარიყვანა, რათა არა შემუსრონ ციხე ნავარძეთისა ოს-
მალთა და გამოიყვანონ.

მაშინ ოსმალთა მოიყვანეს ძმა ალექსანდრესი გიორგი, ნაშობი
გურიელის ქალისა და დასვეს მეფედ იმერეთს და მოუდგინეს ნები თავე
მათითა დადიანი, ერისთავი და ზურაბ და წარვიდენ ოსმალნი: ხო-
ლო ალექსანდრე მივიდა აწერის-ხევს შანშე ერისთავისა-თანა. მაშინ
იყო შანშე უკუმდგარი შანადირისა-გან, მოადგა ხანი შანშეს, ესე იხი-
ლა ალექსანდრე-მ, განუტევა ვახუშტი და თვით მივიდა ხანისა-თანა:
მან პირველად პატივ-სცა, მერმე შეპყრა: ამისნი მხილველნი მამუკა
და ლევან და სხვანი იმერნი ივლტოდენ და მოვიდნენ იმერეთს. ხო-
ლო ალექსანდრე მიიყვანა ხან-მან ტფილისს. არამედ წარავლინა ვაკის
ერისთავი წინაშე შანადირისა ალექსანდრე-მ დარუბანდს ვედრებად და
თვით იყო ტფილისს, ვითარცა პატიმარი: მცნობ-მან შანადირ წარ-
მოუვლინა კაცი რაყმით ისაყ ფაშასა, რათა ჰყოს ალექსანდრევე მე-
ფედ იმერთა. წარიყვანეს ალექსანდრე ახალ-ციხეს: უსმინა ფაშამ
შანადირს და ამასვე შემოდგომასა ჩამოიყვანეს ალექსანდრე ოსმალთა
და ჰყვეს იგივე მეფედ და შეამტკიცეს დადიანი, ერისთავი და აბაშიძე
და ყოველნი იმერნი. მერმე წარვიდნენ ოსმალნი: ხოლო გიორგი ძმა
ალექსანდრესი წარვიდა ოდიშს და ალექსანდრეს ეპყრა იმერეთი: არამედ
მცირედისა ხანის უკუდგნენ კვალად დადიანი, ერისთავი და ზურაბ.
ამის-თვის ალექსანდრე-მ მოიყვანა დედის-ნაცვალი თვისი თამარ და
აბრადა მას ყოველნი ყოფილნი, შეიპყრა და მოჰკვეთა თავი. კვალად
შეიპყრა ბარათა-შვილი საჩინო, სანდო გიორგი ძმისა თვისისა, მოჰ-
კვეთა მასცა თავი და დაყიდნა დედა-წულნი მისნი და იავარ ჰყო ყო-
ველნი გიორგის მიმდგომნი: მერმე შეკრბენ დადიანი და ერისთავი
და მოვიდნენ გეგუთს. ხოლო მეფე მივიდა ქუთათისს და არა განვი-
და ბრძოლად მათდა. არამედ წარავლინა ახალს-ციხეს და ევედრა ფა-
შასა. მან წარმოავლინა მცირე სპანი და რა მოვიდნენ ბაღდადს, წა-
რვიდა ქუთათისიდან ლევან აბაშიძე და ბარის ერისთავი გიორგი,
მათ-თანა ციხის მცველნი ოსმალნი, რათა სცნან ვითარება მათ, რო-
მელნი აოხრებდენ ქვეყანათა. არამედ მათ სმენოდათ მოსლვა
ოსმალთა და იყრებოდენ მუნიდ-გან. გარნა რა მივიდნენ ესე-

ნი, ჰგონეს ტალათა მათთა მისლვა ოსმალთა, აცნობეს დადიანს. მან არღა-რა გამოიძია და ივლტოდნენ, მიჰყვნენ ესენი და უწყეს ცემა თოფთა და მოსრვიდნეს: მოიქცა ერისთავი, რათა იხილოს ვინაობა მათი, ეცა თოფი და მოჰკვდა ერისთავი გრიგოლ რაჭისა ქს. **ჩღმგ**, ქრ. **ულა** და სპანი მისნი ივლტოდნენ უმეტესად. ხოლო ამათ აღიღეს ალაფი მათი დამოიქცნენ წინაშე ალექსანდრე მეფისა, მაშინ რაჭას დასვეს ერისთავად ძმა გრიგოლისა ვახტანგ: ამას ეზრახა მეფე, ზავ-ჰყო მის-თანა, შემოიმტკიცა დადიანიცა და ჰყვეს მშვიდობა და დაიპყრა იმერეთი: ამისა შემდგომად მოიპარა მაჭავარიანის ქალ-მან ციხე სვერისა, წარმოვიდა ლევან, რათა მიიღოს მან. არამედ უსწრა მეფე-მან და მისცა მას და დაიპყრა ალექსანდრე-მ სვერი ქს. **ჩღმდ**, ქრ. **ულზ** და გამოიღო საგანძური ზურაბ აბაშიძისა. ხოლო ლევან მოადგა შრომას ციხეს ძესა ზურაბისასა ზაალს, რათა არა იგიცა დაპყრას მეფე-მან, მცირეს ხანს მისცეს ლევანს და დაიპყრა ლევან იგი, განუტევა ზაალ და წარვიდა ქართლს ზურაბ მამისა თვისისა-თანა და იყოფებოდნენ ნუნისს.

ზ. ჭ ი ჭ ი ნ ა ძ ე

მეორე თუმანოვის ქუჩა, სახლი № 30.

მომზადებულია დასაბეჭდათ:

ისტორია, პაპუნა ორბელიანისა.

ისტორია, ფარსადან გორგიჯანიძისა.

იმერეთის ისტორია, ნ. დადიანისა.

პარისის ქრონიკა.

ვახუშტის ისტორია. (მეორე წიგნი).

ფასი 60 კაპ.